20 EYLÜL 1958 SAYI : 228

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Basına Baskı
SERVER SOMUNCUOĞLU

FİYATI : 100 KURUŞ

AKİS'in Müsabaka Şartları

★ — AKİS'in bu seneki yazı müsabakası için, mevzu şudur:

"MİLLETLERİN İKTİSADİ KALKINMASI NİÇİN HÜRRİYET İÇİNDE OLMALIDIR?"

★ — Müsabakaya katılmak için gönderilen yazılar kâğıdın bir yüzüne makinayla ve orta aralıkla yazılacak, uzunluğu da 23x30 ebadındaki kâğıtlarla iki sayfayı tecavüz etmiyecektir.

★ — Gelen yazılar önce AKİS'in yazı işleri kadrosundan kurulacak bir küçük jüri tarafından incelenecek, uygun görülen AKİS'te neşredilecektir.

★ — Yazıların neşrine 1 Temmuz 1958 de başlanacaktır. 30 Nisan 1959 dan sonra gelen yazılar müsabaka dışında bırakılacaktır.

★ — AKİS'te neşredilen yazılar 1959 Mayıs başında toplanacak olan selâhiyetli bir jüri tarafından incelenerek, birinciliği kazanan yazının sahibine 1.000, ikinciliği kazanan yazının sahibine 500 ve üçüncülüğü kazanan yazının sahibine de 250 lira telif hakkı ödenecektir. Bundan başka birinciliği kazanan yazının muharririnin resmi 1959 Mayısının ortasında çıkacak olan Altıncı yılımızın ilk sayısının kapağını süsliyecektir.

★ — Müsabakaya katılacak yazıların "AKİS mecmuası, yazı müsabakası servisi P. K. 582 - Ankara" adresine postalanması lâzımdır.

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Yıl: 5, Cilt: XIII, Sayı: 228

Yazı İşleri :
Rüzgârlı Sokak Ovehan Kat 3 Daire 7
Tel: 18992 P. K. 582 - Ankara

İdare :
Denizciler Caddesi 23/B
Rüzgârlı Matbaa Tel: 15221

Fiyatı 100 Kuruş

Başyazar :

Metin Toker

*

Neşriyat **Müşaviri**

Yusuf Ziya ADEMHAN

AKİS Neşriyat Ltd. Şirketi adına
İmtiyaz sahibi: '

Tarık HALULU

Yazı İşleri Müdürü:

İlhami SOYSAL

*

Karikatür :

TURHAN

*

Fotoğraf :

Ege AJANSI
Associated Press
Türk Haberler Ajansı

*

Klişe :

Doğan Klişe

*

Müessese Müdürü :

Mübin TOKER

*

Abone şartları :

3 aylık (12 nüsha): 10 lira
6 aylık (25 nüsha): 20 lira
1 senelik (62 nüsha): 40 lira

*

İlân şartları:

Santimi : 8 lira

3 renkli arka kapak: 750 lira

*

Dizildiği ve Basıldığı yer:

Rüzgarlı Matbaa — ANKARA
Tel: 15221

Basıldığı tarih: 17.9.1958

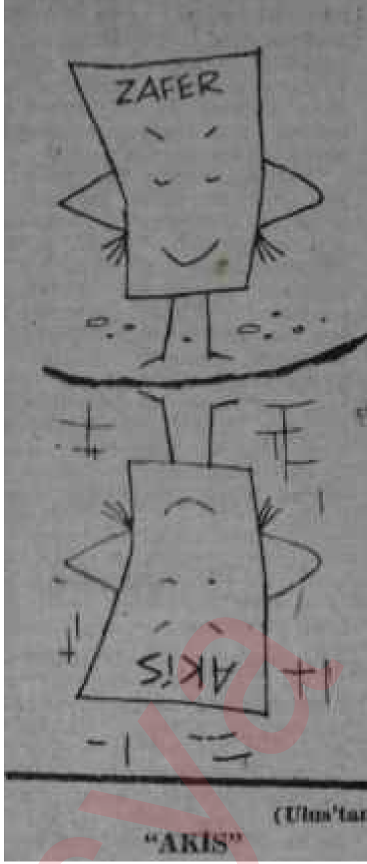
Kapak resmimiz

S. Somuncuoğlu

Göktürk H.

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları

"AKİS" (Ulus'tan

Geçen haftanın sonundan bu haftanın ortalarına kadar hemen bütün gözler İstanbula çevrilmişti. Muhalifi muvafığı bütün millet. Beşiktaşta bir binada toplanan C. H. P. Meclisinin hazırlayacağı tebliği merak ediyordu. Parti Meclisinin toplantıları umulandan da uzun sürdü. Tam dört gün üst üste yapılan toplantılar ve toplantılardan dışarı sızan haberlerin pek az olması merakları büsbütün tahrik etti, öyle ki, bu haftanın ortasında çarşamba sabahı, C. H. P. tebliğini yayınlayan gazeteler adeta kapışıldı. C. H. P. Meclisi bu tebliğiyle, Başbakan Menderesin Balıkesirde açtığı yeni ve şiddetli kampanyayı, dolayısı ile de Menderesin ithamlarını cevaplandırıyordu. Gerçi îktidar. daha önce bizzat C. H. P. Genel Başkanının ağzından hak ettiği cevabı almış ve susmak zorunda kalmıştı arma, cevabın bir defa da Parti Meclisi kanalıyla tekrarlanması İktidarı iyiden İyiye müşkül duruma düşürdü, işte bu hafta AKİS, İstanbulda devam eden Parti Meclisinin çalışmalarını ve yayınlanan tebliği ele alarak hazırladığı C. H. P. başlıklı yazıda, hemen bütün milletin alâkadar olduğu ve merakla beklediği Muhalefetin davranışını okuyucularına aksettirebilmek için bütün istihbarat kaynaklarını seferber etti.

AKİS'in YURTTA OLUP BİTENLER sayfalarında, son günlerde mevcudun daha da şiddetlendirilmesi şeklinde tezahür eden yeni basın rejimi ve bu rejimin şampiyonu ile kurbanları hakkında etraflı bir yazı bulacaksınız.

Bu haftaki DÜNYADA OLUP BİTENLER sayfalarımızda son günlerde toplanması başlı başına bir hadise olan, toplanacağı zaman da başkanlığına kimin seçilmesi gerektiği bir başka hadise teşkil eden Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun kulislerinde cereyan eden çekişmelerin hikâyesi ile Amerikada son günlerde bilhassa şiddetlenen Dulles aleyhtarlığının hikâyesini bulacaksınız. Gene bu sayfalar içinde yer alan "Iraktaki Türkler" başlıklı yazı da, sınırlarımızın hemen öbür tarafında kalmış olan ırktaşlarımızı tehdit etmeye başlayan tehlikeye dikkati çekmektedir.

Bu hafta mecmuanın bir iç işi olmakla beraber bir hâdiseden de, hâdiseyi pek eğlenceli bulduğumuzdan, şurada bahsetmekten kendimizi alamadık. Siz de, eminiz pek neşeleneceksiniz. Biz, C. H. P. nin muteber organı Ulusa, mütemadiyen gaf yaptığı için "Allahlık Ulus" deriz ya, muteber organ bu tenkidlere pek sinirlenmiş. Bizde daima olduğu gibi, aksaklıklarını düzeltecek yerde tenkidleri yapanlara saldırmayı daha kolay bulmuş. Bunun yerine meselâ Genel Başkanın beyanatlarındaki en canlı cümleleri budamak marifetinden vaz geçse, meselâ yok "tilcik", yok "ilginç" gibi yaveleri bir kenara atsa, meselâ Kemoy adasının Orta Doğuda değil, Uzak Doğuda bölündüğünü öğrense ya.. Hattâ Sebatı Atamanla kapışınca yazıları biraz iktisattan anlayan kimselere yazdırsa ya.. Hayır, bizim murakabe partisinin organına göre "Bunlar AKİS'İ alâkalandırmaz!" Üstelik Ulus, "227. haftadır çıktığı halde ne olduğu bir türlü anlaşılamayan AKİS'in ne olduğunu nihayet geçen hafta" anlamış. AKİS ne imiş biliyor musunuz: "D. P. nin haftalık organı". Gülmekten bayıldık.

Aklınla çok yaşa, emi Allahlık Ulus! Sende bu feraset varken, sırtın yere gelmez.

Saygılarımızla
AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Asmalar **budayalım**

Geçen hafta içinde bir gün, istisnasız bütün millet az kaldı hayretten küçük dilini yutacaktı. Doğru haber almasıyla maruf Cumhuriyet gazetesi, hem de birinci sayfasının tepesinde büyük puntolu harflerle "İstanbul surlarının tamiri için seksen milyon lira sarfedileceği" ni bildirdi. .Verilen tafsilâta nazaran çalışmalar surlarda bitmeyecek, aynı zamanda Aksaray ve Eminönü meydanları da yükseltilecekti. Haberi okuyanların kulaklarında Maliye Bakanı Hasan Polatkanın Meclis kürsüsünde daha bir ay evvel söylediği sözlerin akisleri çın çın öttü. Hasan Polatkan bundan böyle yatırımların "prodüktif sahalar" a yöneltileceğini, bilhassa ihracat imkânlarımızı genişletecek envestismanlar yapılacağım ilân ediyordu. İstanbul surlarının "prodüktif sahalar" arasına girmesi her halde bunların, inşasından bu yana ilk defa vâki oluyordu. Buna rağmen surların tamirinin veriminin ne olacağı gene de anlaşılamadı. Acaba büyük surlar küçük surlar ma doğuracaktı? Yoksa Bizans devrinden beri duran ve memleketimiz şu sıkıntılı halden kurtuluncaya kadar pek âlâ durmakta devam edecek duvarları restore eder, onlara meşhur rejisör Cecil B. de Mille'in filmlerini hatırlatan yeni şekiller verirsek Türkiyeye korkunç, bir turist akını mı başlayacaktı? Böyle düşünülüyorsa koyunların geçeceği sahalarda tel örgüler kurmak da mükemmel envestisman -yün sanayiini geliştirecek envestisman- sayılsa yeridir. ,

Surların tamiri için seksen milyon lira!. Bu sırada radyolar Koordinasyon Bakanının başkanlığında Maliye, Dışişleri, Ticaret ve Sanayi Bakanlarından müteşekkil bir Koordinasyon Heyetinin kurulduğunu, memleketin iktisadi düzeninin o heyet vasıtasıyla tedvir edileceğini bildiriyordu. Gözlerin önüne heyet başkanı Sebati Atamanın surların tamirine seksen milyon lira harcanacağını okuduğunda duyduğu sevinç geldi de, insan gülümsemekten kendisini alamadı. Eee, istikrar politikası dediğin de bundan başka nedir ki?

Sûrların restorasyonu içi
80 milyon sarfedilecek
Eminönü ve Karaköy meydanları yükseltiliyor: Karakö
Azapkapı - Taksim arasında 50 metre genişliğinde 5
milyona bir yol yapılacak: yeni istimlâklere gidiliyo
Bayar dün ge
Afganistan
hareket et

Cumhuriyet Gazetesinde çıkan haber

"Biz bize benzeriz!"

Demokrasi

Dut yenilince..

Bu haftanın başında pazartesi günü İstanbulun muhtelif semtte' rinde yer yer sıkı emniyet tedbirleri alındığını görenler "Galiba Adnan Menderes gelecek" diye düşündüler. Tahminler doğru çıktı. İktidarın başı, refakatinde bir heyet, "imar sahaları" adıyla anılan ve aslında çoğu harabe manzarası arzeden yerleri dolaştı; Bu dolaşmalar sırasında

Adnan Menderes

"Çile bülbülüm çile..."

yanında bulunan "biri çok uzun boylu öteki çok kısa iki şahsiyet ala ka çekti. Uzun boylu devlet adamı Refik Koraltandı. Ötekine gelince artık "Çanakkale milletvekili" diye bahsedilen Emin Kalafatı tanımakta hiç kimse güçlük çekmedi. Namık Gedikin polislerinin muhal leri, hattâ İsmet İnönüyü takip etmeleri karşısında kılı kıpırdanıl yan, bunu tasvip eden, fakat ayı polisler bazı geceler bazı Bakanlık rın peşine takıldığında feryadı basan sevimli Çanakkale milletveli tamamiyle hususi ve şahsi sebeplere dayanan istifasından beri ilk defadır ki Genel Başkanının yanına görünüyordu. Fakat Genel Başkanı bu gezintiler sırasındaki dalgın sinirli hali gözden kaçmadı. Bir gazeteci "Galiba Menderes İnönüyle düelloya devam etmek için enerji topluyor, Bölükbaşının tabiriyle şarj oluyor" dedi.

Gelmeyen beyanat

Hakikaten, geçen haftadan bu haftanın ortalarına Türkiyede herkes Başbakan Adnan Menderesin İnönüye mukabelesini bekledi. Zira geçen haftanın ortasında Anadolu Ajansından gazetelere Başbakanı bir beyanatı olacağı bildirilmiş, fa kat sonradan ses seda çıkmamiştı. Gerçi diyalogun aldığı beklenilmedik şekil karşısında İktidarın basına söyleyecek fazla bir söz kalmıyordu. Ne denilebilirdi? En ağır ithamlar yapılmış, İnönü bunların kendisi için oyuncak olduğunu söyledi

El Yordamı Siyaseti

Metin TOKER

Bir hâdise pek çok kimseyi ziyadesiyle şaşırtmışa benziyor. Ticaret Bakanlığı bir takım gıda maddelerinin fiyatını serbest bırakmıştı. Aradan bir kaç gün geçti, Ticaret Bakanı gece yarısı bir beyanat yaparak bu maddelerin satışını durdurdu. Şimdi, fiyat tahdidi yeniden uygulanacaktır. Şaşıranlar feryat ediyorlar: "Canım, bir hafta içinde iktisat siyaseti değişir mi?" Halbuki işin aslı şaşılacak tarafı bu bir hafta içinde Ticaret Bakanlığında bir Baltan değişmesine -eğer bu iş için değişmişse, ki değişmemiştir ya.... lüzum görülmesidir. Böylece birinci kararı alan Bakan ile ikinci kararı alan Bakan ayrı şahıslar oldular. Bu bile yapılmayabilir ve bir hafta evvel gıda maddeleri fiyatını serbest bırakan Bakan bir hafta sonra fiyat tahdidini yeniden bizzat koyabilir, üstelik bir de beyanat çekerek iktisat politikası mevzuunda ders verirdi; İktisat politikası günün zaruretlerine göre ayarlanır» geçen hafta böyle bir zaruret mütalaa eden iktidarımız bu hafta bu zaruretin ortadan kalkması karşısında büyük bir basiret ve uyanıklıkla derhal gıda maddeleri fiyatını yeniden dondurmak suretiyle vatandaşa hizmet yolunda sekiz seneden beri.. ve saire, ve saire!

Aslında son hadise, D. P. iktidarına has bir hastalığın yeni tezahüründen başka şey değildir. İktidara geldiği günden beri D. P. sadece el yordamıyla kendisine bir tutum tâyin ediyor. Deniyor, bakıyor ki olmuyor, değiştiriyor. Sonra başka şey deniyor, o da olmuyor, onu da değiştiriyor. Bu iktisatta böyle, dış politikada böyle, iç politikada böyle, hattâ imarda böyle,. Bir meydan açılıyor, bakılıyor meydanın etrafındaki binalar havada salmış, meydan yükseltiliyor. Fakat bu sefer binalar alçakta kalıyor. Ne gam! Meydan tekrar indiriliyor. İndirme ve bindirme ameliyesi esnasında yok olan sadece birkaç milyondan ibarettir. Ne var ki yurdun en uzak köşesindeki demircinin cebindeki paranın kıymetinden kaybetmesi de işte bu ameliye neticesinde oluyor.

Dış politikada sayın Fatin Rüştü Zorlunun usulleri bundan farklı değüdir. Irak ihtilâlcilerini, kendilerine dünyanın bütün küfürlerini ettikten sonra meşru hükümet olarak tanıyoruz. Üstelik sayın Zorludan bu tutumun fazileti ve durendişliği mevzuunda bir de nutuk dinliyoruz. Nihayet iç politikada bizzat sayın Menderesin son Balıkesir konuşması ve "acaba İsmet Paşa korkar mı?*' tecrübesi el yordamıyla ilerlemeye çalışmanın bir misalinden başka birsey değildir. İsmet Paşanın bilinen mukabelesinden sonra ihtilâl lâfının da, idam sehpası, gölgesinin de iç politika piyasasından süratle çekilip alınması elbette ki D. P. nin sayın liderini müşkül vaziyette bırakmamazlık etmemiştir. Bu hareketlere girişilmeden önce durum ve realite dikkatle incelenseydi sonradan katlanılan zararlar meydana dahi gelmezdi.

Dert, D. P. nin başında bulunanların ilme ve tecrübeye, batının damgasını taşıyan müsbet metodlara ehemmiyet vermemeleridir. Ateş yakar mı, yakmaz mı ? Bunu anlamak için bir kor parçasını vücuda yapıştırmaya artık lüzum yoktur. Ateşin keşfedildiği günden bu yana vücuda yapıştırılan her kor parçası yakmıştır. Halâ "Bakalım bu sefer de yakacak mı? Belki yakmaz. Ooo, yakmazsa ne mühim keşifte bulunmuş olacağız" tarzında bir mantıkla harekete geçmenin müsbet düşünceyle alâkası mevcut değildir. Eğer her insan her hakikati bizzat keşfetmeye kalksaydı dünyada terakki diye bir şey bulunmazdı. Gıda maddelerini serbest bırakıyorsunuz. Bunun bugünkü şartlar altında derhal bir fiyat yükselişine yol açacağım, İktisat Fakültesinin birinci sınıfından ikinci sınıfına bu sene geçmiş bir talebeye sorsanız söylerdi. Gıda maddelerini serbest bırakmak anlaşılmaz bir hareket değildir. Bir sistem kurarsınız, o sistemin icabı olarak gıda maddeleri serbest bırakılacaktır, siz fiyat artmasını hesaplamışsınızdır, niyetiniz ya kendi kendine kurulacak yeni seviyeyi muhafaza etmektir, ya da ilk sıçrayıştan sonra takip edeceğiniz bir takını tedbirler vardır ki onlar fiyatları eski haline getirecektir. Bir iktisat politikasına, sahip olmak budur. Yoksa, gıda maddelerini serbest bırakmak, fiyatlar artınca şaşıp kalmak ve derhal tornistan yapmak! Buna iktisat politikası demezler, buna el yordamı politikası derler. Yani, alâkalı sayın zevat ne zannediyorlardı? Fiyatların artmayacağı zehabında mıydılar? Eğer öyleyse, hakikaten hayret etmek lâzımdır. Bu kadar basit bir tahminde bulunamamak affedilecek bir kusur değildir.

Ben D. P. nin sayın büyüklerini edebiyatta pek kuvvetli, fakat geometriyi hiç beceremeyen talebelere benzetiyorum. Geometri bir mücerret mefhumlar ilmidir. Kara tahtaya çizilen şekillerin ötesindeki münasebetleri insan hayalinde canlandıramazsa, meselâ iki paralelin sonsuzlukta birleştiklerini göremezse geometri bir saçmalıklar ilminden başka şey olamaz. Politika da böyledir. Söylenen sözlerin, girişilen hareketlerin, seçilen tutumların müstakbel neticelerini kestirmek mutlaka lâzımdır. Neticenin ne olacağını anlamak İçin neticeyi beklemek çok zaman hüsran getirir ve edebiyatınız nasıl kuvvetli hırsa olsun hüsran, bir an gelir ki saklanmaz hal alır. Geometri hocalarını ilk defasında edebiyat yaparak oyalamak imkânsız değildir. Ama ikinci defasında, tahta başına çağrıldığınızda mutlaka sizden ilim istiyecelilerdir.

D. P. nin sayın büyükleri yaptıkları hatadan her dönüşü bir Görülmemiş Başarı olarak propaganda etmek Metindedirler. Nitekim gıda maddeleri meselesinde de D. P. sözcüleri inanılmaz bir fütursuzlukla aynı yolu seçmişlerdir. İlan etliklerine göre müstahsilin ve müstehlikin lehindeki yeni karar geniş memnunluk uyandırmıştır! Şaşmamak elden gelmiyor: Sanki bundan sadece bir hafta evvel ters istikametteki kararı alanlar Merihten gelenlerdir. Şimdi onlar kendi seyyarelerine dönmüşlerdir ve basiret avdet etmiştir. Ama işlerin bu kadar bozulmasından evvel hayli geniş çevrede müsbet intiba bile uyandıran bu taktiklerin kullanıla kullanıla pek aşınmış olması D. P. nin bugünkü talihsizliğini teşkil etmektedir. Yeni bir taktik bulmak zahmetine dahi katlanmayan D. P. nin sayın büyükleri biraz halkın arasına inerlerse havanın lehlerine olmadığım kolaylıkla anlarlar ve sözcülerinin sözlerinin artık hiç kimseyi inandırmadığını görürler.

Muhalefetin, yeni imkânları yeni bir ekibin kullanmasını istemesindeki başlıca sebeplerden biri eski ekibin eski el yordamı zihniyetim bir türlü terketmeye yanaşmamasıdır. Halbuki el yordamıyla atılan her adım yeni imkânları biraz daha zedelemektedir. İçinde bulunduğumuz çıkmazdan kurtulmanın bir tek şartı vardır. İlmin ışığında bir sistem tâyin etmek ve onu ciddiyetle yürütmek. Yalnız, sistemi tâyin «»derken elbette ki muhtemel neticeleri hesaplanmalı, gıda maddelerindeki fiyat artışı gibi son derece tabii neticeler bile sürpriz sayılmaktan kurtarılmalıdır. Bir ileriye, bir geriye adımlar balede göze hoş gelir ama iktisat politikası gütmekle bale yapmak arasında biraz fark vardır.

lemisti. Başbakan ortada bir suç bulunduğunu biliyorsa. Muhalefetin tutumunda gayrimeşru bir taraf varsa devletin alakalı mercileri harekete geçerdi. Ama buluttan nem kaparak ve "ihtilal teşebbüsleri" ni değil, "kafalarındaki ihtilâl tasavvurları" m kahredeceğiz diye parti kongrelerinde nutuk vermenin hiç bir tarafta tutulmadığı, beğenilmediği bu hafta görüldü. Hafta içinde bir yandan İsmet İnönü, öteki taraftan Adnan Menderes pek çok sayıda telgraf aldılar. Bunların hemen hepsinde İnönünün tutumu takdir ediliyordu. D. P. çevrelerine derin bir sessizliğin hakim olmasına ve parti içi prestij meselelerine rağmen Başbakanın sükûtu tercih etmesine bu faktörler âmil oldu.

Bekleyen İzmir

Bu haftanın ortasında gözler İzmire çevrilmişti. İzmirliler tehir ede ede helak oldukları D. P. kongresine Adnan Menderesin geleceğini ve orada konuşacağım ümit ediyorlardı. Kongre pazar . günüydü. Başbakan o gün bekleniyordu. İzmir! takiben Ege bölgesinde başka il kongreleri yapılacaktı. Adnan Menderes onların hepsine davetliydi ve davetlere icabet edeceği hususunda kat'î söz vermişti. Fakat Egeye gitse de orada yapacağı konuşmaların havası, eğer bu hafta Başbakana yakın çevrelerin sözlerine bakılırsa, Balıkesirdeki konuşmasından farklı olacaktı. Tabii bu hava büyük nisbette C. H. P. Meclisinin tebliğinin mahiyetine de bağlı kalacaktı. Ancak yumuşamanın Muhalefetten gelmesine imkân olmadığını bu hafta Başbakanın yakınları dahi teslim ettiler. Şimşekler Balıkesir kongresinde çakmıştı. C. H. P. nin yumuşaması bahis mevzuu değildi,. zira yumuşamak için evvelâ sertleşmek lazımdı. Sertleşen ise İktidarın başı ölmüştü. Ama tıpkı İnönünün şiddetli mukabelelerinde olduğu gibi Parti Meclisi tebliğinde de İktidara bir açık kapı bırakılacağından emin olunabilirdi. Nitekim İsmet İnönü de, en sert kelimeleri seçmif olmakla beraber memlekette huzurun nasıl sağlanabileceğim bir defa daha anlatmıştı. Her şeyden evvel bir iyi niyet gösterisine lüzum vardı ve İktidar buna yanaştığı gün güneşin ilk ışıkları sırtları ısıtacaktı. Basına yapılan baskıların kaldırılması, Adalet istiklâlinin temel prensibinin, yani hâkimlerin "Görülen Lüzum" üzerine emekliye alınmamasının sağlanması, partizan idarenin tasvip olunmadığının ilânı ve seçim emniyeti mevzuunda çalışmalara başlanacağının ilânı! Muhalefet, bunlarla yetinmeye hazırdı. Bunlar bir kere yapıldıktan sonra işin sonunu getirmek için İktidara bütün yardımı yapmayı İnönü şah' sen tekeffül ediyordu. Mesele, vatandaşın emniyeti, vatandaşın huzuruydu. Gürültü koparmak, sinirleri gergin tutmak, hele kurusıkı tehditler savurmak ne fayda verecekti?

Radyo konuşmaları

Başbakanın bir kaç hafta evvel büyük gürültüyle ilân olunan radyo konuşmalarına da başlamaması bu hafta gözlerden kaçmadı. İhtimal ki "radyonun başına geçmek" de, tıpkı Balıkesir nutku gibi fevri bir karar olmuştu. Lira, aslına bakılırsa Türkiyede Başbakanın radyo başına geçmesine ihtiyaç gösteren bir fevkalâde hal yoktu. Bilâkis, İktidardan gelen huzur kaçırıcı kamçılar olmasa vatandaş işiyle gücüyle meşgul olacaktı. Ama 6 takdirde hayat pahalılığının ve darlıkların bütün acısını vatandaşın daha derin şekilde duymasından korkuluyordu.

Sıkıntılı bir kış

Kışın yaklaştığı şu günlerde her şey göstermektedir ki iktisadi vaziyet refah ve bolluk getirmeyecektir. Bilâkis, artan hayat pahalılığı belleri biraz daha bükecektir. Hele soğuklar uzun sürerse ıstırapların önü **kolay** kolay alınamayacaktır. Bu bakımdan 1958 - 59 kışı D. P. iktidarı zaviyesinden son derece kritik bir devre olacaktır. D. P. büyüklerine hâkim olan endişe ve asap gerginliği yakın istikbale bakmanın neticesidir. İç politikada havanın mütemadiyen sertleştirilmesi de dikkatleri o noktaya, toplamak gayesini gütmektedir. Fakat son tecrübe göstermiştir ki bu, - geriye tepen bir silâhtır. Nitekim liderler düellosundan İnönü muazzam bir prestij kazanarak çıkmıştır. Şimdi, kışın sıkıntı getireceğini, memnuniyetsizliğin artacağını hesaplayarak hiç olmazsa siyasi havada Baharı yaratmak bir çok- D. P. liye akıllıca bir hareket gibi görünmektedir. Dikkatler' iktisadi sıkıntılardan uzâklaştırılmak mı isteniliyor? Niyet, bu sıkıntıların yükünü mü hafifletmektir? O halde neden siyasi havada bir gerginliğe gidiliyor da, bir tansiyon düşürülmesine gidilmiyor? Zira vatandaş, eğer İktidar Muhalefetle işbirliği yaparak demokratik rejimin esaslarını ele alırsa bütün dikkatini oraya verecek ve kışın getireceği maddi dertler mânevi sahada telâfiler bulacak, başta Basın, herkesin ağzı değişecektir.

Hiç olmazsa böylece D. P. uzun zamandır ilk defa olarak tarafsızlara İktidarı övecek bir fırsat verecektir. Ama bunun için şu anda çelik gibi sinirlere ihtiyaç vardır. Halkın tabiriyle "İnönü sinirleri" ne...

D. P. Genel Başkanını bekleyen İzmir

Bardak olan eski camlar...

Zabıta

Ethem Yetkiner

Dert bir değil ki...

Bir taş attı...

İstanbulda, sıkı yönetim günlerine dahi taş çıkartacak derecede aşırı tedbirlerin alındığı şu günlerde sabık Emniyet Um. Mdü. ve iddiasız İstanbul Valisi Yetkiner ile İstanbul Emniyeti ve hele siyasi işlere bakan Birinci Şube memurları son derece tedirgin diler. Hayli uzun bir zamandır İstanbul postahanelerinden postalanmış bir takım mektuplarla, Devlet ve Hükümet başkanlarına tehditler, hakaretler yağdıran yazılar yazıldığı ihbar edilmiş, bütün İstanbul emniyeti seferber edilmişti. Tahkikat son derece ciddi tutuluyor, adeta uçan kuştan bile hesap sokuruluyordu. Nihayet geçen haftanın sonlarında bir gün, bindirilmiş kıtalar halinde Beşiktaşa sevk edilen emniyet kuvvetlenip Tekel Genel Müdürlüğü binasını sardılar. Alınan tedbirler o kadar genişti ki, dışardan bakan birisi bir ihtilâl bastırılıyor sanabilirdi. Binanın içine giren emniyet memurları biraz sonra yanlarında biri .erkek, üçü kadın dört kişi ile dışarı şıktılar. Kadınlar son derece şaşkın ve perişandılar. Polisler, kollarından tuttukları sanıklarla birlikte, bindikleri arabalarla derhal Beşiktaştan ayrıldılar.

Ertesi gün Faika Erkasım, tsmet Bilgin ve Merzuka Özkan adındaki kadınlar serbest bırakıldılar. Tekel Genel Müdürlüğü Teftiş Heyeti Kalem Şefi olan Ali Arısan adındaki erkek ise, tehdit ve hakaret mektuplarının kendisi, tarafından yazıldığını itiraf , ettiğinden tevkif , edilerek adliyeye , teslim edildi., Yapılan soruşturma Ali Arısanın aklen pek de mazbut olmadığını meydana çıkardı. Ama İstanbul Emniyeti, kendisini günlerce gece li gündüzlü meşgul eden tehdit hastasını meydana çıkarmaktan dolayı son derece memnundu. Mühim, ama son derece mühim bir dâva gün ışığına çıkarılmış; elinde kalem, harıl harıl mektup yazan ve zihninde korkunç. düşünceler saklayan birisi ele geçirilmişti.

Kralın Yaveri

Herkes Irak İhtilâlinin bir ucunu yakaladı. Çekiyor da, çekiyor. Gözle görülen, D. P. büyüklerinin bu ihtilâl lâfından hiç hoşlanmadıkları ve kanaatlarınca hakın Muhalefet tarafından bu ihtilâlin Türkiyede tekrarına teşvik olunduğu.. Üstelik, . bizzat Dışişleri Bakanının Mecliste ifade ettiğine göre "her memlekette iki, üç bin serserinin çıkabileceği" zehabı bu büyüklere hâkim. Ama Irak ihtilâli "İki, üç bin serseri" nin marifeti değildir ki..

Bakınız, mesele nedir: Nuri es Said zannediyordu ki İktidartna karat bir takım serseriler ayaklanabilir, sokak halkı kıpırdanabilir. Hattâ bir sergerde çıkabilir ve kendisini vurmaya teşebbüs edebilir. Bu ihtimalleri önlemek için bütün tedbirlerini almıştı ve göğsünü gere gere "Beni öldürecek, daha anasından doğmamıştır" diyordu. İhtimal ki tehlike sokak serserilerinden gelseydi Nuri es Saidin hakkı olacaktı. Ama bir idare zalim idare, halini aldı mı, bir idarede haksızlıklar tahammül edilmez seviyeye geldi mi o idarenin Hikmetlerinden en çok faydalandıkları sanılanlar, büyüklerin en yakınlarında bulunanlar, onların en ziyade itimada şayan saydıkları adamlar bakarsınız komplonun temel direkleri rolünü sırtlamışlardır. İçte, ona karşı tedbir yoktur. Siz sarayınızın duvarlarını yükseltiniz,, siz odadan odaya muhafaza altında geçiniz, siz dört bir tarafınıza polis tikiniz, Peki, evinizdeki âhçıyı ne yapacaksınız ?

Irak kralı Faysalın yaveri bugün ihtilâlcilerin safında bulunuyor ve Nuri es Saidin, o ihtiyar kurtun, o tedbirli tilkinin yaveri, elinde makineli tabanca, ihtilâlin lideri General Kasımı muhafaza ediyor.

En iyisi, bir takım vehimleri kafadan silip atmaktır. Yoksa, insanın gözüne ne uyku girer, ne rahat ve huzur kalır.

C. H. P.

Evin içi

Bu haftanın ortasında çarşamba günü gazetelerde bir tebliğ çıktı: Muhabirler tebliği oldukça erken saatte getirdiler. Her şey gösteriyordu ki metin hazırlanmış, fakat basına verilmesi "hususi sebepler" le geciktirilmişti. Tebliğ dört maddelikti. Gözler en ziyade üç numaralı maddeye takıldı. Onda şöyle deniliyordu: "Parti içi meseleler etraflı şekilde görüşülmüş ve tam bir görüş birliği içinde gerekli kararlara varılmıştır". Başka tafsilât verilmiyor* du. Fakat C H. P. içinde cereyan eden hâdiselere vukufu olanlar, eski partinin "evin içine düzen verme işi" ne nihayet giriştiğini Parti .Meclisinin bu tebliğinden kolaylıkla anladılar.

Geçen haftanın sonunda cuma günü İsmet İnönü Heybeliadadan erken saatte -sekiz vapuruyla- İstanbula indi. Cumartesi, pazar, pazartesi ve salı günleri sekiz vapurunun yolcuları C. H. P. Genel Başkanını aralarında gördüler. İsmet İnönü vapurda muntazaman gazetelerini okudu, sigarasını tüttürdü. Halinden kafasının işlediği ve aklının bir yerlerde olduğu seziliyordu. Karaköyde kendisini hep 30.050 numaralı, iki renkli Oldsmobile marka otomobil karşıladı. Otomobil, küçük oğlu Erdalın kayınpederi ve İnönünün hakikaten sevdiği, takdir ettiği Ali

Faik **Ahmet Barutçu**

Tüzüğü gözden geçirelim beyler!

Sohtorike ait bulunuyordu. İki renkli Oldsmobile C. H. P. Genel Başkanını partisinin Beşiktaş ilçe merkezine getirdi. Bu suretle Parti Meclisinin toplantılarına ilk gelen hemen daima İsmet İnönü oldu. C.H.P. Genel Başkanı çalışmaların devam ettiği günlerde öğle yemeklerini ekseriya Divan Otelinde yedi, Taşlıktaki evinde bir saat kadar istirahat edebildi ve siyah ağızlığına bir sigara takılmış, Sfensk sükûnetiyle müzakereleri takip etti. Bıkmadı, usanmadı. Halbuki her zaman âzami üç günde bittiği halde bu sefer tam dört gün süren çalışmalar sırasında ne hararetli tartışmalar cereyan etti, ne hararetli tartışmalar.. Her şey gösteriyordu ki süratle İktidara yaklaşan C. H. P. kendisine düşecek yeni vazifeyi başarıyla görebilmek için bir takım ciddi hazırlıkların içindedir.

Mütevazi parti

Parti Meclisinin geçen haftanın sonunda başlayıp bu haftanın başında tamamlanan toplantısı, bütün İstanbul bâsını tarafından alakayla takip edildi. Pazartesi günü toplantının yapıldığı Beşiktaş ilçe merkezi gazetelerin muhabirleriyle doldu. Gazeteciler gördükleri "mütevazi manzara" karsısında şaşkınlıklarını gizlemediler.İlk gün toplantı binanın üçüncü katında yapıldı. Fakat daha sonra ikinci kata inildi. Zira üçüncü katta bir sünnet düğünü vardı. Zaten Beşiktaş ilçe merkezi. Halkevlerine el konuldu - ğundanberi bir nevi Halkevi vazifesi görüyordu. Nitekim Parti Meclisinin azaları binaya girerlerken kapıda ikmale kalan talebeler için kursların açılmış olduğunu bildiren levhalar göze çarpıyordu.

Toplantı salonuna küçük masalar, birleştirilerek dizilmişti. Üzerlerine örtü diye ise bir takım çarşaf bozuntusu beyaz bezler örtülmüştü. İskemleler kahve iskemlesiydi ve hiç birinin üzerinde minder yoktu. Hatta İsmet İnönünün oturduğunda bile. Yandaki bir odada, dolap içinde, dört, nikâh halkası göze çarpıyordu. Partinin malları alındığında vatandaşlar nikâh, yüzüklerini teberru etmişler ve C. H. P. nin o müşkül ânı atlatmasını sağlamışlardı. O dört yüzüğün paraya tahviline, anlaşılan, lüzum hasıl olmamıştı. Fakat bunlar, kıymetli bir hatıra olarak saklanmıştı.

Hatibin teşbihleri

Toplantı canlı bir hava içinde başladı. Parti Meclisinin bu toplantısının bir hususiyeti' vardı: Ratip Tahir Burak "mazeretine binaen" onaltı aydan beri ilk defa katılıyordu. Çalışmalara geçilmeden "korkmayan karikatürist" arkadaşlarına hediyeler dağıttı. Hapishaneden bir takım teşbihler almıştı. Onları, ihtimal Demokrasimize bakıp "Ya Sabır" çeksinler diye Parti Meclisinin azalarına verdi. Bunlar renkli, güzel teşbihlerdi. İnce bir adam olan Ratip Tahir Burak Parti Meclisinin tek kadın üyesi Mebrure Aksoleyi de unutmamıştı. Ona, teşbih değil, bir çanta yaptırtmıştı. Çanta, Bayan Aksoleyin pek makbulüne geçti. Ondan sonra müzakereler açıldı.

C. H. P. Meclisi toplantı halinde

Evin içi de düşünüldü, dışı da

İki çeşit mesele

Parti Meclisi bu defaki toplantısında iki çeşit mesele ile karşı karşıyaydı. Bir defa İktidarla sert bir mücadeleye girişilmişti. Başbakan son defa olarak Balıkesirde hücumlarda bulunmuş, İnönü onları "mükemmel şekilde" cevaplandırmıştı. Diyalogun devam edeceği anlaşılıyordu. Parti Meclisi kelimenin tam manasıyla tek vücut halde Genel Başkanın arkasında mevki aldı ve ona sadece hayranlığını, takdirlerini bildirdi. Hakikaten bütün müzakereler esnasında hemen her delege İsmet İnönünün cevabının kendisinde uyandırdığı derin memnunluğu belirtti. Doğrusu istenilirse delegelerin bu sözleri söyledikleri esnada İnönünün cevabından bazı parçalar -bilhassa, İzmire girdikleri zaman İstiklal Harbi idarecilerinin boyunlarında Halifenin idam fermanını taşıdıkları ve şimdi her türlü tehdidin sadece oyuncak geldiği cümlesi- halk arasında ağızdan ağma dolaşıyor ve İnönünün prestijini inanılmaz bir seviyeye çıkarıyordu.

Parti Meclisi İktidara karşı olan görüşlerini tesbitte güçlük çekmedi. Bilhassa Adnan Menderesin tutumu, sözleri inceden inceye süzgeçten geçirildi. Fikirler söylendi. Mütalâalar beyan edildi. Kısa zamanda ortaya çıktı ki "herkesin maksudu birdir". Nitekim çarşamba günü basına verilen tebliğde bu fikir birliği son derece açık şekilde belirtildi. Tebliğ vaziyeti şöyle hülâsa etti:İktidar Partisi idarecilerinin senelerdir devam eden basiretsiz idareleri yüzünden memleket son derece vahim bir dutuma düşmüştür, önümüzdeki kışın sıkıntılarla dolu olarak geçeceğinden hiç kimsenin zerrece şüphesi yoktur. Bunu bizzat D. P. büyükleri bilmektedirler. Onun için şimdi, iç politikada huzursuzluk- yaratarak, kavga çıkartarak, C .H. P. yi ihtilâlcilikle suçlandırarak dikkatleri başka noktalara toplamak istemektedirler. Yoksa C. H. P. nin ihtilâl gibi meselelerle uğraşmadığını kendileri de bilmektedirler. İktidar, işin o tarafına sapacak yerde vatandasın 'artacak olan ıstırabına bir çare bulmakla vakit geçirse daha iyi eder. Bu fikirler, tebliğde oldukça sert cümleler halinde yerim aldı. Delegelerin İnönünün cevaplarını tasvip ettikleri de belirtildi. Tebliğde şöyle denildi: "Demokrat Parti Genel Başkanıma Balıkesir nutkunda partimize yönelttiği tamamiyle yersiz isnatlar. Genel Başkan İnönünün 7 ve 9 Eylül tarihli beyanlarıyla hakettiği cevabı almıştır." Gerçi tebliğin yayınlandığı akşam Somuncuoğlu hükümet adına derhal bir cevap verdi ama, doğrusu bu cevabın Menderesin İnönüye verdiği cevaptan zerre kadar üstünlüğü yoktu. Bu bakımdan da kimsenin alâkasını çekmedi.

İç politikadan bahsederken iktisadi vaziyet hakkında malûmat ve-

rilmesi de ihmal edilmedi. Delegeler iktisadi vaziyeti ele almamazlık edemezlerdi. O mevzudaki çeşitli fikirleri biraraya getirmek için bir iktisadi komisyon" kuruldu. Komisyonun başında İsmail Rüştü Aksal vardı. Komisyon. Parti Meclisinin fikirlerini kısaca, fakat tok şekilde ifade etti: Bu ekibin değişmesi lâzımdır, zira yeni imkânlar eski ekibin önünde faydalı neticeler vermeyecektir.

C. H. P. nin İktidarla olan münasebetleri esaslı tartışmalara yol açmadı. Bütün delegeler aşağı yukarı İttifak halindeydiler. Nitekim bir buçuk daktilo sayfası tutan tebliğin ilk iki maddesi o fasla tahsis edildi. Fakat en ziyade vakit alan "parti içi meseleler" bir tek satırla geçiştirildi.

Adam olma yolunda

Aslında, meşhur "3. madde" yi teşkil eden tek cümlenin altında eski partinin nihayet islahat yoluna girme ve İktidara öyle hazırlanma arzusu yatmaktadır. Parti Meclisi "Tüzükte yapılması gereken tadilâtı hazırlamak üzere" yedi kişiden müteşekkil bir komisyon **kur-**

Halkçı'nın ve Ulus'un birbirine pek benzeyen iki nüshası

Geçen hafta Kasım Gülekin Ulusunda, durup dururken, Genel Sekreterin İsmet İnönüyle beraber sekilmiş büyük forma bir resmini görenler ellerinde olmaksızın maziyi hatırladılar. Maziyi hatırladılar ve gözlerinin önüne Nihad Erimin Halkçısında gene durup dururken neşredilmiş, Nihad Erimi İsmet İnönüyle beraber gösteren büyük forma resim geldi. O sırada Nihad Erim, C.H.P. nin içinde bulunduğu şartlar karşısında kifayetsiz kaldığından partide tenkid ediliyordu ve bizzat İsmet İnönünun Erimi tasvip etmediği biliniyordu. Erim o resmi neşretmekle partideki tenkidçilerine Genel Başkanın desteğine malik bulunduğunu söylemek istiyordu. "Erim hâdisesi"nin hangi safhalardan geçtiği ve gelip nereye dayandığı herkesin malûmudur.

Halkçıdaki resmin neşredildiği günlerde C. H. P. 1954 seçimlerinde ağır bir mağlûbiyete uğramıştı. D.P. doludizgin şiddet yoluna gidiyordu. Çok çetin, fedakârlık isteyen bir mücadeleye ihtiyaç vardı. Dayanmak için bir takım tehlikeleri göze almak lâzımdı. Nihad Erimin azmi ve cesareti işte o şartlar karşisinda kifayetsiz kaldı. C. H. P. onu -mazideki çalışmalarına rağmen- nefesinin tükendiği noktada bıraktı ve yoluna devam etti. Tabii olan da oydu.

Şimdi, parti böyle bir "kifayetsizlik hadisesi" ile daha karşı karşıyadır. 1957 seçenlerinden sonra CHP. adeta doludizgin bu milletin mukadderatını eline almaya doğru gitmektedir. Milletin sütten ağzı yanmıştır, Mukadderatını teslim edeceği partinin başında sadece mücadele kabiliyeti değil, aynı zamanda devlet adamlığı vasıflarına, devlet adamlarının olgunluğuna sahip, basit metodları, küçük taktikleri benimsememiş, meseleleri bilen, hâdiseleri vukufla tahlil eden liderler görmek istemektedir. Bu yeni şartlara uymayan, onların seviyesine ya çıkmayan, ya da, talihsiz, çıkamayan Genel Sekreter parti içinde, parti organında, şahsi propaganda yapmak, Teşkilâtı Meclis Grubuna karşı vaziyet almaya teşvik etmek suretiyle yerini muhafaza gayretine kapıldığından partisi için handikap olmaktadır. C.H.P., aklı varsa milleti "Gülek mi, Menderes mi?" sualiyle karşı karşıya bırakmamalıdır. Genel Sekretere karşı girişilen tenkidlerin mucip sebepleri bunlardır. Parti Güleki de, kendisini yeni şartlara uydurmamakta direnirse -mazideki çalışma!arına rağmen- nefesinin, İmkânlarının tükendiği noktada bırakacak ve yoluna devam edecektir. Tabii olan da budur. 'Zira, bizzat Gülekin sevdiği tâbirle "Ecele çare yoktur".

Bakalım o zaman Gülek, Erimle aynı merhaleleri mi takip edecektir! Bilindiği gibi o istikametteki son merhale, Başbakan Menderes ve Sefa Kılıçlıoğluyla elele AKİS aleyhinde dâva açmaktır.

du. Azalardan dört tanesini Parti Meclisi kendi içinden seçecek, diğer üçünü Genel Başkan dışardan seçecekti. Parti Meclisi bu iş için Faik Ahmet Barutçu, Turhan Feyzioğlu, Tahsin Bekir Balta ve Atıf Ödülü vazifelendirdi. Genel Başkan da Parti Meclisi haricindeki partililerden üç kişiyi tesbit eder etmez çalışmalar başlayacaktı.

Parti Meclisi parti içi meselelerin tenkidine Araştırma Bürosunun kapısındaki maruf levhayla başladı. Kasım Gülek oraya "Genel Sekreterlik Araştırma Bürosu" yazdırtmıştı. Delegeler buna şiddetle itiraz ettiler. Bir levhadan ne çıkardı? Ama mesele o kadar basit değildi. Zira bir zihniyet' ve bir taktik o levhada ifadesini buluyordu. Parti içindeki ayırıcı cereyanlara son vermek lâzımdı. Nitekim levhanın, Genel Sekretere ders ölsün diye indirilmesine ve yerine "C. H. P. Araştırma Bürosu" yarılmasına karar verildi. Arkadan sıra "Allahlık Ulus" a geldi. Delegeler Parti organının şahıs organı halinde faaliyet, göstermesi karşısında şiddetli tenkidlerini esirgemediler. Bilhassa milletvekilleri şikâyetçiydi. Zira Genel Sekreterin gülümsediğini bile yazan Parti organı Genel Sekreterden başka herkesin her faaliyetini kuşa çeviriyordu. Parti Meclisi o derdi halletmek vazife ve selâhiyetini de Genel Başkana verdi.. Fakat mesele, evvelâ malt cepheden bir rötuşa tâbi tutulacaktı. Şimdiye kadar hisselerin çoğu Kasım Güleke ait bulunuyordu. Şimdi, hisselerin yarısından fazlasını Parti satın alacaktı. Böylece hakiki sahip Parti olacaktı. Ondan sonra şahıs hâkimiyeti gazeteden kalkacak, ve gazetenin başına İşten anlayan adamlar getirilecekti. Niyet, bir "İdareci Komite" kurmaktı. Bu komitede Parti içinde mevcut aklı başında eli kalem tutar, gazetecilikten anlayan kimseler yer alacaklar ve organı onlar idare edeceklerdi. Daha doğrusu Ulusun politikasını onlar tâyin edeceklerdi. Bu suretle İktidara namzet Partinin organa bir takım polemik ve "tilcik" meraklısı zevatın elinden kurtarılacaktı. Acemi polemistlere, Partiyi müşkül mevkide bırakan kifayetsiz idarecilere paydos denilecekti.

İlk gün bu hücumlar yapıldığında. Genel Sekreter sakin tavırla dinledi, Kasım Gülekin "söz gümüşse, sükût altındır" prensibine inanmış bir hak vardı.. Ertesi günkü gazetelerde bu tenkidlerden bahsedildi. O zaman Kasım Gülek ve taraftarları mukabil bir tedbir aldılar. Hakikaten Parti Meclisi toplantılarının ikinci günü tanınmış Gülekofillerden Genel Sekreter Yardımcısı Kâmil Kırıkoğlu gazetelerin "Parti muhabirleri" ni topladı ve onlara âdeta çıkıştı. Niçin Gülek aleyhinde haberler vermişlerdi? Bunu düzeltmek lâzımdı. Genel Sekreterin kendilerini ne kadar çok sevdiğini ve "seçimlerde" bir kolaylık düşüneceği" ni bu muhabirler bilmiyorlar mıydı? Kâmil Kırıkoğlu muhabirlerden akşam kendisine gelmelerini istedi, havadislerin havasını kendisinin yereceğini bildirdi. Tenkidlerin dışarıya aksetmiş olması Gülekofilleri hiç memnun etmemişti.

İsmail Rüştü Aksal
Tok bir ses

Fakat Parti Meclisi yalnız Güleki ve onun metodlarını tenkid etmedi. Parti Grubunun da, Parti Meclisinin de çalışmaları gözden geçirildi ve aksaklıklar söylendi. Birçok Parti Meclisi âzası C. H. P nin şu sırada tek vücut halde bulunmasını istiyordu. Bu, Parti içi murakabenin kaldırılması değildi. Bu, Parti' içi mücadelelere son verilmesi değildi. Demokratik bünyeler içinde şahısların birbirlerinin yerlerim almaya çalışmasından daha tabii ne olabilirdi. Fakat, bu mücadele açık olmalıydı, sinsi baltalamalar şeklinde tezahür etmemeliydi,

Ratip Tahir Burak
Herkese birer mavi boncuk

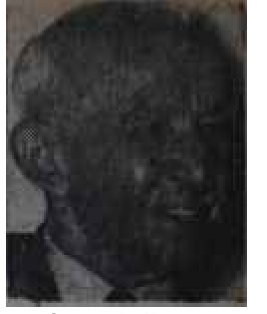
İste, "C. H. P. nin büyük ümidi" Turhan Feyzioğlu siyasi hayâtının büyük gafını bu sırada yaptı. Gazete haberlerindeki ilk günün Gülek aleyhtarı havasını değiştirmek için gayret sarfeden bazı muhabirler Sivasin Keyserili milletvekilini yakaladılar. Gazetelerde oldukça büyük: manşetler halinde Turhan Feyzioğlunun Genel Sekreterliğinin bazı partililer tarafından düşünüldüğüne dair haberler çıkmıştı. Turhan Feyzioglu, sanki bir partide serbest mücadeleyle Genel Sekreter olmak suçmuş gibi -bir Sıtkı Yırcalı edasıyla- "Aman efendim, ben Genel Sekreterimden memnunum, o makama adaylığımı koymayacağımı şimdiden ifade ederim" dedi. Bu yave, genç profesörden çok şey bekleyenleri hayal sukutuna uğrattı. Bir Turhan Fevzioğlunun parti içi mücadeleyi böyle anlaması garip geldi Şimdi genç profesör bu hatasını zihinlerden silmek için hayli uğraşmak zorunda kalacaktır. Zira, Genel Serketerliğe adaylık koyup koymamak bir mesele, fakat sanki böyle bir harekette bulunmak günahmış gibi tavır takınmak bir başka meseledir. Herkes Turhan Feyzioğluya "niçin Genel Sekreter olmuyorsun" diye kısmadı, "niçin çeneni tutmanı hâlâ öğrenemedin" diye kızdı. Bu gaf, siyasi hayatta Turhan Feyzioğluyu bir hayli geriye götürdü ve almış olduğu yolu yeniden katetmeye mecbur bıraktı.

Komisyon çalışacak

Fakat Parti Meclisinin bu toplantısı başarıyla sona erdi. Bir defa tüzüğün yeniden gözden geçirilmesine ittifakla karar verilmesi iyi bir zihniyet değişikliğini gösterdi. Delegeler dediler ki: "C. H. P. nin iç organlarının iyi işlemesi için bir tüzük tâdili lâzımdır. Fakat bunu seçimlere yaklaşıldığı bir sırada yapmak imkânı bulunamıyor. Şimdi, seçimlere daha hayli zaman var. Fırsat bu fırsatken evimizin içine düzen verelim. Ondan sonra mücadelemiz çok daha verimli olacak ve bizim zayıf noktalarımız böylece bertaraf edilecektir."

Komisyon önümüzdeki günlerde faaliyete geçecek ve bir tadilâtın esaslarını tesbit edecektir. Parti Meclisi komisyona bazı prensip talimatı dahi vermedi. Rapor hazırlanacak ve onun üzerinde konuşulacaktır. Rapor Parti Meclisinin yeniden toplanacağı Kasımda azalara sunulacaktır. Kurultay ise muhtemelen Aralıkta yapılacaktır.

74 YASINDA BİR ADAM

Önümüzdeki hafta içinde 24 Eylül günü, İsmet İnönü 74 yaşında oluyor. Muhalefet lideri, İhtimal ki bu yıldönümünü milletinin her zamandan da coşkun ve hararetli şekilde göstereceği sevgisi, sempatisi arasında kutlayacak, hiç de demokratik olmadığı halde "Al* lalı onun eksikliğini göstermesin" nidaları pek hol miktarda, pek canı gönülden yükselecektir. Zira demokratik olsun veya olmasın, ne yaparsınız ki bizim Demokrasimizin en sağlam, hattâ tek sağlam temel direğinin bu 74 yaşındaki hayat dolu adamdan ibaret bulunduğu, onun tesirli mücadelesi sayesindedir ki Türkiyenin Orta. Doğu memleketlerinden farklı manzara gösterdiği son günlerde bütün bütün ortaya çıkmıştır. Bu yüzden, .garip tecelli, onun ömrünün devamına dua etmek 1958 Türkiyesinde demokratik rejimin devamına dua etmek mânasına geliyor. Üzülmeli mi, sevinmeli mi, bilinmez.

Ama bilinen, ama bilinmesi gereken bu 74 yaşındaki adattım bütün Türk Milletine bir vazifeyi hatırlatmakta olduğudur: Daha iyi günler yaşamak isleyenler ellerinden gelen gayreti göstermekle mükelleftirler. Daha iyi günler ancak o sayede gelecektir. Politikacısı için hu tüyledir, gazetecisi için bu böyledir, hâkimi için bu böyledir, hocası için bu böyledir, ihtiyarı için bu böyledir, genel için bu böyledir. Başkasının vazife yapmakta olup olmadığına bakmaksızın vazife yapmak! İsmet İnönü senelerden beri milletine o yolu gösteriyor. Bugün arkasında yer alan büyük kütleler, milletinin bu İşareti anladığının en açık delilidir. İsmet İnönü onun içindir ki 74. yaşını huzur içinde ve istikbale emniyetle bakarak kutlayacaktır.

Akıllı siyaset adamları İsmet İnönünün son oniki senelik serencamını dikkatle tetkik ederlerse hayat boyunca faydalanacakları dersler çıkarırlar. 1946'da İsmet İnönü! Elbette ki engin bir şöhret, mutlak bir kudret, zaferler ve dolayısıyla hizmetler dolu bir mazi.. Ama, bütün bir devrenin önüne geçilmez ne kadar kusuru varsa hepsinin tek başına mesulü! İşte, 1946'da kaçınılmaz bir "hesaplaşma devri" ni elleriyle açan adam budur. Eğer o engin şöhret, zaferler ve dolayısıyla hizmetler dolu o mazi bulunmasaydı, yani İsmet İnönü bir yandan hususi hayatının temizliğine, diğer taraftan alnının açıklığına güvenmeseydi o mutlak kudretten sıyrılır, rolü ne olursa olsun bütün bir devrenin hesabının kendisinden sorulmasına müsaade eder miydi? Bu sualin cevabı hiç bir zaman kafi şekilde bilinemeyecektir. Fakat İsmet ' İnönünün o hesaplaşmayı kabule karar verdiğinde oniki senedir, hele son sekiz senedir başında kopardan bütün fırtınaları peşinen göze aldığında zerrece şüphe yoktur. Yakın arkadaşları daha işin başında "Paşam, dayanamazsınız" demişlerdir. İsmet İnönü "Dayanırım" demiştir. Tecrübe, namertçe olanlar dahil, arkadaşlarının beklediğinden de sert, arkadaşlarının beklediğinden de merhametsiz tenkidlere, ithamlara, isnatlara ve tecavüzlere İsmet İnönünün yalnız' dayandığını değil, sekiz senenin sonunda onların hepsini elinin tersiyle itiverdiğini göstermiştir. Ama bu, kolay olmamıştır. Şahsına tecavüz etmişlerdir, mazisine tecavüz etmişlerdir, ailesine tecavüz etmişlerdir, hepsinden acısı âdeta tek başına temsil ettiği "27 yıllık C. H. P. iktidarı" na tecavüz etmişlerdir. O 27 sene içinde bir vatanın kurtarıldığını, o vatanda bir devlet kurulduğunu,- o devletin medeni bir cemiyet yarattığını unutarak.. Bir gün İsmet İnönü Büyük Mecliste "İnsanlar gelmiş, insanlar geçmiş.. Başbakanlar ölmüş, başbakanlar saf değiştirmiş. Şimdi, onların yaptıkları dahil, herşeyin hesabını benden soruyorsunuz. Ama ben bu hesabı size vermeye muktedirim, zira o devrin hesabını vermek insana sadece şeref sağlar" demiştir. Bugün "İsmet Paşanın derisini yüzmeli ve içine saman, doldurmalı" neviinden teklifler sanki ne kadar uzak bir mazinin hatırasıymış gibi geliyor. Halbuki bu parlak fikirlerin sadece sekiz sene evvel ortaya atıldığını ve üstelik bunların taraftar dahi topladığını hatırlamak iktidarı bıraktığından bu yana eski Cumhurbaşkanının katettiği mesafeyi göstermeye yeter de, artar bile.. İsmet İnönü 74. yaşına işte o merhaleyi aşarak gelmiştir.

Demek ki bir devlet adamı, eğer kendisine güvenebilirse, etrafını çeviren bir nefret halkasını, zorla değil, meziyetlerini herkese kabul ettirerek bir sevgi halkası haline getirebiliyor. Bu, elbette ki ümit verici bir hâdisedir. Seneler senesi susturulmuş ağızlar açıldı mı, ilk günler bir sel akıyor. Ağızlar yalnız haklı tenkidler haklı şikâyetler söylemiyor. Bin akıyor, iftira akıyor, tezvir akıyor. Kara kara eller damgalanmadık şey bırakmıyor. En mukaddes bilmen mefhumlara kadar.. Ama sonra, zamanla her şey duruluyor. Sel, sükunet buluyor. Gözler, daha mühimi zihinler açılıyor. Hakiki hizmetler ve sahteleri, hakiki kıymetler ve sahteleri, hakiki meziyetler ve sahteleri teker teker meydana çıkıyor. Mesele dayanabilmektedir. İsmet İnönü dayanılabileceğini göstermiştir. Sadece bundan dolayı, içinde yaşadığı ve Atatürkle elete Doğudan alıp Batıya getirdiği Türk cemiyetinin minnetine hak kazanmıştır.

Ama, eğer bugün İsmet İnönünün yeni yaşı köyden şehire her yerde içten bir sıcaklıkla kutlanacaksa bu onun Türk cemiyetine son hizmetinin neticesidir. 74 yaşında bir adam. Kendisinin dediği gibi "Başkalarının istikbal dedikleri ne varsa hepsi mazisinde" bir adam. Kudretse 'kudret sahibi olmuş, şansa şan kazanmış, mevkiyse mevkilerin en yükseğini işgal etmiş, tarihte yerse onu çoktan almış 74 yaşında bir adam. Delikanlılık çağının bütün enerjisiyle, başladığı İşi bitirmeye çalışıyor. Hiç bir zahmet onu yormuyor, hiç bir tehlike onu yıktırmıyor, hiç bir mücadele onu korkutmuyor. Herkesin önünde o, herkesten ilerde o. Başkalarının nefesinin kesildiği yerde, onun nefesi başlıyor. Evet, 74 yaşında bir adam ve gece demiyor, gündüz demiyor son zaferini kazanmak için çırpınıyor. Son zaferi, insan haklarının şu topraklar üzerinde, kurtarılmasında emeği seçmiş şu topraklar üzerinde ilelebet payidar kalmasını sağlamak olacaktır.

Aynı gayeyi yüreklerinde taşıyanlar İsmet İnönüye baktıklarında azimlerinin bilendiğini, biraz daha iman, inanç kazandıklarını hissetmezler ve ona ister istemez hayranlık duymazlar da ne yaparlar, lütfen söyler misiniz?

Hükümet

Bitmeyen oyun

İki gazeteci geçen haftanın sonunda bir gün Ankaradan İstanbula gelen Yataklı Ekspresin beşinci vagonunun 18 numaralı kompartmanına girdiklerinde aradıkları adamın bağdaş kurmuş vaziyette oturduğunu gördüler. Trene Bostancıdan binmişler, doğruca evvelden tesbit ettikleri vagona koşmuşlardı. Gazetecilerden biri Cumhuriyetin muhabici Erol Dallı, öteki de onun fotoğrafçısıydı. Aradıkları adam Samed Ağaoğluydu.

Gazeteciler kompartmanın kapısına geldiklerinde Ağaoğlunun kondüktöre bir elli liralık uzattığını, kondüktörün bundan beş liralık bir hesap aldığını, Ağaoglunun da beş lira daha bahşiş bıraktığını gördüler. Bol saçlı Bakan -Bakan mı, müstafi Bakan mı, belli değil- ince beyaz çizgili, koyu gri bir elbise giymişti, beyaz gömleğinin yakası açıktı ve ayaklarında kahverengi pabuçlar vardı. Gazeteciler kendisine o günkü gazetelerde istifa ettiğine dair haberlerin bulunduğunu söylediler. Üzgün, durgun ve düşünceli görünen Samed Ağaoğlu:

"— Aslına bakarsanız, dedi, ben on gün evvel istifa ettim. Fakat kabul etmediler. Bu isteğimi, Ankaradan hareketimden önce tekrarladım. Gene kabul etmediler. Ben de ısrar ediyorum. Hepsi bundan ibaret".

Sonra, ilâve etti:

"— Siz, bu mevzuda Ağaoğlu hiç bir şey söylemiyor diye yazarsanız daha iyi olur".

Gazeteciler itiraz sesi yükselttiler. Erol Dallı:,

"— Beyfendi, hiç olmazsa istifanızı teyid ettiğinizi yazalım" dedi.

Samed Ağaoğlu:

"— Siz bilirsiniz ama, yazmasanız daha iyi olur" diye mukabele etti.

Sonra ayağa kalkıp, gazetecileri yolcu eder tarzda kapıya doğru yürüdü. Gazeteciler dışarı çıktılar. Onların arkasından şair ruhlu Bakan da koridora çıktı ve dalgın tavırla denizi temaşaya daldı. Haydarpaşada kendisini oğlu Tektaş Ağaoğlu, Necip Fazıl Kısakürek, bir musevi dost ve vazife icabı Emniyet Amirliğine mensup bir polis karşıladı. Bakanın bir tanesi mavi renkte uçak çantası, irili ufaklı yedi parça eşyası musevi dosta ait 70.728 numaralı açık mavi Chevrolet kamyonete yüklendi, yolcular da bindiler ve kamyonet araba vapuruna yetişmek üzere Üsküdar iskelesine hareket etti. O günden sonra. Samed Ağaoğlunun izi kaybedildi.

Samed Ağaoğlu Haydarpaşadan Kabataşa geçti, oradan Topağacındaki evine gitti. Yeni yapılmış bir apartmanın üçüncü katını satın almış ve ailesiyle birlikte oraya yerleşmişti. Orada, hazırlamakta olduğu bir kitabın çalışmalarına daldı Fakat isifa ettiğine dair resmî açıklama bu haftanın başına kadar yapılmadı.

Bir mutavassıt

Haftanın başında, pazartesi günü, öğle yemeği saatinde Emin Kalafat Park Otelde Başbakan Menderesle birlikte göründü. Samed Ağaoğlu bundan bir müddet evvel Sanayi Bakanlığından istifa ettiği zaman Emin Kalafat araya girmiş ve Ağaoğlunun Devlet Bakanlığını kabul etmesini sağlamıştı. Derhal hatıra Çanakkale milletvekilinin bir defa daha şansım deneyeceği ihtimali geldi. Hakikaten haftanın ortasında Emin Kalafat eski arkadaşını aradı. Samed Ağaoğlunun telefon numarası rehberde yazılı değildi. Ama 01'den sorulduğunda numarayı bildiriyorlardı. Ağaoğlu istifasını geri alması yolundaki yeni telkinlere mukavemet etti. Doğrusu İstenilirse bu istifa hikâyesi zaten fazla uzamış ve işin ciddiyeti kaybolmuştu. Üstelik, istifanın ehemmiyeti de hemen hemen sıfırdı. Evvelâ, Samed Ağaoglunun Devlet Bakanı olarak gördüğü bir vazife yoktu, ikincisi, D. P. Meclis Grubundaki muhalifler Menderese bir kızıyorlarsa, Ağaoğlu veya Kalafat neviinden politikacılara bin kızıyorlardı ve onların arkasından her hangi bir yere gitmeleri bahis mevzuu dahi değildi. Samed Ağaoğlu yalnız Grupta değil, parti içinde de aynı mevkie sahipti. İstifasının kabul edilmemesil, daha ziyade Menderesin meseleyi gözünde büyültmesindon ileri geliyordu.

Samet Ağaoğlu

Bire bin!

Açıkta bekleyenler

Bu hafta, Agaoğlunun kabinede kalmayacağı anlaşıldığında ezeli Bakan adayları bir defa daha hazır» 1andılar. Hükümette Sanayi ve Çalışma Bakanlıkları açıktı. Sanayii Bakanlığına Ticaret Bakara Hayreddin Erkmen vekalet ediyordu ama. onun Ticarette kalacağı anlaşılıyordu. Buna mukabil Çalışmaya vekalet eden Devlet Bakanı Halûk Şamanın oraya asaleten getirileceği ihtimali kuvvetliydi. Böylece Menderes V kabinesinde bir Devlet Bakanlığı -hatta iki- bir Sanayi Bakanlığı Bakan bekliyordu. Pazartesi günü Başbakanın, İstanbuldaki gezintilerinde yanına Himmet Ölçmeni alması Ölçmeni ümitlendirdi. Fakat Anadolu Ajansı haberi verirken Himmet Ölçmenin "Yüksek Mühendis" olduğunu tasrih etti. Gezilen yerler imar sahaları olduğuna göre Himmet Ölçmene gösterilen alaka siyasi olmaktan ziyade meslekiydi. Zaten Himmet Ölçmen Bakanlıktan çok. D. P. Grup Başkanlığını bekliyordu. O makam. Bakanlığa giden yol üzerindeki son merhaleydi. Buna mukabil Osman Kavrakoğlu, sıranın artık iyiden iyiye kendisine geldiği kanaatindeydi. Üstelik, bir de vaad almamış mıydı?

Yalnız bu sırada bir Bakaran yıldızının söndüğü farkedildi. Fatin Rüştü Zorludan ses seda çıkmaz oldu. Buna mukabil Amerikada Maliye Bakanı Hasan Polatkan Amerikalılardan hakikaten alaka görüyordu. Polatkan Washington'a varır varmaz Dulles ile görüştü, ayağının altına kırmızı halılar serildi. -Bk. İKTİSADİ VS MALİ SAHADA-. Amerikalılar galiba dolar meselelerini Zorlu ile görüşmek istemiyorlar, karşılarında Polatkanın bulunmasını daha doğru buluyorlardı. Nitekim Paristeki müzakereleri de Polatkan idare etmişti. Zorlu yerini bıraktığı takdirde orayı doldurmaya da Basri Aktaş hazırlanıyordu.

"Yeni Nizam"

Bu hafta, uzun zamandan beri Demokrat İktidara yöneltilen bir itham tamamiyle iflâs etmiş bulunuyordu. İtham, Başbakan Adnan Menderesin işleri tek başına tedvir ettiği ve Bakanların bile sözünün geçmediği ithamıdır. Hattâ bazı kötü diller bazı Bakanlar için "filânca işe bakan Hususi Kalem Müdürü" tâbirini .kullanmaktan dahi çekinmiyorlar ve böylelerinin kabineden ayrılması karşısında omuz sil--yorlardı. Şimdi, bu çirkin ithamın yersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Bu hakikati ilk anlayanlar da ne mut

lu onlara- radyolarımızın dinleyicileri olmuştur. Hakikaten Sıtkı Yırcalinin Basın - Yayın ve Tuzlanı Bakanlığından ayrılıp, onun yerine Server Somuncuoğlunun getirilmesinden itibaren radyolarımızda ve meşhur Anadolu Ajansında o kadar göze batıcı değişiklikler olmuştur ki bunun farkına varmamanın imkanı artık kalmamıştır. Böylece Bakanların, tedvir ettikleri sahalarda söz ve selâhiyet sahibi oldukları hakikati anlaşılmış, Server Somuncuoğlu bu suretle yeni partisini itham altında yaşamaktan kurtararak bir büyük hizmette daha bulunmuştur.

Radyoya ve Anadolu Ajansına Server Somuncuoğlu tarafından verilen yeni nizamın rekoru geçen hafta kırılmıştır. Geçen haftanın sonlarında Ajans bültenini eline alan gazetecilerin gözleri, bir habere rastladıklarında faltaşı gibi açıldı. Devletin resmi ajansının bildirdiğine göre Vatan gazetesinin başyazarı Ahmet Emin Yalman tarafından solculuk isnadı altında bırakılması üzerine savcılık Muğla milletvekili Burhan Belgeden muvafakat istemişti ve Burhan Belge bu muvafakati vermişti. Gazeteciler' i başlarını sallamaktan kendilerini alamadılar. Haber, hakikaten şaşılmayacak gibi değildi, iki kişi arasındaki hususi bir münakaşa basit bir adli vak'a haline gelirse meşhur A. A. nın bültenleri demek o vakaya açılacakta. Ama herkes A. A. nın alâkasının sebebini anlamakta geç kalmadı. Burhan Belge yeni Bakan Somuncuoğlunun 1 numaralı müşaviri olarak çalışıyordu. Eee, onunla alâkalı haberler elbette ki' A. A. tarafından verilecekti. Mamafih bu çeşit bir havadisin Ajans bültenine girmesi ilk defa vâki oldu. Bu hafta basın çevrelerindeki kanaat rekorun kolay kolay kırılamayacağı merkezindeydi. Ama bu gidişle bir zatı şerifin muhterem mahdumunun muvaffakiyetle sünnet edildiğini ve mahdum beyin sıhhatinin hamdolsun yerinde bulunduğunu A. A. dan öğrenmek, hattâ radyolardan dinlemek hiç kimseyi ziyadesiyle şaşırtmayacaktır.

D. P. nin sesi

Server Somuncuoğlunun Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığının başına gelmesinden bu yana radyoya ve A. A. ya verilen yeni nizamın tek tezahürü Burhan Belgeyle alakalı haber olmadı. Geçen hafta içinde radyolar "hidayete erisen" iyeni yeni vatandaş kütleleri bulunduğunu ilân işine devam ettiler. Hidayete erisen vatandaşlar C. H. P. den istifa edip D P. ye katılan vatandaşlardır. Radyo muhalif bir ocak başkanının ihtida ederken D. P. Genel Başkanına yazdığı edebî ve 'siyasi mektubu da bir kaç defa tekrarladı. Sayın ocak başkanı muhalif saflarda çalışmanın artık canına tak dediğini, Demokrat İktidarın yurdu süslediği eserleri nihayet görebildiğini, bunun üzerine de Demokrat Partiye katıldığım ateşin bir dille anlatıyordu. Gerçi aynı haberi, A. A. bülteninden naklen veren gazetelere "kütle halinde istifalar" vuku bulduğu söylenen yerlerdeki selâhiyetli C. H. P. başkanları bunlardan habersiz bulunduklarım bildirdiler ama, radyo o tavzihleri neşir işinde pas geçti. Eee, radyonun mikrofonları da "İnkarcı muhalifler"! in eline teslim edilemezdi ya.. Fakat radyolar pas da geçse, Erzincan C. H. P. kongresinin Server Somuncuoğluna çektiği bir telgrafı duymayan kalmadı. A. A. ve Ajans, büyük sevinç içinde Erzincanda C. H. P. den 6500 akllı vatandaşın istifa edip D.P. saflarını zenginleştirdiğini müjdelemişti. C. H. P. İller hemen tahkikat ; yaptılar. Hiç kimsenin böyle bir şeyden haberi yoktu. Tahkikat gösterdi ki bu haberi veren D. P. nin bölge müfettişi ve Elâzığda Kore kahramanı Celal Doranın karşısında mağlup olan talihsiz aday Natık Poyrazoğludur. Bunun üzerine Server Somuncuoğluya bir telgraf çekilerek haberin tamamile uydurma olduğu bildirildi» Bu kadarla kalsalar ya.. Hayır! Erzincanlı C. H. P. liler telgraflarına ilâve ettiler: "C. H. P. ye midesiyle bağlı olanlar ondan çoktan ayrılmışlardır". Bu ilâve Bakanın hiç hoşuna gitmedi. Ama sesini çıkarmadı. Bu arada başka bir telgraf daha aldı. Onda "istifa eden vatan» daş" diye bir takım eski istifaların bildirildiği, hattâ ölmüş kimselerden bahsedildiği haber veriliyor ve deniliyordu ki: "Hani bir gün, radyolar Server Somuncuoğlunun C. H. P. den istifasını da yeni habermiş gibi okurlarsa hiç şaşmayacağız." Bakan o telgrafa da cevap vermedi.

Fakat yeni nizam devam etti.

Büyük değişiklik

Server Somuncuoğlunun radyolara ve A. A. ya verdiği yeni nizamın bir hususiyeti bu hafta içinde gözden kaçmadı. Radyolar ve Ajans Muhalefet İçin daima şikâyet mevzuu olmuştur. Radyolar ve Ajans daima partizan neşriyat yapmışlardır. Ama Somuncuoğluna kadar her Bakan zevahiri kollamaya gayret etmiştir. Meselâ radyoda sadece Hükümetten bahsedildiği, partililere mikrofonun verilmediği ileti sürülmüştür. A. A. nın D. P. ile de, C. H. P. ile de meşgul bulunmadığı, fakat İktidarı alâkalandıran haberleri "elbette ki" vereceği bildirilmiştir. D. P. Grubu tebliğlerinin okunup

Somuncuoğlu C. H. P. Meclis Grubu Başkan Vekili olduğu günlerde C. H. P. liler arasında

Geçmiş zaman olur ki....

C. H. P. Grubu tebliğlerinin 'okunmadığından dert yanıldığı zaman ise, "Göndermiyorlar ki!." denmiştir. Yani, daima bir kulpun Şakili kalmasına dikkat edilmiştir, İlk defadır ki Server Somuncuoğlunun bakanlığı günlerinde devletin yayın organları üzerindeki şalı atmışlar ve devletin değil, D. P. nin organıymışlar gibi açıktan açığa taraf tutmuşlardır. Bu, demokrasi hayatımızda bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Şimdi radyoları dinleyenler 'Sıtkı Yırcalının acaba bu mesuliyeti üzerine almamak için mi hükümetin dışında kalmayı tercih ettiğini derin derin düşünmektedirler.

Hakikaten, eğer bir partiden istifa edip öteki partiye girmek A. A. yi ve radyoları alâkadar ediyorsa yalnız- Muhalefetten İktidar saflarına değil, İktidardan Muhalefet saflarına geçen vatandaşları da bildirmek lâzımdır. Meselâ Balıkesirde Başbakanın nutkundan sonra D. P. den istifalar olduğu "alâka çekici" bir haber değil midir? Aynı sual Başbakana çekilen telgraflar meselesi için, de varittir. Bir C. H. P. linin Adnan. Menderese telgraf yollaması havadis sayılıyorsa, İnönünün son cevapları üzerine Adnan Menderesin yurdun dört bir köşesindeki C. H. P. lilerden aldığı telgrafların metnini de vatandaşlara duyurmak gerekir.

Kim bilir belki de yeni Bakan bu neşriyatı, C. H. P. den ayrılıp hakikati gören ve İktidar saflarına koşan tek aydınlık insanın kendisi olmadığını ispat maksadıyla, yani tevazuundan yaptırmaktadır. Böylece demek istemektedir ki: "Siz de bizim gibi yapını», D. P. ye katılınız". Ne var ki arada zedelenen, .demokratik idarelerin esaslı bir şartı olmaktadır.

Genç bir siyasi

Server Somuncuoğlu adı siyaset sahasına 1950 yılında çıkmıştır. İyi aileden, iyi tahsil görmüş bu genç adam 1950 seçimlerinin arefesinde İstanbulda ticaretle meşgul bulunuyordu. İşleri iyiydi, hali vakti yerindeydi. Yavaş yavaş servet yapmaya başlıyordu. Sinopluydu, Ama 1912 yılında Üsküpte doğmuştu. Sonra İstanbula gelmiş ve tahsiline İstanbul lisesinde devam etmişti. -Bir çok Bakan gibi Somuncuoğlu da İstanbul lisesinin eski bir mezunudur-. Müteakiben Hukuk Fakültesini tamamlamış, İsviçreye giderek orada da okumuştur. Dönüşte işe memuriyetle başlamıştır. Celâl Bayarın hususi kaleminde çalışmış ve bugünkü Cumhurbaşkanının o zamandan takdirini kazanmıştır. Fakat Somuncuoğlunun memurluk hayatı uzun sürmemiştir. Ayrılmış ve kendi kanatlarıyla uçmaya koyulmuştur. Ticaret hayatına atılmış, beraber çalıştığı kimselerle ortak olmuş, kaâbiliyetleri, meziyetleri,' bilgisi ve işbilirliğiyle onların da takdirini, emniyetini kazanarak ilerlemiştir. Ortakları kendisine hususi şirketler kurması için yardım etmişler' ve böylece Server Somuncuoğlu ithalât, ihracat yaparak piyasanın muvaffak iş adamları arasına katılmıştır. Bu arada ilk politika denemelerini İstanbul Dağcılık Klübünde yapmış oranın başkanlığım devamlı olarak elinde tutmuş, kulis faaliyetlerinden de anladığım ispat etmiştir. Nitekim, orada kuvvetli bir hizip kurduğundan klübün hâlâ başkanıdır ve tenis turnuvalarının sosunda kupaları o dağıtır. Somuncuoğlu çok vefalı bir arkadaştır da. Eski dostlarını hiç unutmaz. Meselâ Liseden beri en yakın arkadaşlarından olan Adnan Akın Somuncuoğlu ile birlikte daima Tenis Klübünün Genel Sekreteri seçilir. Somuncuoğlu bakan olduktan sonra ise Akın İstanbul Bölgesi Basın - Yayın Ve Turizm Temsilciliğine -zâten böyle bir temsilcilik hem de geniş bir kadro ile vardır. Süper temsilci olarak tâyin edilmiştir.

Genç adamı politikaya atılmaya teşvik eden, ziyadesiyle meşhur ortağı Cavuris olmuştur. Rum tebalı Cavuris'ler üç kardeştir ve yaman iş adamlarıdır. Server Somuncuoğlu 1950'nin arefesinde seçimleri kazanacağı sanılan C. H. P. den adaylığını koymuştur. O tarihlerde Cavuris'in "Server Ticaret Bakam olacak" dediği bilinmektedir. Yaman iş adamı istikbali görmüş, fakat teferruatta yanılmıştır. Nitekim C. H. P. iktidarı kaybetmiş, fakat Cevdet Kerim İncedayının seneler süren mesaisi sayesinde Sinopta seçimleri kazanmıştır. Bu suretle Server Somuncuoğlu 1950 yılında üzerinde "Muhalif milletvekili" etiketi bulunduğu halde B. M. M. nin kapısından siyaset hayatına ayağını atmıştır.

1950'den itibaren Server Somuncuoğlunun faaliyeti iki platform üzerinde cereyan etmiştir. Muhalefet vazifesini, zaman zaman kendi oartisi müfritlerinin şimşeklerini üzerine çekmekle beraber başarıyla yerine getirmiştir. . Bilhassa iktisadi sahadaki tenkidleri realizmle beraber yapıcılık da taşımıştır. . Bütçe komisyonundaki çalışmaları verimli olmuştur. 1950 - 54 arasında Server Somuncuoğlu "insaf sahibi bir muhalif" olarak şöhret yapmıştır. Partisi içinde ise Somuncuoğlu, hiç bir zaman yerini yadırgamaktan kendisim alamamıştır. O tarihlerde C. H. P. nin bir "İki Başlı Kartal" manzarası göstermesi bu huzursuzluğun sebeplerinden biri olmuştur. Server Somuncuoğlu Meclis Grubu üzerine tesir icra etmek isteyen partililere karşı daima vaziyet almıştır. Bilhassa Nihad Erimin İsmet İnönü vasıtasıyla beliren müdahalelerini asla hoş karşılamamıştır. -Garip tecelli, şimdi kader Somuncuoğlu ile Erimi aynı kapıda birleştirmiştir-. Bu yüzden bir ara "İnönüsüz C. H. P." politikası şampiyonları arasına katılmış, İnönüyü köşesine çekilmeye icbar etmek için uğraşmış, bunda muvaffak olamayınca "yeni bir parti" havasına gönül vermiş, hattâ o istikamette harekete bile geçmiş, gözüne kestirdiği lider Şemseddin Günaltâyla işbirliği yapmıştır. Fakat "Hoca" ile kendi arasındaki karakter, zihniyet ve menfaati farkları işbirliğinin uzun ömürlü olmasına mâni teşkil etmiştir. Bu sırada da 1954 seçimleri gelip çatmıştır.

Yolaç, Simavı, Karacan adliye koridorlarında

*"İma yoluyla dahi **olsa...**"*

Mağlûp sayılan galip

Server Somuncuoğlu 1954 seçimlerinden galip çıkan ender C. H. P. ilerden biri olmuştur. Sinop

milletvekili, sıfatıyla yerini muhafaza etmiş, üstelik partisinin Meclis Grubunun Başkan Vekilliğine Nüvit Yetkin ile beraber getirilmiştir .O tarihte Server Somuncuoğlu gibi bir iktisatçının C. H. P. Meclis Grubunda kalmış olması büyük memnunluk uyandırmıştır. Zira başta Faik Ahmet Barutçu ve Cahit Zamangil, gibi en kıymetli elemanlarım kaybeden C.H.P. Grubu hakikaten perişan manzara arzediyordu ve Server Somuncuoğlunun mevcudiyeti bir ümit kaynağı teşkil ediyordu. Fakat bu kaynağın harareti C. H. P. lileri ilmin müddet ısıtmamıştır. Zira 1954 seçimlerinden sonra en selâhiyetli unsurlarından birinin sesiyle "İnce Demokrasiye paydos!" parolasını veren D. P. iktidarı gözüne -hakikaten garip tecelli- 1950 . 54 arasında birbirleriyle hiç uyuşamıyan iki genç politikacıyı, Nihat Erimle Server Somuncuoğlunu kestirmiştir. İki politikacıdan Server Somuncuoğlu daha evvel yelkenleri suya indirmiştir. Hem de hiç beklenilmedik bir sırada.. AKİS'e "Diplomalı aydınlardan ön plâna gelmek şansım bulmuşların çoğu menfaatleri uğruna fikir, kanaat ve taraf değiştiriyorlar" cümlesini ihtiva eden unutulmaz "Yeni merhaleyi bekliyoruz" başlıklı yazıyı yazdıktan sadece bir ay sonra Server Somuncuoğlu C. H. P. den, İktidarın arzusu üzerine, gürültülü bir şekilde istifa etmiştir. AKİS 26 Haziran 1954 tarihini taşıyan sayısında bu istifayı şöyle izah ediyordu: "Server Somuncuoğlu ticaret yapar ve muvaffak bir tacirdir. Son zamanlarda bir çok güçlükle karşı karşıya bırakılmıştır. Ortağı olan bir Yunanlı tacir döviz kaçakçılığı yaptığı iddiası ile hudut haricine çıkarılmıştır. Halbuki şirketin işlerini asıl tedvir eden o idi. Bu, Somuncuoğlunun bütün ticari vasiyet ve mevkiini sarsmıştır". İşin asıl eğlenceli tarafı, Somuncuoğlu bir müddet "müstakil" etiketi altında Hikmet Bayur ile birlikte D. P. icraatını Mecliste savunduktan sonra İktidar saflarına katılmıştır. Bu arada sayın Cavuris de iadei itibar ederek Türkiye hudutları dahiline girmiştir. Doğrusu ya, kıymetli Somuncuoğlunun ortağının kaçakçılık ithamıyla Yunanistanda "sürünmesi" elbette ki caiz olamazdı.

Sn insaflı "Somuncuoğlu dostları" genç politikacının C. H. P. den ayrılmasını eh, kabul etmişlerdir. Fakat 1954'ten sonra, yani o tarihlerde Samet Ağaoğlunun bile antidemokratik bulduğu kanunların kabulünden sonra D. P. ye girmek! İşte o, Server Somuncuoğlu hakkında hayal besleyen bazı safdilleri dahi -meselâ bizim, başyazarı- • süratle ayıltmıştır. Zaten genç üstad da, hele Bakan olduktan sonra, ayılanlara hak vermek için elinden geleni yapmış ve "Göktürk II" ünvanım bileğinin hakkıyla kazanmıştır. Adalet tarihi Hüseyin Avni Göktürk ismini nasıl unutmayacaksa. Basın tarihi de Somuncuoğlu adım ebediyen hatırlayacaktır. Hakikaten Server Somuncuoğlu, bir dine yeni katılanların eski saliklerden de müfrit oldukları prensibinin doğruluğunu ispat etmek Vazifesini sırtlamışcasına "basına baskı" politikasının 1 numaralı şampiyonu haline gelmiştir.

Abdi İpekçi

Mesleğin kefareti

Osman Karaca

Ne için ?

Adliye koridorları

Fakat geçen hafta "basına baskı" politikası Basın - Yayın ve Turizm Bakanının inhisarında çalmadı. Server Somuncuoğlu ideal arkadaşlarıyla beraber gazete sahiplerini nasıl yola getireceğini planlarken -ilân fiyatları ve tevzi sistemi marifetiyle. İstanbul Adliyesinin koridorları alışılmamış bir manzaraya sahne oldu. Basın Kanununun tatbikatı bir kere daha görülmemiş bir şiddetle yürürlüğe kondu. Türkiyede ilk defa olarak -1950 den bu yana, muayyen bir haberden dolayı gazeteciler aleyhine kitle hâlinde dâvalar açıldı. Dokuz gazeteci birden, sırasıyla imtiyaz sahipleri, yazı işleri müdürleri ve muhabirleri cümbür cemaat -Milliyetten Ercümet Karacan, Abdi İpekçi ve Nedret Selçuker; Hürriyetten Haldun Simayi, Tahsin Öztin ve Ulvi Okar; Akşamdan Mâlik Yolâç, 'Osman Karaca ve Yılmaz Tunçkol,- "hükümete karşı fiili bir hareketin başlamak üzere olduğu hissini vererek, ammenin telâş ve heyecanını mucip neşriyat yapmak" iddiası ile Toplu Basin Mahkemesi önüne çıkarıldılar. Savcının İddiasına göre üç muhabir,' 3 Ağustos 1958 de, C. H. P. Kasımpaşa İlçe Kongresinde, Şemsettin -Günaltay ile Kasım Gülekin konuşmalarım kasten tahrif etmişlerdi. Dr; Gedikin ektiği, tohumlarla ihtilâl psikozu içinde 0-lan basın savcıları en fazla Gülekin, Nuri Said Paşa, Kral Faysal ve Prens Abdülillahın hal edilmesi ila neticelenen hâdiseden bahsetmesine takılmışlardı. Basın savcısının dokuz gazeteciye sorduğu -yazılı olarak elinde hazır bulunan- suallerden en mühimi "Meşru bir genel seçimle iktidara gelen ve icraatı memleketçe tasvip edilen hükümetimize karşı, ima yolu ile dahi olsa..." tarzın-' da başlıyanı oldu. Zaten son günlerde gerek basın savcıları, gerek diğer idareciler hemen her teşebbüs ve yazıda bir ihtilâl kokusu hissetmeği âdeta vazife haline getirmişlerdi.

Ancak, bir zahmet edip de 4 Ağustos tarihli Milliyet, Akşam ve Hürriyet gazetelerini tetkik edenler, basın savcısının ' dâvayı açmadan önce bahis mevzuu haberleri bir defa olsun okuyup okumadığını ciddenpek merak ettiler. Zira her üç gazetede de "Günaltay şunları söylemiştir" denilmiş, iki nokta üst üste konmuş, tırnak açılıp tire çekilmiş; "Güle'k şunları söylemiştir" denilmiş, iki nokta üst üste konmuş, tırnak açılıp tire çekilmişti. Konuşmaları karıştırıp, kasden tahrif etme iddiasının nereden çıkarıldığım anlamak için insanın hakikaten İstanbulda basın savcısı olması lâzımdı. Sanıklar iddiaları reddettiler. Yazıların objektif haber alma mahiyetinde olduğunu ileri sürdüler. Kendiliklerinden tek satır bile ilâve etmediklerini gösterdiler. Üstelik mu-

Gazetelerin can damarı: Hususi ilân
Yeni rejimin yeni kurbanları...

habirlerin bizzat tuttukları notlar, sonradan C. H. P. İl teşkilâtının basın bülteni ile karşılaştırılmış ve tıpa tıp benzerlik müşahede edilmişti.

Gecen haftanın ortasında yapılan bu duruşmada, Toplu Basın Mahkemesi ne hikmetse bilinmez, sıraları daha önde olduğu halde dokuz gazetecinin duruşmasını en sona aldı. Gene ne hikmettir bilinmez, duruşma sırasında iki savcı hazır bulundu. Evvelâ Hürriyetçiler, arkasından Akşamcılar ve en sonra da Milliyetçilerin yargılanması yapıldı. Hürriyetçilerin duruşması başlamadan önce İstanbulun meşhur savcısı Hicabı Dinçin polisi, bir hademe ile Başmuavin Hakkı Müftüoğlunu davet ettirdi, önce cübbesi, arkasından da babacan tavrı ile Müftüoğlunun kendisi İstanbul Adliyesinin üçüncü katındaki Toplu Basın Mahkemesine gelerek yeni, genç ve tecrübesiz basın savcısının yanında yer aldı. Müftüoğlunun herhangi bir-duruşmada hazır bulunduğunu en eski adliye muhabirleri dahi zor hatırlıyorlardı. "Sanık" gazetecileri' -en fazla neşelendiren hâdise, Toplu Basın Mahkemesinin kapısında asılı olan duruşma listesinde Milliyet gazetesinın imtiyaz sahibi olarak, Ercüment Karacanın yerine, yıllarca önce hakkın rahmetine kavuşmuş olan babası Ali Naci Karacanın isminin yazılması oldu. savcı okuduğu iddianamesinde "sanık" ların bir seneden üç seneye kadar hapis ve 10.000 liradan aşağı olmamak üzre para cezasına çarptırılmalarım talep etti.

Ancak, İstânbuldaki sanık listesi bu kadarla kalmadı. Somuncuoğlunun Basın, Yayın ve Turizm Bakanlığına getirilmesinden sonra, İstanbul Basın Savcısının, Ankaradaki Rahmi Ergilden aşağı kalmamak için aşırı bir gayret gösterdiği gözden kaçmıyordu. Falih Rıfkı Atay, Ömer Sami Coşar, Noyan Yiğit, Kâzım Kip, Vedat Etensel, Yekta Ragıp Önen son günlerde basın savcılığına çağırılıp -hattâ bazan en olmadık saatlerde, ifadelerine müracaat edilen gazetecilerin sadece bir kısmım teşkil ediyordu. İstanbul basım İstanbul basını olalı, bu kadar geniş bir kadro ile Adliyeye taşınmağa alışmamıştı.

İstanbullu gazeteciler böylece adliye koridorlarında savcılığa gitmek ve mahkeme huzuruna çıkmak talimleri yaparlarken, rekoru daima alinde bulunduran Ankaralı gazeteciler de -daha doğrusu Ankara Savcısı- boş durmuyordu. Geçen hafta ficinde- yalnız Ulus aleyhine beş dâva birden açıldı. Eğer aleyhinde aÇîîan her dâva mahkûmiyetle neticelenirse çok gene yasına rağmen ömrü cezalarım doldurmağa yetmeyecek olan Ulusun yazı işleri müdürlerinden Ülkü Arman aleyhine yeni |ki, Beyhan Cenkçi aleyhine de üç dâva vardı. Yazı isleri müdürlerinin yanında Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Bülent Ecevit de yazar olarak sanık sandalyesine oturacaklardı.

Politikacılar

Al gülüm, ver gülüm...

Bu haftanın başında Türkiyenin pek çok vilâyetinden, C.H.P. Genel Sekreteri Kasım Gülek hararetle davet olunuyordu. Davetler, vaziyeti bu sıralarda hayli sallantılı bulunan Genel Sekreteri sevindirdi. Demek iki seviliyordu, demek ki isteniyordu. Halbuki işin aslında, pek çok şey gibi bunu da Demokrat İktidara borçluydu. Zira Kasım Gülekin boy gösterdiği yerlerde, hemen onun arkasından D. P. Genel İdare Kurulu Üyesi Tevfik İleri beliriyor ve İktidarın sözcüsü Muhalefetin sözcüsünü cevaplandırıyordu. Tevfik İlerinin iki haftadır Karadeniz kıyılarında ve Erzurumda söyledikleri paşka vilâyetler halkının da ağzının Suyunu akıttı. Sadece Kasım Gülekin, yanında "fikir arkadaşları" bulunduğu halde bir şehre gelişi, oradaki hareketleri, sözleri, - emniyet kuvvetleriyle münâsebetleri şehrin hayatında bir değişiklik yapıyor, bir canlılık," bir hareket yaratıyordu. Şimdi, o siyasi trup gider gitmez bol beyaz saçları arkasında toplanmış, gözlüklerinin altından zekice bakan, bir taş görse onun Üstüne çıkıp nutuk vermekten kendisini alıkoyamayan, şişman vücuduna rağmen hayli çevik D. P. sözcüsü Tevfik İleri geliyor, teftişlerde bulunuyor, halkın arasına giriyor, Kasım Gülekin el sıkma rekorunu egale etmeye çalışıyor ve hepsinden mühimi son derece faydalı nasihatler veriyordu.

Bu nasihatlerin en faydalısı ge-

Tevfik İleri
Bir sizden, bir bizden!

çen haftanın başında Perşembede bir şoföre verildi. Nasihat bizzat Tevfik İlerinin öylesine hoşuna gitti ki bunu daha sonra, başka konuşmalarında da nakletti. Perşembede D. P. sözcüsünün karşısına Ur kamyon şoförü dikildi ve her şoför gibi lâstiksizlikten şikayet etti. Tevfik İlerisin gür kaşları hışımla satıldı.

"— Bana bak. dedi. Şunu bil ki eğer sen lastik sıkıntısı çekiyorsan bu, kamyon sahibi olman dolayısıyladır. Onun için evvelâ İktidarımıza bir kamyon sahibi olduğundan dolayı teşekkür et Bu kadirşinaslık kulu da, bizi de Allahı da hoşnut eder".

D. P. sözcüsü bu vakayı Ordudaki Sahil Gazinosunda halka naklederken ilâve etti:

"_ Öyle zannediyorum ki Perşemben şoför arkadaş bu mesele üzerinde uzun uzun düşünmüştür".

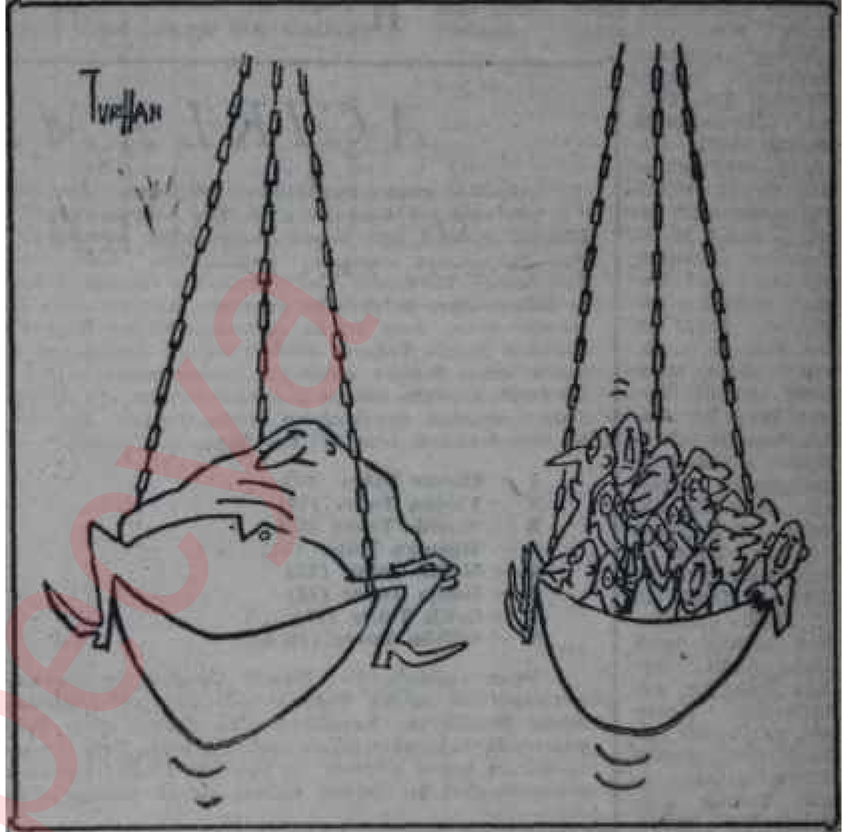
Aslında uzun uzun düşünen, lâstik isteyip yerine nasihat alan Perşembeli şoför vatandaştan ibaret kalmadı; Herkes bu yeni felsefe karşısında ağzı bir karış açık tefekküre daldı. Demek, karnınız mı acıktı, bundan sonra ekmek istemeye "hayatta bulunduğunuz için" D. P. ye teşekkürle başlayacaksınız. Öyle ya "karnınızın acıkmış olması hayatta bulunmama dolayısıyla" değil midir? Hayatta bulunmasaydınız, karnınız acıkır mıydı? Bu buluş D. P. mn Kasım Güleke cevap vermekle Vazifelendirdiği sözcüsü Tevfik İleriyi bir hamlede bütün Türkiyede unutulmaz şöhrete kavuşturdu. Bu hafta başkentte pek çok kimse, şikâyet sesi yükseltenlere Tevfik İlerinin mantığıyla mukabele ediyordu. Tekerleme inanılmaz derecede tuttu.

Ayı vaad eden adam

Fakat Tevfik İlerinin kendisinden bahsettirme sebebi bundan ibaret kalmadı.D. P. sözcüsü gittiği her yerde C. H. P. Genel Sekreterine taş çıkarttı. Trabzonda Zafer gazetesine manşet olan şu parlak cümleyi söyledi: "Bu vatan bizimdir." Böylece, bu vatanın tapusunu ceplerine yerleştirmiş olduklarını ima ettikten sonra dışardan gazel okuyan muhaliflere şiddetle çattı. "Allahı inkâr edercesine hakikatleri İnkâr edenlerin, müzevir ve müfterilerin dedikodularına kulaklarınızı tıkayınız" dedi. Bu, Tevfik İlerinin nazarında 'makarnanın ve partisinin şerefine yakışır" bir konuşmaydı. Zira D. P. sözcüsü turnesinin başında, Samsunda, halka, şöyle hitap etmişti: "C. H. .P. mebusları burada çok seviyesiz konuşmuşlar. Ben makamımın ve partimin şerefine yakışır şekilde konuşacağım. Tevfik İleri bunu söyledikten iki gün sonra Orduda Gülek ekibini "bir turist ve tezvir kafilesi" olarak vasıflandırdı. Dört gün sonra da Erzurumda göğsünü gere gere "C. H, P. iktidarı bir tek köye su getirmemiştir" dedi

Tevfik 'İlerinin "mukabil gezisi" vecize bakımından Kasım Gülekin gezisiyle mukayese dahi edilmeyecek kadar zengin oldu. Gittiği yerlerde halka gökteki ayı bile vaad eden ve buna mukabil "D. P. için bir dua" isteyen D. P. sözcüsü Erzurumda bütün D. P. ocaklarının duvarlarına yazılması gereken şu hikmeti savurdu: "Nasıl bir Türk yirmi düşmana bedelse, evvelallah bir Demokrat da yirmi Halkçıya bedeldir!" Demokratlar bu parlak lâfı hararetle alkışladılar. Tevfik İleri kendisi gibi Bayındırlık Bakanlığı yapmış olan Kasım Gülekten şahsen ne kadar üstün olduğunu anlatmak için de "Ben mühendisim, o kalfadır; o. on tanesi bu iddiadadır".

Zaten D. P. sözcüsü Muhalefetin bütün iddialarım teker teker paçavraya çevirdi Ve halkın coşkun alkışlarım kazandı. Hele sigarayı pahalıya satın almanın faziletini Öğrenen İnebolulular neşe ve gurur içinde kaldılar. Tevfik İleti lâfa "Sigarayı pahalılaşırdılar diye kapı kapı dolaşıyorlar" cümlesiyle girdi. Hemen arkadan "Doğrudur" dedi. "Sigarayı pahalılaştırdık". Sonra, Muhalefeti mat ettiğinden tamamile emin ilâve etti: "—- Sigaranın pahalılandığını söyleyen vatandaş pahalı sigara içmek imkânına İktidarımız zamanında kavuştuğunu bilmez mi? Fakat Muhalefet, hakikatleri inkâr

TEVFİK İLERİ: "BİR D.P. Lİ 20 C.H.P. LİYE BEDELDİR" DEDİ!...

ettiği için bunu söylemez".

Oh sene evveli - unutmamış olanlar bir başka D. P. Genel İdare Kurulu üyesini, meşhur Samed Ağaoğlunu miting kürsülerinde elinde Yenice paketi, bulunduğu halde hatırladılar. Samed Ağaoglu Tevfik İlerininkiler gibi bol saçlarını aslan yelesi gibi rüzgâra verniş söyle diyordu:

" — Bu sigara paketinin maliyeti beş kuruştur, beş! Bize yirmi kuruş ödetiyorlar. Reylerinizi bize verirseniz size Yeniceyi beş kuruşa içireceğiz.

İhtimal ki o tarihte D. P. henüz "pahalı sigara içmenin fazileti" ni keşfetmemişti.

bu işlerden benim kadar anlamaz" dedi. Böylece politika hayatında da sıfatların ehemmiyetini belirtti. Yalnız bu felsefe meselâ yeni Ticaret Bakanı Hayraddin Erkmenin hiç hoşuna gitmedi. Meselâ Turan Güneş çıkar da "Ben doçentim, Hayreddin Erkmen asistandır; o bu işlerden benim kadar anlamaz" derse Hayreddin Erkmen -son vazifesi İstanbul İktisat Fakültesinde asistanlıktıne cevap verecekti?

Mamafih Tevfik İleri üniversitenin muhtar bulunduğunu da vukufla halka ispat etti.

"—Üniversite muhtar değil diyorlar. Üniversitede bin kadar profesör ve doçenç var. Bunların ancak

ÜNİVERSİTELER

Komiser, elinde tuttuğu listedeki bir ismin üzerine parmağını basarak:

"— Mesele anlaşılmıştır, dedi. Bu, bir ihtilâldir!"

Listedeki isim "Ayhan Toker" di. Şimdi iş, bu "Ayhan Toker" in Metin Tokerle akraba olduğunu ispata kalıyordu. Akrabalık ispat, edildi mi, ihtilâlin su götürmez delili zabıtanın eline geçmiş olacaktı, öyle ya, düşünülsün: Bir takım talebeler "istemezük" diye ayaklanıyorlar. İsimlerine bakılıyor; biri "Aynan Toker". Artık bunun bir ihtilâlin başlangıcı olduğu hususunda şüphe etmek caiz midir? Nitekim komiser, meseleyi çözmüş ' olmanın - heyecanı içinde, fırladığı gibi Teknik Üniversitenin yolunu tuttu. Çatık kaşlar, sert eda.. "İtiraf et! İtiraf et diyorum sana! Sen, Metin Tokerin akrabasısın değil mi? Değnek ihtilâli o hasırladı, itiraf et, biz herşeyi biliyoruz.." Ama, maalesef hayır. "Ayhan Toker"in Metin Tokerle tek alâkası soyadı benzerliğinden ibarettir. Mamafih, akraba aranıyorsa "Ayhan Toker"in akrabaları yok değildir. Meselâ D. P. Meclis Grubunun başkan vekili Baba Akşit, "Ayhan Toker"in akrabasıdır. Komiser, işin içinde hâlâ bir bit yeniği bulunduğundan emin Teknik Üniversiteden döndü,

Şimdi, ihtilalin yeni ip uçlarını aramak lâzım gelecekti.

Daha ziyade "Cibali Karakolu'* na veya "Zehir hafiyenin maceraları" na yakışan bu sahneni az, çok -azdan ziyade çok- bir benzeri geçen haftanın sonunda İstanbulda cereyan etti. Her şey basit, ama pek basit bir talebe münakaşasından çıktı. Teknik Üniversite hâdisesi adı verilen mesele son derece şişirilmiştir. Teknik Üniversitenin 4000 kişiyi aşan mevcudunun büyük ekseriyeti, Gümüşsüyü Talebe Yurdunun yemekhanesinde karınlarını doyurur. Yemekhane, İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği tarafından sevk ve idare edilir. Yemekhanenin öğrencilere ucuza yemek verebilmesi gayesiyle Teknik Üniversite Rektörlüğünün fonundan başka, Milli Eğitimi Bakanlığı da yılda 168 bin liralık bir yardım yapar. Ne var ki hayat pahalılığının omuzları çökerttiği ve gıda maddesi bulma imkânlarının daraldığı şu günlerde, bu yemekhanede yemek fiyatlarına zam yapılması zarureti hasıl olmuştur. Eskiden öğle yemekleri 125, akşam yemekleri de 100 kuruşa verilmekteydi. Zamlı tarifeden sonra, öğle ve akşam yemekleri, sırasıyla 210. ve 160 kuruşa çıkmıştır. Böylece: bir talebenin aylık yemek masrafı, kahvaltılar da asgari şekilde hesaplanırsa 141 lirayı bulmaktadır.

Ciddiye alınan şaka

albuki bir talebimin eline, taş çatlasa 200 liradan fazla para geçmesine imkân yoktur. Burslu talebeler ise zaten topu topu 150 lira almaktadır. Yalnız yemeğe 141 lira ödeyecek bir talebe, sokakta yatsa, defter kitap almasa, traş olmasa bile gene bu parayla geçinemez. İşte talebelerden bazıları, zammın yapıldığı günün sabahı bu içinden çıkılmaz durumdan t. T. Ü. Talebe Birliğini sorumlu gördüler. Yemeklere yapılan zam geri alınmalıydı. Zaten, lokantanın hemen bitişiğindeki kantinde verilen bir sandviçte kıl çıksa, Talebe Birliği mesul tutulurdu. Talebelerden 25 . 30 kişilik bir grup Talebe Birliği Başkanı Atillâ Yalçının yanma çıktılar ve zammın esbabı mucibesini sordular. Atillâ Yalçın seçmenleri ile karşı karşıyaydı. Onlara hesap vermeğe mecburdu. Muhasebe defterlerini açtı, gelir ve giderleri gösterdi. Lokantanın işletilmeşinde Talebe Birliği kâr değil zarar ediyordu. Nitekim son gün, zamma rağmen. 199 lira 10 kuruşluk bir açık vardı. Bunu önlemenin tek çaresi. Millî Eğitim Bakanlığının yardımının münasip bir şekilde ayarlanmasıydı. Şimdiye kadar yapılan ısrarlı müracaatlara bir cevap verilmemişti. Şikâyetçiler, durumda -yani zamda- Talebe Birliğinin kabahatli bulunmadığına kanaat getirerek mütevekkil ayrıldılar. Ama buradan çıkınca da âdet olduğu veçhiyle nükteli pankartlar hazırladılar. Gruplar halinde pankartları Gü müşsuyu .Talebe Yurdu binasında ve avlusunda dolaştırdılar. Sonra da bu pankartları geti- . -rip binanın hemen' antresinde bulunan ilan tahtasına astılar. Zaten bu bir gelenekti. Kantin- ' de satılan gazozun içinden bir sinek çıktığı zaman da, talebeler bir kartona, "Talebe Birliği uyuyor musun?" diye yazmışlar ve ilân tahtasına asmışlardı. Kartona bir de 1-çinde sinek bulunan kocaman bir gazoz şişesi resmeylemişlerdi. Son defasında da kartonlarda. "Kırtasiye yok, yatacak yer yok, kalorili gıda yok. verilen para 150 lira. Netice: Randıman düşük. Çehreler so-uk, lâf-ı güzaf o-luk, oluk" denili-yordu, o gün öğle yemeği de boykot edilmişti. Hareket doğrudan doğruya Talebe Birliğine müteveccihti. Yemek fiyatlarının artışı karşısında idare heyetine seçilen arkadaşları murakabe etmek hakkının kullanılması ve vazifesinin de ifasından başka bir şey değildi. Maksat ise, sadece ve sadece idare heyetini, çalışmaya teşvikti.

Haber gazetelerde, biraz da mübalâğalı -şekilde neşredilince kızılca kıyamet koptu. En başta asayişsizlik ile başının hiç de hoş olmadığını Kübalı nümayişleri sırasında İstanbul Üniversitesi Rektörlüğüne Emniyet ve Birinci Şube müdürleri île gelerek ispat eden Milli Eğitim Bakanı Celâl Yardımcı, İlk uçakla Ankaradan İstanbula geldi ve meseleye dirayetle el koydu!

AÇIKLAMA

Fevkalâde günler yaşadığımız anlaşılıyor. Dr. Namık Gedikin açıkgöz emniyet kuvvetleri, meşhur tâbirle, zerrece kül yutmuyorlar. Maksat sezmek, için *komiserlerin, artık insanların gözüne' bakmalarına bile lüzum kalmadı. Soyadlarına bakıyorlar ve "çakıyorlar". Son hadise Türkiyede Toker soyadını taşıyan bütün insanların tetikte bulunmaları gerektiğini gösterdi.Aşağıda hem, Dr. Namık Gedikin komiserlerine, hem de bu vatandaşlara bir hizmet olsun diye Toker soyadını Metin Tokerle alâkalı olanak taşıyan ve halen hayatta bulunan sekiz kişinin İsimlerini neşrediyoruz. Her birinin yanındaki parantez içindeki rakam o şahsın yaşıdır. Bu lîstenin haricinde kalıp Toker soyadını taşıyanların Metin Tokerle hiç bir ilişiği yoktur ve bu "bir tehlikeli tesadüf" ten başka* şey *değildir.*

1 — Ekrem Toker (66)
2 — Vicdan Toker (70)
S — Macide Toker (65)
4 — Hüsniye Toker (52)
5 — Mubin Toker (82)
6 — Özden Toker (28)
7 — Gritli Toker (21)
8 — Gülsün Toker (19 ay.)

Buna rağmen. Dr. Namık Gedikin komiserleri tarafından ele geçtiklerinde Metin Tokerin akrabası olmadıklarını ispat edinceye kadar kendilerini, kurulacağından ehemmiyetle bahsedilen idam sehpalarımda bulacaklarından endişe, eden Tokerlerden dolayı hiç bir mesuliyet kabul edilmez ve bunlara, tehtikeli soyadlarını son süratle, değiştirmeleri bir ihtyat tedbiri olarak tavsiye olunur!

Ayhan Toker

Başa iş açan soyadı

Bir vehmin garabetleri

Nasıl olurdu efendim? Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir yurtta, talebeler milletin ekseriyetinin reyi ile başa gelmiş bir iktidar aleyhine hangi cesaretle nümayiş tertip edebilirlerdi? Hangi ihtirasların esiri bazı menfi unsurlar, memleketteki huzura kastetmişlerdi? Maksat, mutlaka ve mutlaka bir ihtilâl havası yaratmaktı!

İstanbul Teknik Üniversite Talebe Birliği, Başkanı Attillâ Yalçını, evvelâ Teknik Üniversite Rektörü aradı, arkasından önce Vilâyete, sonra da Emniyet Müdürlüğüne çağrıldı. İstanbulun iddiasız valisi Ethem Yetkiner, önce yumuşak ve sakin konuştu. Sonra Hiddetlendi. Kendisinin de vaktiyle talebe birliklerinde vazife gördüğünü belirtti, "onun için bana yutturamazsınız!" diye kükredi. Atilla Yalçın apışıp kaldı. Asılsız ne söylemişti ki? Yetkiner "ben yutmam" diyordu, bir ara büsbütün parladı. Çehresindeki kırmızılık, kulaklarından taşarak katmerli ensesini de kapladı. Öğrenmesi gereken hususlar vardı: Nümayişin elebaşıları kimlerdi? Teknik Üniversitelilerin siyasi istikametleri ne idi? Millet iradesine karşı gelen Muhalefet hangi vasıtalarla tahriklerde buluşmuştu? Basın nasıl haberdar edilmişti?

Atilla Yalçın, esasen verilecek bir cevap olmadığından bütün sualleri karşılıksız bıraktı. Talebe Birliğinde, idare heyeti ile azalar arasında cereyan eden bir münakaşada, şikâyet vuku bulmadığı takdirde sorgu sual açmaya hiç kimsenin hakkı yoktu. Yetkiner, fotoğrafçılardan temin edilen ve gazetelerde intişar eden resimlerden bazı nümayişçilerin teşhis edilmiş olduğunu söyledi. Bunlardan birinin adı, Ayhan Tokerdi! Ayhan Toker... Sabık emniyet Umum Müdürü bu ismi telâffuz ederken mühim bit ip ucu bulmuş bir dedektifin manidar tonu ve mimikleri ile konuşuyordu. Hemen baklayı ağzından çıkardı: "Bu Ayhan Tokerin Metin Tokerle ilgisi nedir ?" Eğer akrabası ise, Ayhanı muhakkak Metin Toker tahrik etmiştir!

Atillâ Yalçın, Yetkiner Ayhan Toker ve Metin Toker arasındaki münasebeti sorunca komedi karşısında gülmemek için kendisini zor zaptetti. Bilahare de kendisinin merhum Hüseyin Cahit Yalçının oğlu olup olmadığının neden sorulmadığına şaştı kaldı!

Deve yapılan pire

Atilla Yalçın ile yaptığı mülakatı müteakip sabık .Emniyet Umum Müdürü, Teknik Üniversite Hadisesine damgayı bastı. Meşhur A. A. ya verdiği beyanatta Yetkiner şöyle diyordu: "Teknik Üniversite hâdisesi, bazı siyasi maksatlarla ve gazete muhabirleri bilhassa davet edilmek suretiyle, umumi efkâra bambaşka tarzda intikal ettirilmek istenmiştir."

Teknik üniversite hâdisesi bu kadarla da bitmedi. Milli Eğitim Bakanlığı müfettişleri Gümüşsuyu Talebe Yurduna geldiler, öğrencileri sorguya çekmeye yeltendiler. Talebe Birliği hareketi şiddetle protesto etti. Talebe Birliği, hükmi şahsiyeti haiz bir teşekküldü ve müstakildi. Milli Eğitim Bakanlığının bir iç meseleden dolayı Talebe ' Birliği hakkında tahkikat açmak yetkisi yoktu. Fakat buna rağmen, bazı talebeler kapalı kapılar ardına alındılar, üzerlerine baskı icra edildi, bir takım mantık kapanları ile ağızlarından lâf koparılmaya çalışıldı. Yapılanlarla yetinilnedi, gazetelere tekzip göndermeleri, ve bazı kâğıtların altlarım imzalamaları da istendi. Fakat öğrencilerin gösterdikleri mukavemet, tesanüt ve medeni cesaretle yapılan mücadele karşısında müfettişler hiç bir şey elde edemeden işi yarıda bırakıp gerisin geriye gittiler.

Arkamızda bıraktığımız haftanın son günlerinde cereyan eden bir hâdise, sadece Teknik Üniversite talebelerini değil, İktidarı da huzursuzluk İçinde bırakmıştı. Teknik Üniversite binalarında ve Gümüşsüyü talebe yurdunda kılıkları, hal ve tavırları ila bağıra çağıra "ben polisim" diye haykıran bir takım "meraklı vatandaşlar" dolaşıyorlar, bası talebeler emniyet müdürlüğüne veya vilâyete davet ediliyorlar, Milli Eğitim Bakanlığı müfettişleri de harıl harıl ifade almaya çalışıyorlardı. Birçok öğrenci, başlarının belâya girmesinden çekinerek Teknik Üniversiteye uğramıyordu. Teknik Üniversite ve Gümüşsüyü talebe yurdunda cereyan eden fevkalâdeliklere muvazi olarak da, Emniyet Müdürlüğünün hasır kuvveti Taksim meydanında ve istiklâl caddesinde alesta devriye geziyor, süngülü ordu birlikleri - askeri potta Ve jandarma değil- "bizim burada olduğumuzu bilin ve görün" kabilinden yürüyüşler yapıyorlardı. Esasen son bir aydan beri İstanbulda hemen hemen bütün Kaymakamlık binalarının civarındaki müsait arazilerde G.M.C. li veya zırhlı arabalı ordu birlikleri muvakkat çadırlı karargâhlar kurmuşlardı. İstanbullular sıkı yönetim günlerinde dahi şehrin kilit noktalarında böylesine fazla vazifeli askerin dolaştığım gördüklerini hatırlamıyorlardı.

Kısacası İktidarın bir ihtilâl psikozu içinde bulunması, basit bir olayı büyütmüş, pireyi deve yapmıştı.

Teknik Üniversitedeki yemek hâdisesini çıkaranlar ihtilâlcilikle itham ediliyor (gazetelerden)

VAY NAMUSSUZ İHTİLAL ÇIKARACAK GALİBA!..

AKİS''in Yazı Müsabakası

"Milletlerin İktisadi Kalkınması Niçin Hürriyet içinde Olmalıdır?"

-XI-

Ersin ERKAYA

İktisaden geri kalmış ülkelerin kalkındırılması, bugün, hakikat o ki asrın problemi haline gelmiş bulunuyor. Birkaç memleketin "mucize" yi başarmış olması diğerleri için büyük imkânlar vaad etmekten uzaktır. Filhakika sosyal ve iktisadi bünyeye göre çözüm yol ve şekilleri müteaddit olan bir mesele karşısındayız.

Bütün sosyal müesseseler içinden tecrit edilmiş "iktisadi kalkınma" yi direkt bir etilde imkân varmıdır? İktisadi hâdiseleri ayrıca yoklamak fikri bile ilmi değildir. Muhitin tesir alan ve tesir eden tabii çevresi içindeki iktisadi müesseseyi, filhakika, tahlil edebiliriz.

A. Comte'un "Ne iktisat bir ilimdir ne de iktisatçılar âlimdir" sözünün bir asırlık bir mazisi olması çok şey değiştirmiş midir? Bugün dahi belirli bir kaç hâdise grubu dışında hâdiseleri bir dereceye kadar izah edebilen, buna mukabil keşif (prevision) ten mahrum bir ilim.... İktisat alışılmış ilim tarifine tam cevap veremiyor. Bu sebepledir ki: müspet ilimlerin "zihni mutabakat" a götüren vuzuhuna mukabil "iktisadî" olan fikirler bir "zihin anarşisi"nin ilk sebepleri oluyor.

Müesseselere ilişen tenkidlerden evvel bazı nazari meselelerin halli gerekmektedir. Aksi halde her yeni müessese projesi boş gayretler olmağa mahkûmdur. Umumi olarak iktisadi meseleler için -daha dar mânada iktisadi kalkınma için- bu bilhassa ana fikirdir. Çünkü iktisadî kalkınma en geniş mânasında reel milli gelirdeki bir artışı hedef tutar. Bütün gayretlerin nihai neticesi refah seviyesindeki muasır medeniyetleri örnek alan bir artıştır. Dolayısiyle İktisadî kararların neticelerini fiiliyatta bizzat kendi üstünde müşahade eden, hakiki mânasında menfaatleri ile oynanan bîr millet realitesi bahis mevzuudur. toplumun reel müşahedesi çok kere istatistiklerin ve şahsi müşahedelerin gerçeği ifadede düştüğü hataları büyük bir sarahatle açığa vurabilir. İdare edenlerin veya daha umumi olarak iktisadi kalkınmayı yürütenlerin aldığı kararların en fazla münakaşa lüzumunu hissettirdiği, toplum olarak bir fikir ve zihin anarşisi içinde bocaladığımız bu devrelerde çözmemiz gereken nazari mesele aşikâr olarak gözükmektedir. Servet ve emek münakaşalarından evvel fikirlerimizde mutabakata götürecek bir aydınlık ihtiyacı içinde bulunmaktayız. İlkin fikirleri sistemleştirerek zihnî anarşiye son vermek ve sonra diğer meselelerin halli...

Bu zihin anarşisinin sebebi izah edildiği gibi iktisadın "ispatsız" bir ilim oluşundandır. İnandırıcı fikirler üzerinde münakaşa lüzumunu hissetmeyişimiz saydı bazı ilim hakikatleri için "ispatlı iman" ın mevcut bulunuşundandır.

Tenkide gelince; fert psikolojisi düşünülürse hattâ fizyolojik bir ihtiyaçtır. Fakat burada tenkidin fert olarak değil toplum olarak vardığı değere bilhassa işaret edelim. Fert yapısı "kir" terden ekseri arınmış olarak şekillenen efkârı umumiyenin ferdi ve kollektif, rasyonel ve psikolojik, maddi ve mânevi âmillerle meydana gelen ve zaman ölçüsü içinde az çok değişen duyuş ve düşünüşler olarak tarifi gerekir. Bünyesini meydana getiren basın, üniversiteler, iktisadî ve sosyal teşekküller, halk muhitleri' v.s. nin duyuş ve düşünüşlerinin az çok sarih bir ifadesi demek olan efkârı umumiyenin tam ve şuurlu teşekkülü demokratik hürriyetlerin mevcudiyetini en geniş çapta mümkün kılan bir hukuki rejimi icabettirir. Hürriyet burada vasıta rolünü oynayacak ve karşılıklı fikir cedellerinin üstünde ekseriyetin ve umumiyetle hak'kın sesi olan efkârı umumiyenin şuurlu teşekkülünü sağlayacaktır.

Amme fikrinin özelliği bir bakıma toplumun ekseriyetinin "inandığı" fikir olmasında değil midir? Şu halde şartlar gerçekleştirildiği takdirde iktisadi konularda da zamanla kayıttı olmakla beraber bîr "fikir mutabakatı", na varabilmeniz mümkündür. Bunu gerçekleştiren ise demokratik hürriyetlerin tam ve mükemmel olduğu bir hukukî rejimde şuurlu olarak gelişip şekillenen bir efkârı umumiyedir. Burada ilk ve vazgeçilmez şartın "hürriyetlilik" olduğu aşikâr olarak belirmektedir.

Demokratik hürriyetlerin var olmadığı bir hukukî rejimde yine de beliren efkârı umumiye "hak" kın sesi değildir. Çünkü idare edenler mutlak olarak "ihtisas" ı ve idare edilenler aksini temsil etmemektedirler. Eğer "ihtisas" bir tarafın mutlak vasfı olsaydı bu halde diğer topluluğun fikirlerinin ne ehemmiyeti olurdu? Demokrasi nasıl olurda efkârı umumiye hâkimiyetine dayanan hükümet olarak değerlendirilebilirdi? Fakat hakikat ihtisassız halkı fikren besleyen bir ihtisaslılar zümresinin mevcut bulunması ve serbestçe konuşabildiği takdirde çok şeyin değişebileceğidir. Hürriyetsiz bir rejimdeki efkârı umumiye bunun için "hak" kın sesi değildir: bunun için şuursuz fikirdir ve netice olarak bunun için zihni anarşiyi gidermekten çok uzaktır.

İktisadi kalkınma içinde "hürriyet" e bu derece ehemmiyetli bir yer tanımakta son derece haklı olabiliriz. Bu arada diğer meseleleri amprik bir tarzda sıralamakla yetinelim.

1 — Beşeri sây'ın toplum menfaatine olan sahalarda terakümü ve toplum menfaatine işlemesi klâsik ve sosyalist doktrin münakaşaları dışında ve daha önemli olarak ana fikrin teşekkül edebileceği bir tenkid zemininin mevcudiyetini icabettirir. Nasıl öyle olmasın ki, müessesenin temeli fikirdir. Liberalizm veya sosyalizm tatminkâr iseler her şeyden evvel kuvvetlerini aldıkları kaynak efkârı umumiyedir. Kıymet ve emek münakaşaları, yatırımların değerlendirilmesi meseleleri ikinci plânda kalır.

2 — Devlet adamlarının şahıslarını veya fikirlerini hedef tutan isnatlar hakikat veya iftira olabilir. Alınan kararlar isabetsiz ve neticeler tatminkâr bulunmıyabilir. Fakat gerçeği ortaya çıkaracak faili ve hâkimi tek ve ayni kimse olan muhakeme değildir. Esasen fert 'topluluklarından ibaret cemiyetler olarak her şeyi serbestçe münakaşa edip ışığa kavuşturabileceğimiz bir hukuka muhtacız. Aynı şeyin La Bruyer'ln ağzındaki ifadesine bakınız: "Kanun koyucular!.. Eğer biz vatandaşlar hepimiz uslu ve aydın, kişiler olsaydık sizin için ne acı bir sukut olurdu."

Dış Yardım

İkinci Perde

Washington'daki üç günlük görüşmelerini bitiren Polatkan ve beraberindekiler bu haftanın ortasında, Pariste daha güç bir meselenin halline hazırlanmaktadırlar. Fransız, İngiliz, İtalyan ve İsviçre temsilcileriyle Oğuz Gökmen heyetinin yapmaya başladığı müzakereler hakikaten çetin olacaktır. İngiltere hariç, bu memleketler NATO'nun Orta Doğudaki bekçisinin akıbetine omuz silkmekte, bu işle Amerika ilgilensin demektedirler. Bu memleketler, Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı çerçevesinde yapılan 100 milyonluk yardım anlaşmasından hisselerine düşen birkaç milyonluk doları vermekte bile isteksiz görünmektedirler. Polatkanın maharetinden çok, ancak Amerikanın ısrarı tüccar gibi düşünmekten vazgeçmiyenlerin isteksizliğini yenebilecektir.

Fakat asıl çetin mesele 3-4 yüz milyon doları bulan ticari borçların nasıl ödeneceğidir Pariste varılan prensip anlaşmasından sonra Türk Hükümeti bu borçların ödenmesini durdurmuştur.Ödemelerin kesilmesi, Almanya dahil Avrupa memleketlerinde çok kötü bir tesir yaratmış. öfkeli seslerin yükselmesine sebep olmuştur. Hattâ Avusturya, İtalya gibi bazı memleketler, yeni ihracattan eskisi gibi ariyerelere ayrılan payı kesmekten çekinmemişlerdir.

Türk Heyeti bu borçların 10 yıl bir müddetle, hiç değilse 1961'e kadar tecilim temine çalışacaktır. Ama Avrupadaki kötü hava ve homurdanmalar bu talebin kabulünü son derece güçleştirmektedir. Ancak Amerikanın Türkiye bu borçları ödiyemediği takdirde, bizzat kendisinin Türkiyenin borçlarını ödiyeceğini taahhüt etmesi, Avrupadaki havayı az çok değiştirebilir. Gelgelelim Amerikayla yapılan görüşmelerde bu mevzuun bir neticeye bağlandığı samlmamaktadır. Bu durumda Polatkan ve beraberindekiler bir hayli ter dökeceklerdir Güçlükler Polatkanı belki de Parise gitmekten bile vazgeçirecektir.

Bu satırların yazıldığı sırada Maliye Bakanı New Yorkta Washington müzakerelerinin yorgunluğunu çıkarmakla meşguldür.

Amerika, I love you..

Polatkanın Amerika seyahati. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorluyu kıskandıracak bir Türk - Amerikan dostluğu havası içinde geçti.

1957 Ekiminde Amerikaya giden Polatkanla, şimdiki Polatkan sanki aynı adam değildi. O tarihte ona lâalettayin bir misafir bakana gösterilen itibardan fazlası esirgenmişti. Halbuki şimdi Polatkanın ayaklarının altına kırmızı halı yayılıyordu. Bu çok büyük misafirler için yapılan bir jestti. Nuri Saidin gaybubetinden beri Sam Amca anlaşılan bir hayli değişmişti. Çarşamba günü Washington'a varan Polatkan hava meydanında Maliye Bakam Anderson, Dulles'ın İktisadi meselelerdeki yardımcısı Dillon ve Orta Doğu masası şefi Rountree tarafından karşılandı. Ürgüplü, bu şahısları Polatkana takdim etti.

Türk Maliye Bakanı hava alanında mûtad bir beyanat verdi: Türkiyenin yeni iktisadi programım kendi kaynakları ve vasıtalariyle yürüteceğim söyledi. Ama ikinci cümlede programın, "dost memleketlerin yardımı olmadan yürütülemiyecegini" hatırlattı! Yardımda bilhassa Amerika başrolü oynıyacaktı. Tabii ki meydandakiler iki cümle arasındaki tenakuzu görmemezlikten geldiler. Polatkan Türkiyenin coğrafi ve stratejik mevkiini hatırlatmayı da unutmadı.

Hasan Polatkan
Amerikayı feth etti

Üç günlük ziyaret Export - Import Bankası Direktörü Samuel Waugh ile yenen bir öğle yemeğiyle başladı. Öğleden sonra Polatkan. Dulles ve Maliye Bakanı Andersoun'u ziyaret etti. Ertesi gün Ankarayı pek iyi tanıyan Orta Doğu Masası Şefi Röuntree ile 40 dakika ve yardım kesesini elinde tutan Dulles'ın muavini Dillon ile iki saat süren bir görüşme yaptı. I. C. A. Başkam James Smith ve Para Fonunun büyükbaba tipli Per Jacopsen'l ile konuşmayı unutmadı. Polatkan 'O güntiir akşamı, resmi davetlilerin misafir edildiği Blair House'da Anderson ve Dillon'un şerefine bir ziyafet verdi.

Cuma gününü Dünya Bankası Direktörü Black ve Export - Import Bankam Direktörü Waugh ile birlikte geçirdi. Cuma akşamı Ürgüplünün verdiği bir ziyafetle Uç günlük ziyaret kapanmış oldu.

Amerikan Maliye Bakanının daveti üzerine yapılan üç günlük ziyaretin resmî sebebi, Pariste yapılan yardım anılaşmasının tatbike konması olarak gösterilmektedir. Polatkan netice için "çok müsbet" demektedir. "Yakın Türk - Amerikan dostluğu muvacehesinde bu başka türlü olamaz" di!

Washington'da, 284 milyon dolarlık Amerikan yardımı sağlama bağlanmıştır. Amerikanın Türkiyeye bundan evvel açmış olduğu krediler 10 yıl tecil edilmiştir. Bunların dışında taze yardım olarak. Kalkınma İkraz Fonu, Türkiye Sanayi Bankasına 10 milyon dolar vermeyi kabul etmiştir. Amerika ayrıca Türkiyeye elinde bulunan ve nasıl harcanacağım bilemediği 225 milyon Türk lirası verecektir. Bu 225 milyon liranın iktisadi tesirleri, Merkez Bankası emisyonundan farklı olmıyacaktır..

Seyahatin resmi hikâyesi bundan ibarettir.

Sahnenin gerisindekiler

Ama biç kimse, koskoca Maliye Bakanının esasen alınmış bir yardımın tatbike konması için Washington'a kadar gitmesine lüzum olduğuna inanmamaktadır. Dışişleri veya Maliye Bakanlığının yüksek memurları teknik meseleleri pekâlâ bakansız halledebilirlerdi. Bu sebeple ziyaretin sebebinin daha "derin" olduğu düşünülmektedir.

AKİS'in istihbarat servisinin topladığı bilgi de bu ihtimali kuvvetlendirmektedir. Anlaşıldığına göre İktidar, dış yardımın verilmesi için şart koşulan tedbirlerin piyasada uyandırdığı kötü tesirlerden endişeye düşmüş, şartların hafifletilmesini temin maksadıyla Maliye Bakanını Washington'a davet ettirmiştir. Başlıca endişe mevzuları, kredilerin dondurulması ve dış borçların tecili meselesidir.

Kredilerin 30 Haziran seviyesinde dondurulması piyasada sonsuz şikâyetlere sebebiyet vermiştir.. Bankalar devalüasyon şayiaları ve Orta Doğu buhranı dolayısıyla bankaların kredileri azaltmak zorunda kaldıkları bu devrede kredi seviyesinin çok düşük olduğunu ileri sürmektedirler. Bu yüzden iş hayâtı felce uğramıştır. İhracat yapılamamaktadır, sanayiciler sıkışmıştır, ithalâta gümrükteki malım çekame-

mektedir. Hükümet bu şikâyetleri haksız bulamamaktadır. Bizzat -Koordinasyon Bakanı Ataman kredilerin ihracat mevsimi olan Kasım ayı seviyesinde dondurulmamasını hatalı bulmaktadır.

Kredilerin kısılmasından şikâyet eden, yalnız hususi sektör değildir, bizzat iktisadî devlet teşekkülleri feryada başlamıştır. Çok sevilen ve takdir edilen Karayolları Umum Müdürü Orhan Mersinlinin istifasının kredilerin kısılmasıyla ilgili olduğu sanılmaktadır. Anlaşılan, yaz başında birçok iktisadi devlet teşekkülü mal ve hizmetlerine yapılan yüzde lOO'e yakın zamlar bu teşekkülleri kendi yağlariyle kavrulacak bir hale getirememiştir. Umum Müdürler telâş isinde yont krediler peşindedirler... Hükümet bu durumda, kredi tahditlerini gevşetmeye mütemayil görünmektedir. Yalnız tek taraflı bir gevşetme, müttefiklerle yapılan yardım anlaşmasına aykırı olacaktır. O halde evvelâ onların mutabakatını elde etmek lazımdır. Polatkan bunu temin için Amerikaya gitmiştir. Sam Amcanın hediye ettiği 225 milyon Türk lirası bu kredi güçlüklerini azaltmak gayesiyle verilmiştir.

v İkinci mesele, mevsimsiz ilân edilen 680 milyon dolarlık ithalat imkânıyla ilgilidir. Zira ihracattan mütevellit döviz gelirlerinin ne miktara ulaşacağı ve vâdesi gelmiş dış borçların, hangi şartlarla ve vâdelerle tecil edileceği henüz bilinmemektedir. Bu durum, ithalât kotalarının tesbitini güçleştirmektedir.

630 milyon dolarlık ithalât vaadinin az çok gerçekleştirilebilmesi, her şeyden evvel ticari borçların arzu ettiğimiz şekilde teciliyle mümkündür. Ne var ki bu bakımdan Amerika güçlük çıkartmamaktaysa da, Avrupalılar son derece nazlıdır. Nitekim General Motors ' Westinghöuse, Pan Amerikan gibi hususî müesseselere olan 80 milyon dolarlık borcun tecili muhtemeldir. Avrupalıları ancak Amerikalıların ikna edebileceğini bilen Türk Hükümeti, bu mevzuda Amerikanın yardımını temin maksadıyla Polatkanı Washington'a göndermiştir.

Bu meselenin nasıl bir hal çaresine bağlandığını öğrenebilmek için biraz beklemek gerekecektir... Polatkan, hiç değilse ithalâtın başhyabilmesi için gerekli 75 milyon doların bu ay içinde verilmesini temin etmiştir.

Millî Korunma

Denize düşülünce...

Milli Korunmanın sadece gazetelerin hususî ilan fiyatlarının tesbitine inhisar edeceğini düşünenler, geçen haftanın sonunda büyük bir sürprizle karşılaştılar: Ticaret Bakanlığı ellerinde fasulye, pirinç. peynir v.s. bulunduranlardan beyanname vermelerini istiyordu.. Beyannamelerin arkasından neyin geleceği tecrübeyle biliniyordu.

Halbuki daha birkaç gün evvel, fasulye, pirinç ayçiçeği yağı, beyaz peynir gibi gıda maddelerinin fiyatları serbest bırakılmıştı.. Serbest bırakma kararının mürekkebi kurumadan, bir işe yaramadığını resmi çevrelerin bile artık saklamadığı fiyat tesbiti usulü nasıl olur da yeniden ihya edilirdi? Kararları yaz boz tahtasına çevirmenin yaratacağı menfi tesirler hiç düşünülmemiş miydi? Vatandaşın, İktidarın ne yaptığım, nereye gittiğini bilmediğine kanaat getirmesi için doğrusu bundan iyi bir misal verilemezdi.

Eskiye dönüşün sebebi, son günlerde fiyatlarda, görüleri son derece

Hayrettin Erkmen

İşler hakikaten esnenecek gibi

hızlı yükselmelerden hükümetin ürkmesidir., Yeni Ticaret Bakanı Hayrettin' Erkmen bunu saklamamakta, serbest bırakma kararının tatbike konmasından kısa bir zaman sonra. ve "haklı bir sebebe dayanmaksızın serbest bırakılan maddelerin fiyatlarında müstehlik aleyhinde süratli yükselmeler vukua geldiğim" söylemekte ve bu yüzden fiyatların "bir nizam altına alınması zarureti" nin duyulduğunu belirtmektedir. Daha açık bir Türkçeyle, evdeki hesap çarşıya uymayınca, polis tedbirlerinden medet umulmuştur. Halbuki yeni iktisadi siyasetin ana fikri daha yüksek bir fiyat seviyesinde istikrarın teminidir. Koordinasyon Bakam Ataman, "peynir 3 liradan, 5 liraya çıkacak. Fakat orada kalacak" sözleriyle bu siyaseti ifadeye çalışıyordu. Anlaşılan fiyat yükselmeleri, hükümetin tahmin ettiğinden hızlı olmuş, bunun üzerine yasak sever İktidar, bir işe yaramadığım tecrübeyle gördüğü, yokların babası götürü fiyat tesbiti usulüne" dönmek zorunda kalmıştır,

Ne var ki, hızlı fiyat yükselmelerinin başlıca sebebi, hükümetin psikolojik unsurlara yer vermiyen yem iktisadi siyaseti olmuştur: Sayısız zamlar yapılmış, fakat zamların sebebi halka anlatılmamıştır. Paranın dış değeri üçte iki nisbetinde azaltılmış, bu kararın sebep olacağı fiyat yükselmelerinin yaratacağı psikolojik tesirler üzerinde durulmamıştır. Bu yüzden vatan sathında zaten mevcut "fiyat yükselme psikozu" körüklenmiştir: Halk fiyatları daha fasla yükselmeden, gıda maddeleri stok etmek için dükkânlara koşmuştur. Satıcılar da fırsatı kaçırmamışlardır...

' Bütün bunları görmek zor bir iş değildi.. İsmail Rüştü Aksal, B. M. M. nin son toplantısında, psikolojik unsurların ihmal edildiğini - ısrarla belirtmiş ve asıl meseleye parmağını basmıştır: Yıllardır enflasyonun methiyesini yapan ekip, istikrar siyasetini yürütebilir mi? Yürütse bile halk ve iş adamları bu ekibe itimat eder mi?

Koordinasyon

Hocayı dinle, ama...

AKİS'in iki hafta evvel tafsilatıyla bildirdiği Koordinasyon Komitesi ve teknik bürolar nihayet geçen haftanın sonunda resmen kuruldu. Dış yardımın ilham ettiği yeni iktisadî siyaseti, başında Koordinasyon Bakanının bulunduğu bu komite yürütecektir. Koordinasyon Bakanı Ataman bu şekilde, iktisadi meselelerde D. P. iktidarının bir numaralı adamı haline gelmektedir. Şakadan hoşlanan siyasi çevrelerde bu haftanın başında Atamana verilen isim "bakanların bakam" dır!

Ne var ki, koordinasyon işleri* nîn gerektiği gibi yürütülemiyeceği hususundaki şüpheler gitgide artmaktadır: Koordinasyon Bakanı kâğıt ithalâtı kotası belli olmadan gazete kâğıdı fiyatlarında bir indirme yapılamıyacağını açıkladığı halde, Sıtkı Yırcalının gider ayak yaptığı tenzilât hâlâ muteberdir! Bazı gıda maddelerinden âzami satış fiyatlarının kaldırılmasiyle tekrar konulması bir olmuştur.. Hele bir de Merkez Bankasının kapıları eskisi gibi açılırsa kıyamet o zaman kopacaktır...

Mamafih Koordinasyon Komitesi, emisyon mevzuunda ,şimdilik dayatmaktadır. Tabii ki bu dayatma kendisi için mevcut değildir, lira yeni kurulan teşkilatın masraflamun Merkez Bankası emisyonuyla karşılanması kararlaştırılmıştır!

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Birleşmiş Milletler

Dünya dertleri

Seksen bir üyeli Dünya Evinin sakinleri bu haftanın ortasında Manhattan'daki camdan sarayda, normal Genel Kurul toplantısına başladılar. Arap başkentleri arasında mekik dokuyan Genel Sekreter Mr. H., açılış merasimine yetişmiye muvaffak oldu. Savunma Bakanlığına getirilmesi dolayısıyla unutulur gibi olan Birleşmiş Milletlerin en uzun konuşan ve her işe karı--an siması Menon'un -Hindistan - Dünya Evi koridorlarında tekrar görünmesi de hoş bir sürpriz oldu.

Birleşmiş Milletlerin bu yıl da hararetli münakaşalara sahne olacağı muhakkaktır: Artık klâsik Kıbrıs ve Cezayir meseleleri kafi gelmiyormuş gibi, Orta Doğudaki İngiliz ve Amerikan askerlerinin çekilmesi ve Formoza buhranı dâvaları ortaya çıkmıştır. Orta Doğuda Amerikayı tecavüzle, suçlandıran Rusyanın, onun şimdi Uzak Doğuda tecavüze giriştiğini açıklamak fırsatını kaçırmıyacagı aşikârdır. Nötralist memleketler bu hususta Rusyadan pek farklı düşünmemektedirler. Nasır Amerikan davranışını düpedüz bir tecavüz olarak vasıflandırmıştır. Batılıları terletmekten zevk alan velûd hatip Menon, daha Birleşmiş Milletler yolunda, iki Çinin birleşmesi -yani Çan Kay Çek'in sürgüne gönderilmesi, gerektiğini açıklamıştır. İngiltere ve Japonya başta olmak üzere Amerikanın müttefiki birçok memleket dahi, Dulles - Robertson ekibinin Çan Kay Şek'çi siyasetini hoş karşılamamaktadır.

Bu durumun farkında olan Dulles, Birleşmiş Milletlerde Amerikan delegasyonunun çetin bir - imtihan geçireceğini bilmektedir. Bu sebeple Genel Kurul toplantısından evvel delegelerin kulağını bükmeyi unutmamıştır. Dulles'a göre Çin - Rus grubu, dünyanın dört bucağında taarruza geçmiş, gedikler açmaya çalışmaktadır. Amerikan delegeleri bu taarruzlara, manevralara cesaretle göğüs germesini bilmelidir. Bilhassa bazı memleketlerin, -Batı memleketleri olsa gerek- Doğu ve Batı arası mücadelesinden biraz "yorgun" düştüğü bir devrede...

Bu çetin meselelerin dışında, sadece Genel Kurulu ilgilendiren çetin bir dâva vardır. O da Genel Kurul toplantısına kimin başkanlık edeceğidir. Orta Doğu buhranından evvel bu makama Lübnan Dışişleri Bakanı Malik'in seçileceğinden kimse şüphe etmiyordu. Gelgelelim Orta Doğu hâdiseleri Malik'in prestijini büyük ölçüde sarsmıştır. ' Nitekim geçen hafta Kahirede toplanan Arap Ligi, Malik'in adaylığını kabul etmemiş, onun yerine Sudan Dışişleri Bakanı Muhammet Ahmet Mahgub'un adaylığım desteklemeye karar vermiştir. Ama Genel Kurul üyelerinin çoğunun kendisinden reylerini esirgemeyeceğine emin bulunan Malik, adaylığını geri almak niyetinde değildir. Bu sebeple Başkanlık mücadelesi bir hayli çetin olacaktır. Araplar arasındaki bu çekişmeden "outsider" Yugoslavya Dışişleri Bakam Koca Popoyiç'in galip çıkması imkânsız değildir.

Charles Malik

Davulu çalacak...

Koca Popoviç

...parsayı toplayacak

Orta Doğu

Sır küpü

Geçen haftanın sonuna doğru Beyrut Hava Meydanında mavi beyaz uçağına binmek üzere olan Genel Sekreterden sadre şifa bir iki lâf işitmek için gazeteciler beyhude yere uğraştılar. Sessiz diplomat sıfatını kazanan Mr. H.'ı konuşturmak mümkün değildi. Bir gazeteci Genel 'Sekreterin hiç değilse iyimser olup olmadığını öğrenmek istedi. En sıkı ağızlı devlet adamları hiçbir mâna ifade etmiyen bu mûtad suali mütebessim bir "evet" le cevaplandırdıkları halde, Mr. H. bu masum cevabı bile esirgedi ve gazetecinin, "kendisince mânası bilinmeyen tâbirler" kullandığım söyledi. On yedi günlük arabuluculuk seyahatinden sonra, Mr. H.'ın veda makamındaki yegâne cümlesi "sizi sulh içinde bırakıyorum" oldu. New Yorka varınca da ' "temaslarının" faydalı olduğunu söyledi. Orta Doğudaki misyonunun ehemmiyetini küçümsemeye çalıştı. Alınacak kararlarda onun bir rolü olmıyacaktı. Vazifesi sâdece "Marko Paşalık" yapmaktan ibaretti. Bu durumda Mr. H.'ın fikirlerini az çok öğrenmek, için 30 Ekimde Genel Kurula sunacağı raporun açıklanmasını beklemek lâzımdır.

Bereket Orta Doğulu diplomatlar Mr. H. kadar sıkı ağızlı değildir. Ancak bu sayede Mr. H.'ın misyonu hakkında bir şeyler öğrenmek kabil olmaktadır.

Bu haberlere göre Mr. H., İngiliz ve Amerikan askerlerinin yerini almak için Birleşmiş Milletler Kuvvetleri gönderilmesini düşünmemektedir. Niyeti Arap Başkentlerine Birleşmiş Milletler elçileri yollamak? tır. Bir büyük elçi Ammana ve ona bağlı elçiler diğer Arap başkentlerine yerleştirilecektir. Bu elçiler Kahire, Şam ve Amman Radyolarının tecavüzkâr neşriyat yapıp yapmadığını gözliyecek ve diğer şikâyet mevzûlarıyla ilgilenecektir. Sıra ondan sonra Orta Doğu için bir Kalkınma Fonu kurulmasına ve İngiliz ve Amerikan askerlerinin çekilmesine gelecektir. Maamafih Nasır, bu fikri kabul etmemiştir.

Tabii ki bu basit plân bile 24 Eylül de vazifesini devredecek olan Chamoun'un ve talihsiz Kral Hüseyinin hoşuna gitmemiştir, Chamoun, Amerikan askerlerinin Ekim sonundan evvel ayrılmıyacağı kanaatindedir. Hele Kral Hüseyin, İngiliz askerlerinin himayesinden uzak, ordusuz bir Birleşmiş Milletler sefiriyle başbaşa kalmayı aklından bile geçir-

memektedir. Esasen bir harb tehlikesini göze alarak Lübnan ve Ürdüne asker çıkartan Amerika, Nasırın uslu duracağı hususunda sağlam garantiler elde etmeden tası tarağı toplamaya hevesli görünmemektedir. Gelgelelim Nasır, Kral Hüseyini mukadder akıbetinden kurtarmak için gayret göstermeye hiç te hevesli değildir. Kahire Radyosu bile, eski şiddetini azaltmakla beraber, Kral Hüseyini iğnelemek fırsatım kaçırmamaktadır.

Kısaca ne Mr. Dulles, Nasırın Arap Dünyasında nüfuzunun yayılmasını durdurmaktan vazgeçmiştir; ne Nasır statükonun devamına rıza göstermektedir. Bu durumda, elbette ki Mr. H.'ın yapabileceği fazla bir şey yoktur.

A. B. D.

Dulles Meselesi

Formoza buhranı, Hür Dünya lideri Amerikanın dış siyasetini hemen tek başına yürüten yetmişlik Dulles'ı geçen haftanın sonuna doğru dünyanın en çok tenkid edilen adamı haline getirdi. Gerçi Dulles yıllardan beri bu sıfatı muhafaza etmektedir. Birçok Asya ve Avrupa memleketlerinde, "Dulles = harb" formülü büyük bir şöhret kazanmıştır. Krutçef, komünist liderlerinin bir araya geldikleri zaman, gaflarıyla kürei arz üzerindeki nüfuzlarım arttırmayı çok kolaylaştıran Dulles şerefine kadeh kaldırmaktan son derece zevk aldıklarım açıklamiştır. Amerikalı liberal gazeteler ve senatörler için Dulles yıllardır süren bir şikayet mevzuudur. Ama bu seferki tenkidler çok daha devamlı ve şiddetli olacağa benzemektedir. Maine seçimlerinde 47 yıldan beri ilk defa Cumhuriyetçileri yenen Demokrat Parti, neredeyse Dulles meselesini sonbahar seçimlerinde başlıca mevzulardan biri haline getirmeye niyetli görünmektedir. Demokratlar Dulles siyasetinin Amerikayı dosdoğru dünya harbine götürdüğünü söylemektedirler. Çini kaybettiği-için acı acı tenkid edilen, eski Dışişleri Bakanı Acheson'un, Dulles siyasetini tenkidi Amerikan halk efkârında büyük bir aksi sada bulmuştur. Acheson, görünüşe göre, iki kıymetsiz ada için, Dulles ve Eisenhowerin Amerikan halkının fikrini bile almadan harbe götürdüğünü söylemiştir. Nüfuslu Senatör Hubert Humphrey. Dulles'ın Formoza meselesindeki tutumuna karşı en ağır tâbirlerle ateş püskürmektedir. Humphrey, Dulles'ı "düşüncesiz, tehlikeli ve affedilmez" olması dolayısıyla "en kötü iki yüzlülük" le itham etmiştir. Dulles'ın sahil adalarım koruyacağız dedikten birkaç gün sonra daha karar almadık diye kekelemesi. Humphrey'e *göre,* Formoza siyasetinin iflâsının en btiyük delilidir. Dulles idaresindeki A-

John Foster Dulles

İstenmeyen bakan

merika şümullü bir dış siyasete sahip değildir. Hâdiselerin vuku bulması beklenmekte, son dakikada telaş içinde alevlerin yayılmasını önlemeye çalışılmaktadır. O halde yapılacak iş Dulles'ın- çekilmesidir. Senatöre göre Amerika "daha iki sene aynı Cumhurbaşkanına sahip olacaktır. Zira o dört yıl için seçilmiştir. Ama dört sene aynı dışişleri bakanını muhafaza etmek için - bir sebep yoktur. Ondan kurtulunursa hiç değilse bazı müşküller hal yoluna girecektir."

Atom konferansı

Laf... lâf ... laf...

Gelgeldim "harbin eşiğine kadar gitme" siyasetine İncil kadar inanan Dulles, istifini bozmamaktadır. Zira Eisenhower'm kendisini bırakmıyacağını bilmektedir. Esasen Cumhurbaşkanını da siyasetine inandırmıştır. Harbin eşiğine kadar gittikten sonra -ki iki külüstür adâ yüzünden bir dünya harbinin çıkmasi mümkündü ve hâlâ mümkündür Dulles, tehlikeli de olsa sertlik siyâsetinin Çinlileri müzakereye mecbur ettiği kanaatindedir. Bu müzakerelerde sahil adalarının Milliyetçiler "tarafından tahliyesini pazarlık mevzuu yapmayı düşünmektedir. Kudretlû Mareşal Çan Kay Şek'in, Amerikan halk efkârının tepkileri karşısında biraz dolar mukabilinde teskin edilebileceğini ummaktadır. Bu haftanın ortasında, Çin ve Amerikan sefirleri Varşovada diplomatik müzakerelere başlamışlardır. Tabii ki Doğu - Batı arasında çıban başı teşkil eden iki Çin meselesini kat'l bir hal çaresine bağlamayı Mr. Dulles aklından bile geçirmemektedir. 600 milyonluk. Çinin tanınması bahis konunu değildir. Birleşmiş Milletlerin bu meseleye el atması, kulisteki usta manevralar sayesinde önlenecektir.

Dulles için halen en mühim mesele, harb ihtimallerinin bir müddet geriye atılmasıdır. Aynı hâdiseler bir iki ay sonra tekrar patlak verirse, yeniden icabı düşünülecektir.

Ancak, beklenmedik diğer bir hâdise, Çinin mevcudiyetinin inkâr edilemiyeceğini ortaya koymaktadır. Şöyle ki, Doğu ile Batı, atom denemelerinin durdurulmasını kontrol maksadıyla bir teftiş sistemi kurmaya karar vermişlerdir. Rusyanın, Cinde denemelere devamım önlemek için, Çin topraklarında kontrol istasyonlarının kurulması zaruridir. O halde Cenevrede yapılması düşünülen müzakerelere Çinin katılması zaruridir. Çin hiç şüphesiz, topraklarında kontrol istasyonlarının kurulmasının mukabilinde evvelâ mevcudiyetinin tanınmasını istiyecektir. Bu durumda Amerika ya Atom bombası denemelerinin durdurulmâsından vazgeçmek, ya Çini tanımak zorunda kalacaktır. Aklı selim elbette ki ikinci şıkkın kabulünü gerektirmektedir. Ne çare ki Mr. Dulles, ne Orta, ne de Uzak Doğuda bu zarurî değişmeyi yapabilecek adam değildir...

Zenciler

Geçen 'haftanın sonuna doğru Yüksek Mahkeme nihayet beklenen kararını verdi: Bu karara göre zenci talebeler beyaz arkadaşlariyle birlikte Little Rock lisesine gidebileceklerdir. İki buçuk yıllık tehir talebi reddedilmiştir.

Yüksek Mahkeme kararını oy

IRAKTAKİ TÜRKLER

Nuri Said idaresi devrildiği zaman Irak Türkleri Araplardan daha az sevinmediler. Cumhuriyetin onları üçüncü sınıf vatandaş olmaktan kurtaracağını umdular. En kötümserler bile, hiçbir idarenin Nuri Saidinkinden kötü olamıyacağını düşünerek mennundular. Nasıl sevinmesinlerdi ki? Türk Hükümetinin baş dostu Nuri Said ve etrafındakiler Irak Türklerine bir cehennem hayatı yaşatmışlardı.

Nuri Said idaresinde Türklere reva görülen muameleyi anlamak için Irakı petrolüyle zengin eden Kerküke şöyle bir bakmak kâfidir: Irakın en zengin şehrinde otobüs işletilmemektedir. Üç katlı bir binaya rastlanmaz. Fabrika bacası görülmez. Petrol işletmelerinde çalışan işçilerin bile çoğu dışarıdan getirilmektedir. İşletilmedeki nadir Türklerin yükselebildikleri en büyük mevki kâtipliktir!

Kerkükü zirai bakımdan ihya edecek olan Küçük Zab nehrinin şehrin içinden geçen kuru dereye akıtılmasına, sırf Türkleri faydalandırmamak maksadıyla müsaade edilmemiştir. Diğer bir Türk şehri olan Kifriden, Bağdat - Kerkük trenini geçirmemek için -ki en kestirme yoldur- tren hattı bir saat öteden dolaştırılmaştır.

Türkleri iktisaden ezen Nuri Said idaresi bu kadarla yetinmemiş, onlara Türklüklerini unutturmaya çalışmıştır: Derslerin Türkçe okutulduğu mektepler açılmasına müsaade edilmemiştir. İlkokullarda bile, Türkçeden başka dil bilmiyen Türk çocuklarına ana dilleriyle ders anlatılmasını önlemeye kalkışılmıştır. Liseyi bitiren Kerküklü Türklere, sırf Türk oldukları için üniversite kapıları kapanmıştır. Devlet dairelerine Türk düşmanı Kürt memurlar yerleştirilmiştir. Sistematik bir iskan politikasıyla Türk şehirlerinde, Kürtlerin ekseriyete geçmesine çalışılmıştır. 1954 ton sonra Türk devlet adamlarının sık sık gittiği Irakta, Türklerin; acıklı halini görmemelerine ve onlarla temasa geçmemelerine dikkat edilmiştir. Bizim devlet adamları da her ne hikmetse Irak Türk lerinin akıbetiyle ilgilenmeyi hatırlarına getirmemişlerdir..

Hayal edilen Kürdistan

Iraklı Türkler yeni rejimin ilanıyla bütün bunların değişeceğini umdular. Rejimin attığı ilk adımlar ümit vericiydi. Hakikaten Irak Cumhuriyetinin yaptığı ilk işlerden biri Türklere zulmetmekle tanınan eski ricali temizlemek oldu. Müfrit Kürtçü, hileli seçim mütehassısı, müteaddit defa İçişleri Bakanı Said Kazzaz - Nuri Said daima Kürtleri İçişleri Bakanı yapardı, - Sosyal İşler Bakanı Cacid Mustafa, Türkleri işlerinden atmakla şöhret yapan sabık Maarif Bakanı Cemal Baban, Tevfik Vehbi, Sami Fettah hapsedildi. Her vesileyle Türklere eziyet eden eski Kerkük Valisi Necip Reşit, kurtuluş yola» nu İstanbulda buldu... Albay Kasım, kendini tebrik için Bağdada giden Türk Heyetini çok iyi karşıladı. Onlara Araplarla eşit muamele edileceğini açıkladı.

Türkler sevinç içindeydiler.. Cumhuriyet işte nihayet özlenen müsavatı getiriyordu. Ne çare ki bu sevinç uzun sürmedi, ümidin yerini korku ve endişe aldı. Buna sebep, Irakta Türk düşmanı bir milyon kadar Kürdün bulunması ve yeni rejimin silâhlı Kürtlerle iyi geçinmeye gayret etmesidir: Muvakkat Anayasada Irakın Kürt ve Araplardan müteşekkil bir ortaklık olduğu yazılıdır. Bağdat Radyosu sik sık "Kürt ve Araplar kardeştirler. Bir arada kalmalıdırlar" diye -tekrarlamaktadır. Kürt* ler, Irakın Suriye gibi Nasırla birleşmesini istemedikleri için Kasım bu teşebbüsten vazgeçmiş, en yakın arkadaşı Nâsırcı Abdüsselâm Arifi kaybetmeyi göze almıştır. Demek ki rejini, sırf Kürtleri memnun edebilmek için Türkleri unutmaya hazırdır..

Ama Kürtleri memnun etmeye bu bile kâfi değildir. Türkiyenin güneyini, İran ve Suriyenin bir kısmını kaplıyan ve Basra Körfezine kadar uzanan bir Kürt devleti kurmak hayalinden vazgeçmemişlerdir. Bağdat ve diğer şehirlerde açıkça satılan ve Kürt devletinin hudutlarını gösteren harita bunun delilidir. Kürtler bu işte yalnız da değillerdir. 1925 yıllarında İngiltereden yardım gören Kürtlerin hâmisi, hâlen Rusyadır. Birçok Kürt lideri, Rusyada tâlim terbiye görmüş, ihtilâl metodlarını öğrenmiştir.

Kürt lideri Baranzanı

Yeni Irak rejimi ya Kürtleri çiğnemek, ya onları ortaklığa ikna etmek zorundadır. Kasım, birinci şıkkı son derece tehlikeli bulmaktadır. Tepeden tırnağa kadar silahlı ve muharip Kürtlerle mücadelenin körpe Cumhuriyeti temelinden sarsacağını düşünmektedir. O halde Kürtlerle anlaşmaktan başka yol yoktur. Bu sebeple General Kaşını, ayrı bir Kürt devleti kurmak istedikleri için hapse atılan altı milliyetçi Kürt liderini hapisten çıkartmıştır. Şeyh Said isyanını Irakta tekrarlamaya çalışan Şeyh Mahmudun kardeşlerinden birini bakan yapmıştır. 1943 isyanının lideri Molla Mustafa El Baranzani -Kürtlerin taptıkları adam- sığındığı Çekoslovakyadan geri çağrılmıştır.

General Kasımın giriştiği bu Kürt dostluğu siyasetinin en büyük kurbanının Türkler olacağı şüphesizdir. Irak Türkleri bunu çok "iyi bilmektedirler.

Türk Hükümetinin eski pasifi siyasetini -bırakarak, onların hakları ye emniyetiyle yakinen ilgilenmesi Irak Türklerinin tek ümididir..

birliğiyle aldı ve 6 Ekime kadar, sürecek olan yaz tatiline girdi.

Bu karar üzerine Vali Faubus Arkansastaki dört lisenin açılmasını tehir etmiştir. Dik kafalı Vali, Arkansas teşrif meclisinden Yüksek Mahkemenin kararını boşa çıkartmak maksadıyla olağanüstü yetkiler almaştır Gerekirse liseleri kapatabilecek Ve beyazların hususi okullarda okumasını temin edebilecektir. Vali Faubus azimli görünmektedir. Mamafih Yüksek Mahkemenin hiçbir kaçamak kapısı bırakmıyan karan, Vali Faubus'un izinden gitmeye hevesli birçok eyaletin cesaretini kıracaktır. Hâlen temel mesele, Başkan Eisenhower'ın Yüksek Mahkemenin kararım sahneye koymak için enerjik bir kampanyaya girişip girişmiyeceğidir. Böyle bir kampanya, zencileri kendileriyle eşit görmeye tahammül edemilyen birçok Amerikalının gözlerini açabilmek için zaruridir.

Jimmy'nin akıbeti

Bir dolar seksen sent çaldığı için idama mahkûm edilen zenci Jimmy Wilson, henüz elektrikli sandalyeden kurtulmuş değildir. Zira geçen haftanın ortasında toplanan Alabama Yüksek Mahkemesi. Jimmy'nin tekrar muhakeme edilme talebini reddetmiş ve yeni idam gününü tesbit etmiştir. Bu durumda 65 yaşındaki Jimmy'nin 24 Ekim günü elektrikli sandalyeye oturması gerekmektedir.

Bu kararı ancak Yüksek Mahkeme bozabilir veya Vali Folson ölüm cezasını müebbet hapse çevirebilir.

Jimmy'nin ölüme mahkum edilmesi dünyada büyük bir heyecana sebep oklu. Dulles bile bu heyecana seyirci kalamadı. Vali Folson'u ikaz etti. Bu heyecan Jimmy'yi elektrik sandalyesinden, herhalde kurtaracaktır. Ama bu kurtuluş, demokrasi diyarı Amerikanın bazı federe devletlerinde, 1,80 dolar çalan bir zenciye ölüm cezası vermeyi mümkün kılan kanunların mevcut bulunduğu hakikatini unutturmamalıdır. 82 yaşındaki ihtiyar bir kadın, "şu zenci paramı çaldı ve bana tecavüze kalkıştı" -82 yaşındaki kadına!- diyor ve mahkeme zenciyi elektrikli sandalyeye oturtma kararım alabiliyor!..

İsrail

Sineğin yağı

Orta Doğuda bilhassa Arap milletleri türlü çekişmeler içinde bocalarken, tehlikelerin tam göbeğinde olan İsrailliler dışardan gelecek her türlü tehlikeye karşı durabileceğinden emin ilmi araştırmalarla uğraşmaktadırlar. Necef Çölünün merkezi olan Beerşheba'da kurulan Kuraklık Araştırma Enstitüsünden sonra, gene bu bölgede dünyada ilk defa olarak bir Güneş Enerjisinden faydalanma lâboratuvarı inşa edilmektedir. Güneş enerjisinden istifade etmek fikri bul gün İsrailin en mühim gayelerinden biri haline gelmiştir. İsrail ilim adamlarının yaptıkları hesaplara göre güneş enerjisinden istifade etmeli mümkün olduğu gibi, bu şekilde elde edilecek enerjiden faydalanılarak deniz suyunu tuzundan ayırmak da imkân dahiline girecektir. Milletçe tutumlulukları ile meşhur olan İsraliliier pek mümkündür ki bir zaman sonra sinekten dahi yağ çıkarmak imkânını bulacaklardır.

Kudüsteki Millî Fizik Lâboratuvan Müdürü olan Mr. Harry Tabor tarafından hazırlanan ve hükümetçe de tasvip gören projenin tatbiki pek mümkündür ki yakın bir zamanda İsraile güneş enerjisinin sınai tesislerde kullanılmasına yol açacaktır. Mr. Harry Tabor bundan

Güneş enerjisini toplayan tesisleri

*Sabırla helva **olan** koruk!*

bir kaç ay evvel Fransada toplanan Güneş enerjisinden ilim ve endüstri için faydalanma kongresinde yaptığı tebliğle de dikkatleri çekmiş bir âlimdir. Mr. Tabor bu tebliğinde, memleketleri kavuran güneşten pratik olarak elde edilebilecek enerji ile, tabiat bakımından fakir olan memleketlerin kısa bir zamanda nasıl kalkınabileceklerini anlatmıştır. Halen Negev Araştırma Enstitüsü Mr. Tabor'un izah ettiği formüllere istinaden aşağıdaki sualleri cevaplandırmaya çalışmaktadır:

1 — Güneş enerjisinden faydalanarak evlerimizi ısıtabilir miyiz?

2 — Herhangi buharlı bir fabrikanın çalışması için lâzım, olan enerjiyi bu yeni enerji kaynağı vasıtasıyla telâfi edebilir miyiz?

3 — Ziraat ve çiftliklerdeki motorlarımızı yakıt kullanmadan bu enerji vasıtasıyla işletebilir miyiz?

4 — İnşaatı pek yakında bitecek olan Güneş Enerji Santralı âzami kapasitesi ie hangi sahalara enerji verebilir? •'

Bütün bu sualleri cevaplandırmağa uğraşan İsrail âlimleri şimdilik güneş ısısını muhafaza ve biriktirmeğe muvaffak olmuşlardır. Halen âlimler İki grup halinde çaylışmaktadırlar:

1 — Güneş enerjisini temerküz ettirmek için Paraboliques aynalar kullananlar

2 — Daha alçak bir ısı ile bazı maddeleri daimi olarak ısıtmak imkânlarını arayanlar.

Fransa

Bir sıçrarsın çekirge..

Bu haftanın başında Patisin Zafer âbidesine açılan geniş caddelerinden birinde hızla ilerliyen motosikletlerle çevrili i siyah Citroen, beklenmedik bir miltralyöz ateşiyle karşılaştı. Otomobilde Cezayirli Fransızların sevgilim De Gaulle'ün İstihbarat Bakanı Jacques Soustelle vardı. Soustelle otomobilin döşemesine kapanarak yaylım ateşinden kurtuldu ve hafif bir yarayla bu badireyi atlattı. General de Gâulle, bakanının atikliği sayesinde muhterem bir başbakandan mahrum kalmadı.. Ama alınan son derece sıkı emniyet tedbirlerine rağmen Cezayirli milliyetçilerin Fransada girişţikleri terör hareketi önlenememiştir. Binlerce Cezayirli istiklâl için ölüme atılmakta tereddüt etmemektedir. Soustelle gibi Cezayirin istiklâlinin azılı düşmanları, bu azmin yenilemiyeceğini elbet bir gün tecrübeyle anlıyacaklardir...

K A D I N

Aile

Annelikte tehlike

Annelikte en büyük tehlike fazla sevgidir. Bir annenin çocuğunu sevmesi, canından fazla sevmesi tabiidir. Fakat bu sevginin normal ölçüleri kaybederek anormal şekilde tezahür etmesi **çoğu** zaman görülen bir hâdisedir. Öyle aileler vardır ki, annenin çocuğa gösterdiği aşırı sevgi yüzünden, tadını tuzunu kaybetmiştir. Kadın çocuğunu yalnızca himaye etmekle, büyütüp yetiştirmekle yetinmemekte kocasına, kendi kendisine ve etrafına göstermeğe mecbur olduğu alâkayı yalnız çocuğu üzerinde teksif etmektedir. Bu yanlış hareketi ile de ayrıca çocuğun fazla egoist, şımarık ve daima yardıma muhtaç zayıf bir insan olarak, yetişmesine sebebiyet vermektedir.

Çocuk doğunca...

Çocuk doğunca anne hissi rabıtalarını gözden geçirmeli ve yalnız kalbini değil kafasını da kullanarak bunları tespit etmelidir. Birçok kadın çocuk doğurur doğurmaz, vaktile kocalarına gösterdikleri alâkayı yalnızca çocuklarına göstermeğe başlar. Hattâ bu bir meziyetmiş gibi bu fazla sevgi ve fedakârlıkları ile övünürler. Bu aslında muazzam bir "egoizm" neticesidir. Kadın kocasından daima istediği kadar alâka görmeyebilir, kocasını kendisine bağlaması gayret ve fedakârlık istiyen bir iştir. Halbuki çocuk doğar doğmaz öylesine anneye muhtaçtır ve öylesine onun eli altındadır ki, kadın onun üzerinde istediği gibi rahatça işliyebileceğini düşünür, her şeyini kolaylıkla çocuğa verir. Bunun mukabilinde ise istediği şey, çocuğun şahsiyetidir. Anne böylece bilmeden, -hem de en büyük fedakârlık kisvesi altında-, hem kocasını bedbaht eder hem de çocuğa fena bir istikbal hazırlar.

Anne ve çocuğu

Sevgiye endaze olmaz ama...

Erkek kıskançtır

Çocuk doğunca, kadın, kocasına duyduğu hisleri çocuğa devretmemeğe dikkat etmelidir. Kocanın ve çocuğun yeri ayrıdır. Koca devamlı bir hayat arkadaşı, bir eştir. Çocuk belirli bir zaman içinde ailede kalacak, sonra müstakil olarak aileden koparak, hayatını kuracaktır. Kadının çocuğa aşırı sevgi göstermesi ve bütün vaktini çocuğuna ayırması erkeği kıskançlığa sevkedebilir. Bir anne elbette ki çocuğunu ihmal etmemekle mükelleftir. Ama çocuk doğurduğu için artık kocası ile hiç gezmeye gitmemesi, hep eve bağlanması hatadır. Hiç olmazsa haftada bir gece çocuğa bakacak birisini bulmak, bir sinemaya, ahbaba gitmek şarttır.

Çocuğuna karşı vazifelerini yerine getiren bir annenin kocasına karşı da vazifeleri olduğunu unutmaması lazımdır. Eğer çocuk doğar doğmaz anne çocuğun ve kocanın yerini ayıramaz ve bunları birbirine karıştırırsa, ileride karı koca arasında âdeta bir zıtlaşma olur ve bazan mânâsız bir rekabet doğar. Kocalarını, çocuklarım sevmemekle itham eden, hattâ bu konuda kocalarının masraflarını gözleyen, her şeyi daima çocuklara hak tanıyan haksız anneler de vardır. Bu aile için nasıl zararlı ise. yetişen çocuk için de zararlıdır. Birbirlerine böylece düşman olmuş baba ve çocuklar vardır.

Kadın kadın kalmalıdır

Anne olduktan sonra yalnız çocuğu için yaşıyan yalnız çocuğunu düşünen, giyinmesini, süslenmesini, kadınlığını unutan kadınlar gene aile müessesesine karşı haksız davranmaktadırlar. Fedakârlık ölçü ile olmalıdır.

Çocuk İstikbalindir

Çocuk doğar doğmaz, birgün onun çıkıp gideceği, başka bir yuva kuracağı hatırdan hiç 'çıkarılmamalıdır. Böylece güzel bir sevgi, anne aşkı dejenere edilmemiş olur. Çocuğa karşı vazifeler vardır. Çocuk iyi yetiştirilmeli, bilhassa birgün kendi kendisine yeter olmasını öğrenecek şekilde yetiştirilmelidir. Marazi sevgiler kimse için faydalı değildir. Çocuk erkek ile kadın arasında en kuvvetli bağdır fakat erkek ile kadın arasında bazan bir engel de teşkil edebilir. Önlenecek tehlike işte budur!

Vitrinde etiketler

İnsan bakmaya korkuyor

Çarşı - Pazar

1 numaralı mesele

Ailenin 1 numaralı meselesi bugün ne aşktır, ne sıhhat, ne de çocuklar! Bugün ailenin 1 numaralı meselesi "para" dır. Gazetelerde çıkan bir havadise göre, 'bugün dünyada hayat pahalılığı bakımından rekor. Brezilyadan sonra Türkiyededir. Şu halde memleketimizde aile, para denilen bu muazzamı kuvvetin tehdidi altındadır.' Bu demektir ki, bütçe yapmak her .zamandan fazla bugün elzemdir. Halbuki memleketimizde bugün pek az aile bütçe yapmaktadır. Bütçe yapmak hem bir alışkanlık meselesidir, hem de piyasanın istikrarlı. olmasına bağlıdır. İstikrarı sağlamak ise aile fertlerinin elinde değildir. Buna rağmen bütçe fikrine alışmak, ailenin gelişigüzel idare edilemiyeceğini hesaba katmak daima faydalıdır ve aile saadeti için elzemdir.

Denk bütçe!

İlk evvelâ aile ne ile geçindiğini bilmelidir. Geliri bilmek kâfi değildir, gideri de hesaplamak ve muhtelif kollara ayırmak şarttır. Çünkü bazı masraftan kısıntı yapılabilir, bazılarından yapılamaz. Eğer bir ailenin geliri ev kirasını, mutfak **masraflın** ve elektrik, havagazı, nakliye masrafları gibi zaruri masrafları rahat rahat karşılamıyorsa ve 'ailenin giyim» gibi gene zaruri bir masrafı bütçe harici kalıyorsa, aile geliri ile fertlerine hiçbir şekilde gezme parası, cep harçlığı **ayıramıyorsa** ve bir miktar para tasarruf yapıp ih-

iyat akçesi ayıramıyorsa ciddi tedbirler düşünmek şarttır. Bu aile israf yapmadığına göre gideri kısmak imkânsızdır, yapılacak şey geliri her ne pahasına olursa olsun artırmaya çalışmaktır.

Ailede çalışıp para kazananların miktarını artırmak ilk akla gelenlir. Yetişen gençlerin gıdalarından kısmak, onları haklarından mahrum etmektense. tatil zamanlarında onlara gelir temin edebilecek işler bul-, maya çalışmak elbet daha faydalıdır. El işleri, aileye yardım temin edecek bir gelir saglıyabilir. Zaten bugün zaruri masraflardan kısmayı düşünmek beyhudedir. Bilâkis fiyatların yükseleceğini hesaba katmak ve geliri yükseltmeye çalışmak lazımdır.

Bir maliye bakanı lâzımdır!

Bütçe tanzim edildikten sonra, evin idaresini erkek veya kadın üzerine almalıdır. Kadınların bilhassa mutfak masraflarını üzerlerine almaları ekseriya çok faydalıdır, Çünkü bu sayede daha ekonomik hareket ederler. Gıdadan kısılmaz, fakat kalorisi hesaplanarak akıllıca tanzim edilmiş bir yemek listesi, pahalıya mal olmuş bir yemek listesinden çok daha besleyici olabilir. Meselâ ekmek francaladan daha ucuz fakat gıdai kıymet bakımından çok daha faydalıdır. İşini bilen ev kadını, bu bakımdan mutfakta dahi ekonomi yapabilir, fakat masrafı, hangi taraf yaparsa yapsın, karşı tarafın arada bir çarşıyı pazarı dolaşması da şarttır. Aksi halde yükselen fiyatlara akıl erdirmek imkânsızdır!

Ev masrafını bir taraf üzerine aldıktan sonra, diğer tarafın teferruata karışması evde ancak hoşnutsuzluk yaratır. Karı - koca ancak ğiyim, eşya ve büyük alışverişler üzerinde beraber konuşup karar verebilirler, hergün oturup etin,sütün fiyatını münakaşa etmek bilhassa bu devirde evde huzur bırakmaz. Avrupada ekseri, ev idaresini kadınlar üzerlerine almışlardır. Kadının hâkimiyet sürdüğü yeni dünyada ise, bu işi erkeklerin yaptıkları görülür. Bunu anlamak ta zor değildir. Ev idaresi yıpratıcı bir iştir. Buna rağmen gene de ev idaresi, bütçe tanzimi ve iktisat kadının omuzlarındadır ve ekseri evi idare ettiklerini zanneden erkekler ancak kasa vazifesi görürler, muvaffak maliye bakanları ise kadınlardır.

Tuzaklar

Ufak masraflar büyük yekûnlar tutar. Ekseri bütçeleri mahveden de budur. Halbuki insanların çoğu, ufak hesaplara kıymet vermez, Çocukların aburcubura harcadıkları para bazan gıdalarına harcanan paradan fazlasını tutar. Bu yanlıştır. Kahvaltı saatinde sütünü ve ekmeğini yemiyen çocuk, ne ile yapıldığı bilinmiyen çöreklere para yerine hem bütçe, hem de sıhhat bakımından zararlıdır. İşportacıların ucuza sattıkları birçok cicili bicili eşyalar da umumiyetle birer bütçe tuzağıdır.

Tehlikeli saha!

Giyim aile bütçesinin en netameli bir koludur. Birçok karı - kocanın bu konuda münakaşa, hattâ kavga ettikleri görülür. Giyimde yüzde yüz ekonomi yapmak mümkündür. Kaprislere kapılmadan, bilgi ile giyinen, dayanacak mala para veren ve dikiş bilen, bir arşın kumaştan istifade eden kadınlar yüzde yüz ekonomi yapmış sayılırlar. Temiz giyinmek, yorganına göre ayağım uzatmak: giyimde birçok gedikleri doldurabilir.

Paradan mühim olan şey!

İş ve zaman ekonomisi, para ekonomisi kadar, bazan ondan daha faydalıdır. Zamanında, düşünülerek alınan herhangi bir mal, son dakikada acele ile alınandan çok daha elverişli olur. Tertiple iş yapan, zaman kazanan ev kadım bu zamanda hem para kazanabilir, hem de sıhhatim kazanarak enerji toplıyabilir. Sabahleyin mutfağa girip zamanım 'öğleye kadar ağır yemekler hazırlıyarak öldüren kadın, fazla pişirmek sureti ile hem bu yemeklerin gıdai kıymetlerini öldürür, hem karaciğeri yoracak bir liste ile karşımıza çıkar; hem de zamanını kaybeder, yorgun düşer, başka iş yapamaz, sıhhatini ve neticede gene parasını kaybeder. Aile fertlerinin yardımları sayesinde gündelikçi ve yardımcı paralarından tasarruf etmek daima mümkündür ama, bütün iş ev kadınına yüklenmemelidir.

Ev kadını ağır işçi gibi çalışır. Aile fertleri bunu takdir etmek ve

Sağduyu

Jale CANDAN

Atatürkün hayat hikâyesini okudukça insan, bu büyük adamın akıl durduran başarısının sırrına erer gibi olur. Mustafa Kemal, milletini sevdiği kadar ona inanmıştı ve ona inandığı kadar onu tanımasını da bilmişti. Bu, meselâ milletini seven, fakat milletini dünyanın en cengâver milleti yapmak iddiasını besleyen ve kabine azalarına dahi emirle zor jimnastik hareketleri yaptırtan bir Mussolininin hayalperest tutumundan bambaşka bir tutumdur. Atatürk ilhamını daima realiteden almıştır. O milletinin en kuvvetli, mert tarafına dayanarak İstiklâl Savaşını kazanmış, onu düşmanlarından kurtarmıştır. Gene milletin ölçü, mantık ve sağduyusuna dayanarak inkılâpları yapmış ye onu zayıf taraflarından kurtarmıştır. Bundan sonra söylediği her söz, yazdığı her satır, ve her hareketi ile göstermiştir ki O, milletinin akıl ve mantık yolundan muassır medeniyet seviyesine kendi kendine, hiçbir zorlamaya lüzum kalmadan ulaşacağına inanmıştır.

*

Milleti yükseltmek için evvelâ onu tanımak lâzımdır. 1950 seçimleri Mustafa Kemalin milletinin istikbali hakkında beslediği ümitlerin boş olmadığını dünyaya ispat etmiştir. Gene bundan sonraki siyasi seçimlerde Türk Milleti gösterdiği ölçü ve olgunlukla kendi kendine yolunu çizmiş bulunmaktadır. Bunun içindir ki memleketimizde, siyasi fikir ayrılığı yüzünden bir kardeş kavgası tasavvur etmek imkânsızdır. Gene tek bir Türk tasavvur edilemez ki komşu Irak hâdiselerine gıpta etmiş olsun. Ancak, bir İhtilâl bacan mazur görülebilir. Tasavvur edelim ki bir memlekette butun siyasi partiler kapatılmış, basın şiddetle susturulmuş, en meşru bir muhalif ses derhal boğulmuştur. Böyle bir memlekette halk iktidardan memnun değildir ama, bunu idare adamlarına anlatacak meşru bakanlardan mahrumdur, böyle bir memlekette ihtilal olabilir ve başarı da kazanabilir.

Irak hâdiseleri bir kere daha göstermiştir ki, muhalif partiler ve hür basın iktidarların emniyet supaplarıdır. Bunu görmek ihtilâle gıpta etmek demek değildir. Bilâkis ihtilâlden korkmak, ondan kaçmak, onu takbih etmek demektir. Siyasi haklarını ve siyasi hürriyetlerini yerinde kullanan, ufak menfaatler için bunları feda etmiyen milletlerin kardeş kavgasından çekinmelerine hiç mahal yoktur. Görülüyor ki hakiki bir demokratik rejimi kurmak bugünden yarına kolaylıkla başardamıyor. Kanunların yanı sıra, bir zihniyet mücadelesini de kabul etmek lâzım. Ancak bu mücadelede herkes kendi payına düşen vazifeyi yerine getirirse, ufak fedakârlıklardan çekinmezse, insanları saadete ve hürriyete götürecek olan biricik yolun -akıl ve mantık yolunun- diğer yolları, ihtilâl, isyan, kardeş kavgası gibi çıkmazları kapatacağı muhakkaktır. Bunları kitaplar yazar, ama yüzde altmışından fazlasının okur yazar olmadığı bir memlekette millet bunları bilmez mi? Bilir. Çünkü bu millet, şaşmaz bir sağduyuya ve çok ölçülü bir mantığa sahiptir. Bunu her fırsatta da göstermiştir.

Bir tayyör

İddasız iddia

ona mümkün mertebe yardım etmek durumundadırlar. Bu ailenin menfaati icabıdır. En modern ev âletlerine sahip olan, her isini makine ile yapan iki çocuklu bir Amerikalı ev kadınının . bile haftada altmış saat çalıştığı tespit edilmiştir.

En kuvvetli silâh

Bütçe fikri ile hareket edebilme için mutfakta olsun, cazip mağaza vitrinleri önünde olsun kaprislere kapılmadan bilgi ile hareket etmek şarttır. Bilgi burada da en büyük yardımcıdır.

Moda

Küçük tayyörler

Tayyör mevsimi geldi.Bu birçok kadınları uzun uzun düşündüren bir mevsimdir. Güzel bir tayyör dikinmek, hem güzel kumaş bulmak bakımından gayet zordur, hem de oldukça masraflıdır. Fakat şık bir güzel tayyör kadar kadına, yakışan ve işe yarıyan bar kıyafet tasavvur edilemez. 1958 - 59 kış modasında oldukça değişik, yüksek belli, çok fantezi tayyörler vardır. Bazıların ceket boyları uzamıştır, bazılarının arkaları hafifçe kalkıktır, arkalarından fiyonklar,süsler. "kup" lar vardır. Fakat bu çok fantezi tayyörlerin yanında normal boylu, rahat giyimli, iddiasız dümdüz, fakat kadınlık havası taşıyan çok zarif küçük tayyörler de vardır ki genç kızlara olsun, genç kadınlara olsun bu mevsimde an çok lâzım olan işte bunlardır.

C E M İ Y E T

Bu haftanın başında bir sabah ellerine Yeni Sabah gazetesini alanlar hayrat ve şaşkınlıktan az daha küçük dillerini yutuyorlardı. Sayfanın başında, hemen manşetin altında, en mutena yerde çerçeve içinde yer alan bir resim ve haber vardı. Bir uçağın merdivenlerinden geride kalanlara el sallayan bir çifti gösteren resim Yeni Sabahın sahihi Sefa Kılıçlıoğlu ve eşinle aitti. Resim altında ise Sefa Kılıçlıoğlunun Londraya gittiği ve kendisini hava alanında "şahsi ve yakın dostları" Emin Kalafat, Tekirdağ Valisi Cemal Tarlan ve eşi, Avukat Ekrem Amaç ve eşi, Emrullah Aksu ve eşi, Macit Türen ve eşi Dr. Ragıp Refik Guran, Dr. Kemal Nari İmre ve eşi, Dr. Ferit Bir, Fahri Alper ve bayan Aygünün uğurladığı yazılıydı. Yeni Sabahın kurucusu "refikalarıyla birlikte küçük bir ameliyat geçirmek ve istirahat etmek!' üzere Londraya gitmişti. Haberi okuyup resme bakanlar kendi kendilerine "hayırdır inşallah, bayram değil seyran değil, bu resmin ve yasanın mânası ne?" demekten kendilerini alamadılar.

*

Bu haftanın ortasında bir akşam Büyük Sinemada esas filmden önce gösterilen dökümanter filmde general elbisesi ile gördükleri bir zatı, ışıklar yandığında hemen arkalarındaki locada sivil; elbise ile gören Ankaralılar pek şaşırdılar. Zira biraz önce bir Kore generali olarak gördükleri zat, G. Kore Cumhuriyetinin yeni Ankara Büyükelçisi Ekselans Çhang'dı ve Ankaraya gelmişti

Geçen haftanın sonunda Afganistana müteveccihen memleketimladen meşhur SEC uçağı ile ayrılan Cumhurhaşkanı Bayar ve refakatindekiler, Tahran hava alanında Türk Hava Yollarının küçük uçaklarından birine binerek yollarına devam ettiler. Zira Kabilde, SECin inmesine müsait alan yoktu. Dönüşte de ayni usûl tatbik edilecekti ama, aksilik bu ya, Tahran hava alanında SEC bir traktöre çarparak pervanesini sakatladı. Mümkündür ki bu sefer Bayarı almaya Tahrana SEC'in yerine SEV uçağı gönderilecektir.

*

İsviçre Büyük Elçisi, "sabık sevimli valimiz" Fahrettin Kerim Gökay Zürih hava alanından transit geçen ve delik kapamak üzere bilmem kaçıncı defa Amerikaya giden Maliye Bakanı Hasan Polatkanı beş on dakika için görebildi. Foto muhabirlerine son derece mütabessim pozlar **veren** Maliye Bakanına F. K. G., bol şanslar" dilemekten başka bir şey söyliyemedi...

*

Geçen akşam İstanbulun meşhur Abdullah Efendi lokantasında çok enteresan bir manzara vardı: Bir masada Cemil Sait Barlas oturmuş tatlı tatlı rakısını içiyordu, diğer masadaki Cavit Oralı görmemiş gibiydi "Birbirlerine selâm dahi vermeyişleri herkesin aklına ister istemez iki- eski dostun arasından geçen "demir kırat" ı getirdi.

Sefa Kılıçoğlu Başbakanın **arabası** önünde

Sefa süren adam...

RADYO

Ankara

Yeni müdür

Geçen hafta, Ankara Radyosu Müdürlüğüne, bu müessesenin emektarlarından Hikmet Münir Ebcioğlunun tâyin olunduğu ve eski müdür İskender Egeye Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğünde başka bir vazife verildiği açıklandı. Tâyin, iki bakımdan, gerek Hikmet Münirin, gerekse İskender Eğenin radyoculuk mesleğindeki durumları 'bakımından, memnuniyet vericiydi. Hikmet Münir Ebcioğlu, yirmi yıldır, Ankara Radyosu ve Basın Yayın çerçevesinin içinde olsun, dışında olsun, radyoculukla fiilen uğraşmış tecrübeli bir meslek adamıydı ve bir numaralı devlet radyosunun idareciliğine, radyoculuğun -hele Türkiyedeki radyoculuğun- girdisini çıktısını bilen birinin getirilmesi, hiç olmazsa "işe göre adam" prensibinin görünürde bile olsa tatbik edilmiş olması bakımından, yerindeydi. Karşı prensibe, "adama göre iş" prensibine göre birkaç yıl önce bu vazifeye getirilmiş olan sabık Türkçe öğretmeni İskender Ege, teşebbüs sahiplerini çelmelemiyen, iyi niyet sahibi bir idareci olmakla beraber, radyo müdürlüğü iskemlesini asıl, daha farklı işler için tramplen olarak kullanmıştı, tramplen, vazifesini görebilmiş miydi? Bu, ayrı bir bahsin mevzuudur.

Asıl mesele, Hikmet Münir Ebcioğlunun meslek tecrübesini, Ankara Radyosunun müdürü olarak kalacağı müddet zarfında, bu radyonun ıslahı yolunda kullanıp kullanmıyadağıdır. Bizde radyo müdürlükleri, başlıca vazifesi yukardan gelen emirleri aşağı kademelere ulaştırmak olan pasif mevkilerdir ve belki de bu yüzden bugüne kadar bu mevkilere radyodan anlayan insanlar getirilmemiştir. Asıl teşebbüs mevkiinde olanlar, etliye sütliye karışmamak şartiyle. program müdürleridir -ve, tabiatiyle, "yukardaki" beyefendilerdir. Türkiyenin devlet radyolarının idaresinde, ana esaslarda bir zihniyet değişikliği beklemenin mevsimsiz olduğu aşikârdır. Hikmet Münirin radyo müdürü olmasının Ankara Radyocunun gidişine tesirleri pek az, pek mevziî olacaktır. Ama ondan hiç olmazsa, bir numaralı devlet radyosunun, mertebeler silsilesindeki yeri daha küçük, fakat verdiği iş görme imkânları çok daha büyült bir mevkiini -program müdürlüğünü- işgal eden delikanlıya bazı doğru yolları göstermesi istenebilir.

En iyi spiker

Basın ve radyo... Bu kardeş iki mesleğin gönüllüsü Hikmet Münir 1939 yılında, İstanbulda Vakit gazetesinin kadrosundayken ve Yedigün mecmuasına röportajlar hazırlarken, Sedat Simavinin o zamanki radyo müdürü Vedat Nedim Töre yaptığı tavsiye ile Ankara Radyosuna girmiştir. Radyolarımızın en iyi spikeri olarak şöhret yapması, uzun bir zamana ihtiyaç göstermedi. Bugün de spikerlik sahasında henüz, pek az ciddî rakibi vardır. Basın Yayın kadrosuna girişinden birkaç yıl sonra Hikmet Münir, Ankara Radyosunun program müdürlüğüne tâyin edildi. Yükselmek için, politik tercihlere bigâne kalmanın doğru olmadığına inanıyordu. Halis Partisi iktidarı yıllarında, radyo ve basın çevrelerinde yalnız bir meslek adamı olarak değil, siyasî nabızlara şerbet vermesini bilen kurnaz bir C. H. P. sempatizanı olarak tanınırdı.

Hikmet Münir Ebcioğlu
Pipo gene tütüyor

1950'den sonra çektiği sıkıntılarda eski sempatilerinin rolü büyük oldu. Ankara Radyosundaki işine son verildiğinde yeniden Babıâliye döndü ve Dünya gazetesinde gündüz sekreterliği yapmıya, aynı zamanda radyo tenkidleri yazmıya başladı. Fakat gönlü Ankaradaydı. Yeniden Basın Yayın çerçevesi içine girmeğe ancak akide değiştirmekle muvaffak olabilirdi. Günün birinde Basın Yayın memurları daire koridorlarında Hikmet Münirin İngiliz ve Amerikan pipo tütünlerinin kokusunu gene duymaya başladılar. Baki program müdürü, eski baş spiker bu defa radyo dairesinde fazla önemli olmayan bir memuriyete getirilmişti. Fakat piposunun dumanlarını yukarı katlardaki burunlara hissettirmeğe muvaffak oldu. Hikmet Münir artık kısa dalga yayınları şefiydi. Bu ara spiker Hikmet Münirin sesi, uzun dalga yayınlarında gittikçe daha fazla duyuluyordu. Hem bir müddettir de Zafer gazetesinin radyo sütununu hazırlamaktaydı.

Geçen hafta, Ankara Radyosu Müdürlüğüne tâyin edildikten sonra, onu Radyo Gazetesini okurken dinleyenler, kelimeleri, cümleleri -kısacası, malûm edebiyatı- daha 'bir canlandırarak, daha bir benimsemiye çalışarak okuduğunu farkettiler. Hikmet Münir, en azından mev kiini muhafaza etmek için, politik tercihlere bigâne kalmanın doğru olmadığı hususundaki inancım -geçen yılların tecrübesiyle- daha da sağlamlaştırmış olmalıydı.

İstanbul

Bir 21 daha

İstanbul Radyosunun "21 puan Bilgi Yarışı" programlarının onyedincisi geçen hafta, radyo stüdyolarında halk önünde program hazırlanmasının yasak edilmesinden beri ikinci defa olarak, radyo dışında bir salonda yapıldı ve gene radyo teknisyenleri ve teknik cihazları oraya taşındılar. Programı reklâmı için destekliyen ilâç fabrikasının Leventteki salonunda piyano bulunmadığından, yarışmadan önceki eğlendirme faslı için tutulan piyanist İlham Gencer, portatif bir armoniumla gelmeğe mecbur kalmıştı. Bir başka eğlendirici de, İsmail Dümbüllü ile arkadaşlarıydı.

İstanbul Radyosu Cumartesi akşamı, o gün yarışmaya katılan çiftlerden ikisinin cevaplarını yayınladı, önce, 26 yaşındaki bir avukat, Aysel Denizci, rakibi Teoman Germanı altı puan geçerek 300 lira kazandı. Arkadaşlarının taktığı adla Aloş diye tanınan heykeltraş Teoman Geriman, "Merihgue nedir?" sualini cevaplandıramıyarak oyundan çekilmek zorunda kaldı. Aysel Denizci de sekizinci sualde, "Dorian Grayin Portresi" yazarını bilemiyerek oyuna devam hakkını kaybetti.

İkinci çiftin yarışmacılarından, 28 yaşındaki doktor Naci Alp seçtiği bir puanlık suâllerde, "Porgy ile Bess operasının bestecisi kimdir?" sualini cevaplandıramıyan ve iki puanlık sual seçmiş rakibi, 27 yaşındaki Teknik Üniversite öğrencisi Selnur Menteşin ikinci sualinde oyun dışı kalmasıyla avantajlı duruma geçti. "Erzincan Zelzelesinin Tarihi Nedir?" (1939), yahut "Mevlûdun Yazan Kimdir?" (Süleyman Çelebi) gibi sualleri rahatça cevaplandırarak büyük hedefe doğru ilerlemiye başladı. Nihayet "otomobil endüstrisinde seri imalât sistemini geliştiren Amerikalı kimdir T" sualine "Henry Ford" cevabını vererek 21 puanı doldurdu ve 950 lirayı aldı. Dr. Alp, oyun kaidelerine göre, bir .sonraki "Bilgi Yarışı" na da katılma hakkım kazandı.

T İ Y A T R O

Ankara

Cadı kazanı

Bu ayın başlarında Devlet Tiyatrosu oyuncuları kendilerine ayrılmış olan Büyük Tiyatronun arka kapısından birer ikişer girdiler. Bir kaç gün bıkmadan usanmadan, küme küme toplanarak bir müddet önce vazifesinden uzaklaştırılmış olan Muhsin Ertuğrul üzerinde uzun uzun konuştular. Ama bu işe kimin üzüldüğü, kimin sevindiği belli olmuyordu. Ayın ilk haftası arkada kalırken sahneye konacak oyunların elemanları kesin olarak belli oldu, herkes işine koyuldu, bu arada Muhsin Ertuğrul meselesi de kapanmış sayıldı.

Fakat bu ayın ikinci haftası da arkada kalırken, Devlet Tiyatrosunda bir mesele apaçık ortaya çıkmışlar. Bu günlerde bir zoraki misafir Devlet Tiyatrosu koridorlarında dolaşmaktadır. Bu zoraki misafir Muhsin Ertuğrulun âdeta kapı dışarı edilmesiyle içeri sızıvermiş olan "bakanlık perisi" dir. Bu "bakanlık perisi" nin hangi saatlerde, nerde bulunduğunu kimse bilmemektedir. Herkes tetiktedir. Millî Eğitim Bakam Celâl Yardımcının Devlet Tiyatrosuna bir tezkere göndermesinden sonra kapıcısından başrejisörüne kadar herkes, bakanlık temposuna ayak uydurmıya çalışmaktadır.

İşin aslına bakılırsa, Bakanlık Devlet Tiyatrosuna artık doğrudan doğruya el atmıştır. Bizzat Yardımcı, Millî Türk Tiyatrosunu kalkındırmıya azmetmiştir. Bunun için de, Devlet Tiyatrosu oyuncuİariyle görüşmüş, onlara "mesut yuvalarım inşa edebilecekleri bir arsa" vaade t - mistir. Böylece, "arsalı , oyuncular" daha verimli çalışacaklar ve bu arsaların tevziinden sonra millî tiyatro kurulacaktır!

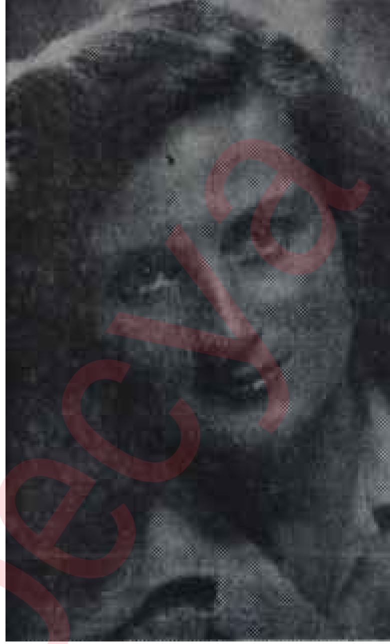
, Bütün bunlara rağmen Devlet Tiyatrosu Muhsin Ertuğrulsuz iki hafta geçirdikten sonra, cadı kazanına dönmüştür. Bilhassa Muhsin Ertuğrulu tutan oyunculardan, "bakanlık perisi" içeri girer girmez kusur, güven uzaklaşıp ğitmiştir. Tiyatro koridorlarında bilhassa hissedilen bu hava, oyuncuların çoğunu ürkütmüş, herkes birbirinden şüphelenmiye başlamıştır.

İşte muteber Zafer Gazetesinin, "Devlet Tiyatrosu asıl şimdi tiyatro oluyor" dediği Devlet Tiyatrosu, bu mevsim provalarına bu hava 1-çinde başlamıştır.

Şimdi bütün tiyatroseverler 1 Ekimde perdelerini açacak olan Devlet Tiyatrosunda sahneye konacak oyunları merakla beklemektedir. Bu arada Devlet Tiyatrosunun; genel olarak iyi oyunlarla sahnelerini açtığı söylenebilir. Bilhassa -Büyük Tiyatroda sahneye konacak olaıı Arthur Miller'in "The Crucible - Cadı Kazanı" dikkati çekmektedir.

"Cadı Kazanı" 1959 yılında Broadway'de göründüğü zaman birçok münekkit Amerikan tiyatrosunun yeni bir yön kazandığı fikri üzerinde birleşmiş gibiydi. Miller aşağı yukarı tarihî bir dram yazmış, fakat bir yandan da Salem denen bir bölgede geçen bu dramın günümüz cemiyeti ile olan alâkasını belirtmiştir.

Salem'i, halkın dediğine Köre cadılar kaplamıştır. Dinine bağlı halk, büyük bir korkuya kapılmıştır. Herkes bu cadıların bir ân önce bulunup ortaya çıkarılmasını, böylelikle şeytanların uzaklaştırılarak Salem'in tekrar Tanrının sükûnuna kavuşmasını istemektedir. En büyük

Yıldız Kenter

İlk adım

yargıçlar gelmiş, adı cadıya çıkmış birtakım kadınları yargılamıya, hattâ ölüme mahkûm etmiye başlamışlardır.

Miller, fantastik gibi görünebilecek bu cadı avını, dört perde boyunca usta bir gerçekçilik içinde sürüp götürmektedir. Oyundaki gerginlik devamlı olarak seyirciye duyurulmaktadır. Bu gerginliği, Miller'e has olan trajik kandırma gücünde aramak yanlış olmaz.

"Cadı Kazanı" nı Cüneyt Gökçer sahneye koymaktadır. Böyle kalabalık, güçlü bir oyunu sahneye getirirken göstereceği ustalık Cüneyt Gökçerin rejisörlük alanındaki yetkisini artık tam mânasiyle ortaya koyacaktır. Herhalde bunu kendisi de hissetmiş olmalı ki, oyundaki rolünü bir başkasına bırakmış ve Devlet Tiyatrosunun belli başlı oyuncularını kendi kadrosunda toplamıştır.

Bu rollerde Nuri Altınok, Muazzez Kurdoğlu ve Halûk Kurdoğlu oynamaktadırlar.

"Ve değirmen dönerdi"

Öte yandan Küçük Tiyatro da yeni bir yerli oyuna hazırlanmaktadır. Tanınmış hikayeci Haldun Taner artık iyiden iyiye oyun yazarlığı alanım seçmiştir. Taner, bu yıl da, geçen yılın "Dışardakiler" inden sonra "Ve Değirmen Dönerdi" ile seyirci karşısına çıkmaktadır.

"Ve Değirmen Dönerdi" herhangi bir cemiyet meselesini incelemiyen, oldukça fantastik bir oyundur. Bir sanatçının, bir ressamın hayalinde kurduğu hayat tarzı ile, evlenince karşılaştığı hayat tarzı arasındaki aykırılığı ele almakta ve burdan bir komedi doğmaktadır. Haldun Taner komediyi ortaya çıkarabilmek için aile hayatım gülünç yönünden yakalamak istemiştir.

Oyunu Ziya Demirel sahneye koymaktadır. Başlıca rolleri Ahmet Evintan, Meliha Ara, Çetin Köroğlu, Tijen Par, Ümran Uzman, Jale Uzman ve Ziya Demirel oynamaktadır.

"Cadı Kazanı" gibi "Ve Değirmen Dönerdi" nin de merakla beklendiği söylenebilir. Aşağı yukarı bu oyundan sonra, edebiyatın öteki dallarında isim yapmış yazarların tiyatro alanında da bir varlık gösterip gösteremiyecekleri anlaşılacaktır. Çünkü Haldun Taner' iyi bir hikayecidir ve bu oyunu, sahneye konan ikinci oyunudur.

"Baldan tatlı"

Oda Tiyatrosu da ilgi çekici bir oyuna sahne olacaktır. İngilizlerin genç yazan John Osbprn'un "Look Back in Anger . Geriye Kızarak Bak" adlı oyunu Yıldız Kenter -sabık Akçan- tarafından hazırlanmaktadır.

İngilterenin insanlara kızgın genç yazarının bu ikinci oyunu, memleketinde büyük bir gürültü koparma star. Gençliğin umutsuz vs boş bulduğu dünyaya karşı davranışım ele alan oyun, teknik bakımından hiç de doyurucu değildir. Buna rağmen iyi bir edebiyatçı olan yazar, gençliğinde duyduğu sıkıntıları son derece tesirli bir söyleyişle sahneye aktarmıştır ki, seyirci bu arada oyun tekniğini düşünememektedir.

Öte yandan, Devlet Tiyatrosunun başarılı oyuncusu Yıldız Kenter bu oyunla rejisör olarak da sahnede görünmektedir. Kendisiyle birlikte Müşfik Kenter ve Şükran Güngör oyunda rol almışlardır.

Ve "Hırsız"

Üçüncü Tiyatro, "Hırsız" adlı sudan bir komedi ile seyirci karşısına çıkacaktır. "Hırsız" adına yakışır bir şekilde, iktidara muhalefeti sabit bir yazarın yerini kapmıştır. Ertuğrul İlginin sahneye koyduğu bu oyunun bilhassa Devlet Tiyatro-

sunun sinema zevkli seyircilerini doyuracağı sanılmaktadır.

Artık perdelerin açılmasına pek az zaman kalmıştır. Bu arada en çok heyecan duyan muhakkak ki Cüneyt Gökçerdir. "Hoca" sından boşalan yere şimdilik vekaleten tâyin edilmiş olan Cüneyt Gökçer, birtakim siyasi oyunlara kurban gitmezse, bir müddet sonra "asaleten" tâyin edileceği müesseseye elinden geldiği kadar yararlı olmıya çalışmaktadır.

İstanbul

Pek erken değil mi?

İstiklâl caddesinde otobüsten inen orta boylu kumral adam karşı kaldırıma geçti.. Alkazar sinemasının vitrinlerine yürüyüş temposunu hafifletmeden bir göz attı, saatine baktı 10'a üç vardı. Provaya geç kalacağım diye düşündü. Adımlarım biraz daha sıklaştırdı. Küçük Sahnenin Önüne gelince karanlık ve dar antreye girdi, merdivenleri ikişer Düşer çıktı. Fuayeye gelince yeniden saatine baktı 10'u bir geçiyordu. "Her halde başladılar" diye düşündü, "geç kaldım". Ayağının ucuna basarak kapıyı yavaşça çekti. Çalışan arkadaşlarını rahatsız etmek istemiyordu. Fakat hayret, sahne de salon da bomboştu, yeni mevsimin hazırlıklarının en civcivli olduğu şu günlerde Küçük Sahne dalga geçiyordu. Üzüldü. Eski aktör bu genç topluluğa yeni girmişti. Huylarını, âdetlerini bilmiyordu. Ama vakit prova zamanı idi. Küskün küskün kulisin kapısınım açtı ve içeri girdi, teknisyenlerden biri pencerenin önüne oturmuş caddeden geleni geçeni seyrediyordu. Teni geleni görünce ayağa kalktı, "Hoş geldiniz" dedi.

"— Prova yok mu?"
"— Yok."
"— Neden?"

Teknisyen bir an durdu, "İlhan Bey" dedi, "İlhan İskender Bey..." sonra lâfının arkasını getiremedi merdivenlerden çıkıp sahneye doğru yürüdü. İlhan İskender o gün, üç aydır çektiği ıstıraplardan kurtularak, çok sevdiği mesleğinden ve dostlarından edebiyen ayrılmıştı.

Bütün profesyonel çalışması, sahnede bir, "portakallarım var" diye bağırmaktan ibaret kalmış bazı tiyatro dahilerinin yanında İlhan İskender, tevazuu, çalışkanlığı, kabiliyeti ile sahnemizde yeri kolay' kolay doldurulamayacak bir boşluk bırakmıştır. Daha çok şey yapması gereken 23 yaş gibi genç bir çağda, aramızdan ayrılan bu efendi insan, yeni yetişen bir aktör nesli tarafından daima takdirle anılacak, ve adı efendiliğin, çalışkanlığın bir misali «alarak daha yenilere ulaştırılacaktır.

İlhan İskender daha Hukuk Fakültesi talebesi iken Tiyatro Derneğinin çalışmalarına katılmış ve arkadaşları arasında sivrilen iki üç isimden biri olmuş, bir ara Gençlik Tiyatrosu ile Almanyaya da gitmiştir. Fakülteden sonra avukatlık stajını da bitirip avukat olmasına rağmen Tiyatro Derneğinin Cep Tiyatrosu oyunlarının yöneticisi olan Haldun Dormenin davetini kabul ederek profesyonelliğe geçmiş ve Haldun Dormen Tiyatrosunda oynamağa başlamıştır. Bu toplulukta, "Papaz Kaçtı". "Teyzesi", "Çukulata Asker", "Hedda Gabler" piyeslerinde oynamış ve eleştirmecilerin en çok beğendikleri aktörlerden biri olmak başarısını göstermiştir. Fakat Haziran ayında yapılan Ankara turnesinde, vücudunda ilk belirtileri görülen kanser illeti, bu efendi inşanı çok sevdiği mesleğinden ayırarak yatağa düşürmüştür.Ölümünden bir hafta on gün evvel, arkadaşlarının 'Teyzesi" oyununu İstanbul açık hava sinemalarında tekrar edecek-, terini öğrenince "rolümü kimseye vermem, ben oynıyacağım " diyerek kadar tiyatro aşığı genç aktör, kendisi iyileşmeden oyunun oynanmıyacağı vaadi ile ikna edilebilmiştir.

Değişiklik hastalığı

İstanbul Tiyatrolarının sık sık nükseden bir hastalığı vardır. Program değişikliği. Bu gün oynanmasına karar verilen oyun, yarın bir başkası ile değiştirilir, üç beş gün sonra da bir üçüncü oyunun ikincinin yerini aldığı görülür.

Günlerden beri yerli bir oyunla perdesini açmağa karar verdiğini söyleyen ve bunu gerek yazı, gerek yetkililerin konuşmaları ile ilân eden Oda Tiyatrosu, oyuncularının bir kısmının film çalışmalarını ön plânda tutması ile, bu piyesinin hazırlanması için gereken çalışmanın yapılamıyacağını görerek, bu yaz bahçelerde oynanan "öteki" komedisinin mevsim başı oyunu olarak tekrarı gibi, pek hoş karşılanmayacak bir' karara varmıştır. Ancak, epeyce kısa olan bu oyunun, takviyesi düşünülmüş ve ilerde bir komedi ile oynanması düşünülen Strindberg'in bir perdelik "Matmazel Julie" si hazırlanmaya başlanmıştır. Bu oyunun Önemli rolleri de Lale Oraloğlu ile Naci Girgine verilmiştir.

İlk piyes olarak ilân edilen Sabahattin Kudret Aksalın "Tersine Dönen Şemsiye" si de böylece, bilinmeyen bir tarihe bırakılmıştır. Şehir Tiyatrolarında . ise bu değişiklik rol tevziatında kendini göstermiştir, Abdurrahman Palayın dublör olmak istemediği Cyrano rolü üçüncü adam Rıza Tüzüne verilmişti. Fakat bilinmeyen bir sebeple Rıza Tüzünle beraber Cyrano da rolü olan Gazanfer Özcan, Rauf Ulukut, Zihni Küçümen gibi oyuncular affedilip, komedi kısmına gönderilmişler ve artık dişçi koltuğu bulunsa da, bulunmasa da oynanmasına karar verilen "Sevgi-. li Florance"daki rollerini ezberlemeğe başlamışlardır.

MUSİKİ

Sanatçılar

Bir hususî hayat meselesi

Sanat çevreleri ve hatta umumi efkâr, diğer sanat kollarında çalisanlara kıyasla "harika çocuk" denen ve dış memleketlerdeki eğitimleri Devlet tarafından sağlanan musikişinaslara çok daha büyük bir ilgi gösteriyor. Herkesin gözü onlarıh üstündedir. Bu ilgi onların yalnız meslek hayatlarına değil, hususi hayatlarına da uzanmaktadır.

Bir müddettir, bilhassa son bir kaç ay zarfında bu ilginin en büyük yükü, tek bir sanatçının üstünde toplanmış bulunuyor: Kemancı Sum Kan. Musiki çevrelerinde onun istikbaline endişe ile bakanlar az değil

Suna Kan

Nikâhın kerameti

dir. Söylentilere göre Suna Kan, kemanına artık gereken önceliği vermemektedir; günlük çalışma saatlerini azaltmıştır; sanatça olarak ilerisi için belirli, kesin plânlar yapmamaktadır; konser faaliyetini asgari hadde indirmiştir. Suna Kan tembellikle, kaygısızlıkla suçlandıranlar sebep olarak, sanatçının hususi hayatını öne sürmektedirler. Genç;, kemancının evlilik hayatını seçmiş olmasının genel olarak tasvip edilmediği gizli, bir şey değildir. Bu kanaatte onların bir kısmı, sanatçıların evlenmesinin doğru olmadığını ileri sürerken, diğerleri de, değerli kemananın hayat arkadaşıyla ilgili şahsi sebepler üstünde durmaktadırlar.

Fakat bu ara, bir sanatçının her şeyden önce insan, bir kadın sanatçınınsa herşeyden önce kadın olduğu unutulmuş görünmektedir. Yuva kurmak, çocuk sahibi olmak, her insanın olduğu gibi, bir sanatçının da tabii hakkıdır. Suna Kan bundan bir iki yıl önce, İstanbullu film prodüktörü Ahmet Üstel ile evlenmiştir. Üstel ailesini yakından tanıyanlar, bazı söylentilerin aksine, Ahmet Üstelin sanatsever bir kişi olduğunu, geri kafalılık edip karısının sanat hayatına engel olmak şöyle dursun, bilakis desteklediğini, önayak olduğunu bilmektedirler. Gerçi Suna Kanın son birkaç ay içinde, günlük temrinlerinin olsun, konser faaliyetinin olsun, hızını kesmiş olduğu doğrudur; nitekim sanatçı, Brüksel Sergisi Türk 'konserlerine katılamamıştır. Fakat bunun sebebini bir doktor daha iyi izah edebilir. Suna Kan evvelki hafta bir çocuk dünyaya getirmiştir. Ne var ki Üsteller, Suna Kanın annelik mesuliyetleriyle sanatçı mesuliyetlerinin çatışmasını imkân nisbetinde önlemek, için zamanında tedbir almışlar ve küçük Ömer Üstelin bakımım ve yetişmesini iyi bir dadıya bırakmışlardır.

1200 lira ücret

Suna Kan Paristen döndüğünden beri, Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının kadrosunda bulunmakta ve ayda 1200 lira ücret almaktadır. Eğitim masraflarını yüklendiği üstün değerde musikişinaslara, eğitimlerinden sonra da geçim imkânını sağlaması şüphesiz ki devletin, sanat sahasındaki -sayısı pek az olan- yerinde davranışlarından biridir. Gelgelelim "Suna Kan, bu 1200 liraya karşılık ne iş görüyor?" suali zihinleri tedirgin etmektedir. Hatırlamak gerekir ki batı devletleri birçok sanatçıya, milli kıymetlere, karşılığında hiç bir şey istemeksizin maaş bağlarlar. Suna Kana ödenen ücret bu çeşitten değildir. Milli Eğitim Bakanlığı veya Cumhurbaşkanlığı ondan her zaman bir vazife yerine getirmesini istiyebilir. Fakat herhalde Suna Kan çapında bir kemancının, Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının yaylı çalgılar bölümünde çalışarak hayatını körletmesine kimsenin gönlü razı olmaz.

1957-58 mevsimi boyunca Suna Kan, anneliğe hazırlandığı halde, konser çalışmalarını elinden geldiği kadar devam ettirmekten de geri kalmamıştır. Ankarada iki, İstanbulda bir orkestra konserine solist olarak katılmış, her iki şehirde de birer resital vermiş, Cumhurbaşkanının verdiği bir vazifeyi yerine getirmiş, Bayarın Batı Almanyayı ziyareti sırasında, kültür temsilcilerimiz arasında orada bir konser vermiştir. Kendilerinden çok şey beklenen birçok sanatçımızın biten mevsim içinde bu hacımda bile bir çalışma göstermedikleri ortadadır.;Bunama beraber Suna Kan, nazarları üstüne çeken bir sanatçı olduğu için. yaptıkları yeter görülmemektedir. İcra kalitesinde bir düşüşün başlamış olduğu hakkındaki görüşler aslında dayanıksız söylentilerden başka birşey olmıyan aksine çalgısı günden güne olgunlaşan Suna Kanın artık çalışmalarını hızlandırması, dış memleketlerle temaslarını sıklaştırması, her yıl bir kere Parise gidip öğretmeni Gabriel Bouillon yanında eğitimini tazeleme imkanlarını araması, hele milletlerarası bir şöhret sağlıyabilmek için daha kesif bir faaliyet göstermesi beklenmektedir ve bunları yapması için hiçbir ciddi engelinin olmaması gerekir.

Türk Parasının Değeri ve Musiki Ticareti

İlhan K. MİMAROĞLU

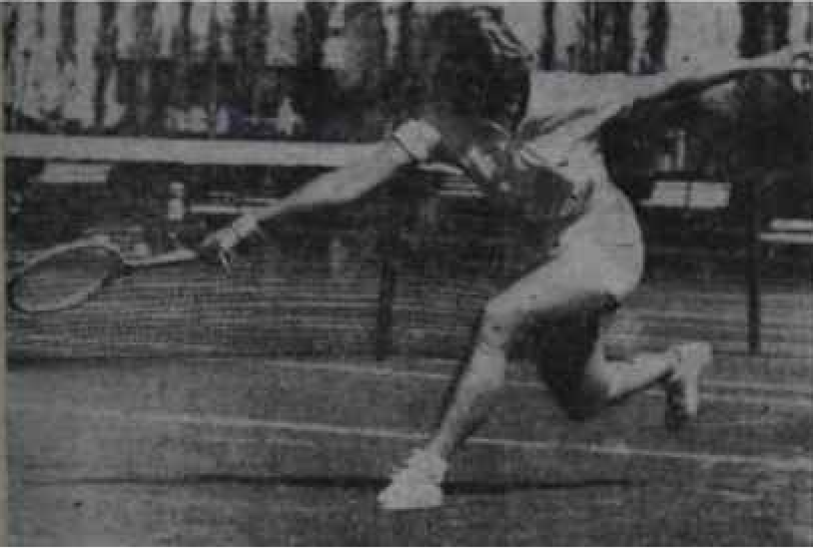
Türk parasının değerinin yüzde üçyüz nisbetinde düşürülmüş olması, ticaret hayatımızın her dalında çalışanları olduğu gibi, konser manacerlerini de tasalandırmıştır. Konser manacerliği bizde, yıllardır emekleme çağını aşamamış bir meslektir. 1958 devalüasyonu, bu mesleğin önümüzdeki yıllarda gelişmesine bağlanan pek küçük ümitleri bile yok etmiştir. Fakat önemli olan, manacerlerin tasaları değildir. Türkiyede üç tane konser manaceri varsa ikisi aynı zamanda sinema salonu işleticisidirler ve sanat manacerliğini daha çok amatörce davranışlarla yapmaktadırlar. Asıl tasa, Türk parası hakkındaki kararlar yüzünden musiki hayatımızın göreceği zararlarla ilgilidir.

Türkiyeye konser vermiye gelen yabancı musikişinaslara ücretleri, konseri düzenliyen manacerler tarafından Türk parası olarak ödenir. Genel olarak manacer, sanatçının yol parasını ve Türkiyede kaldığı günler zarfındaki otel, yemek v.s. masraflarını hesaba katmaz. Konser vermeye gelen misikişinas bu masrafları aldığı paradan öder. Geri kalan parayı ne yapar? Birkaç ay öncesine kadar bu narayı olduğu gibi, döviz olarak dışarı çıkarabilirdi. Tatbikatta gerçi, bu paranın dövize tahvili ve dışarıya havalesi büyük gecikmelerle oluyordu. Ama Türkiyede konser veren bir musikişinas ücretini, er veya geç, işine yarayabilecek bir para halinde alabiliyordu. Gelgelelim, birkaç ay önce Maliye Bakanlığının aldığı bir kararla Türkiyeye gelen sanatçılara kendilerine ödenen Türk parasının ancak üçte birini döviz olarak alma hakkı tanınmıştır. Geri kalan üçte iki ne olacaktır? Yurdumuzda bir iki gün kalıp yoluna devam edecek bir musikişinas, 99 liradan fazla Türk parasını sinir dışına çıkarmak yasak olduğuna göre, bu paradan nasıl faydalanabilir? Evet, Türkiye dışına çıkarılmasına müsaade olunan bazı malları satın alabilir ama, bu külfeti göze almasını, hem vakti, hem de yurdumuzda hangi malların değerli olduğu hususundaki bilgisi pek mahdut olan bir yabancı sanatçıdan istiyemeyiz. Durum zaten, buralarda konser vermeyi düşünen yabancı sanatçıların hevesini kırmıştır. Şimdi buna bir de, paramızın değerinin düşürülmesiyle ortaya çıkan yeni durum eklenmiştir. Bir örnek verelim. Diyelim ki bir piyanistin elinde, Türkiyede verdiği konserlerden ve geçirdiği günlerden sonra, 3.000 Türk Lirası kalmıştır. Daha geçen mevsim, bu Praranın hepsini döviz olarak alabildiğine göre, kendisine, 5.75 kurundan, 416 dolar verilecekti. Birkaç ay önce alıan o üçte bir kararına göre ancak eline 172 dolar geçecek ti. Şimdi ise, devalüasyon neticesi, bir doların karşılığı 9 lira olduğuna göre, 3.000 liraya karşılık ancak 111 dolar alacaktır. Demek ki geçen mevsim, kendisine ödenen 3.000 liraya karşılık 416 dolar alabilecek olan bir sanatçı, bu mevsim ancak 111 dolar kazanabilecektir. Bu durumda, asıl gayeleri Boğaziçinin güzelliğini görmek yahut Ayasofyayı gezmek olan musikişinasların bile buraya geleceği pek şüphelidir.

Aradaki farla ancak, manacerlerin sanatçılara ödiyeceği Türk parasının arttırılması karşılıyabilir. Buna da manacerler göze almıya yanaşmamaktadırlar. Çünkü, sanatçıya daha fazla para ödiyebilmeleri için bilet fiyatlarının yükseltilmesi gerekmektedir. Oysa bilet fiyatları belediye tarafından dondurulmuştur. Belediye, bilet fiyatlarını serbest bıraksa, yahut zam yapılmasına müsaade etse, bu sefer de konser devamlıları ortalama üç misli daha fazla para verme sorunda kalacaklardır. Kısacası bir fasit daire içinde bulunulduğu ortadadır.

Bu durumda, bu mevsimden başlıyarak, dış memleketlerden Türkiyeye gelecek sanatçı sayısının çok azalması beklenmektedir. Ancak, içinde bulunduğumuz hafta içinde Türkiyedeki konserlerine başlıyacak olan Amerikan Juilliard Kuarteti gibi, turneleri kültür propagandası maksadiyle yabancı hükümetler tarafından desteklenen musikişinaslardan ve musiki topluluklarından medet umabiliriz.

S P O R

Sevim Barulay

Şampiyonluktan şampiyonluğa

Tenis

İllâ da çuval!

Bu hafta Ankara birbirinden renkli ve hareketli beş gün geçirdi. Tenis Klübü Kortlarında yapılan Türkiye Tenis Şampiyonasını, Ankara sosyetesinin eh gözde hanımları takip etti. Bu arada güzelliği ve neşesi ile de şöhret yapmış olan genç bir hanım, eski futbol yıldızlarından Galatasaray ve Güneşli Rasih Minkarinin eşi Selda Minkari, tenis ikortlârmda ortaya yeni de bir moda çıkardı. Çuval elbise ile tenis oynamak!

Türkiye Tenis Birinciliğinin tek bayanlar arasındaki ilk maçında İzmirli şampiyon Özen Berk . ikinci sette 'rakibi çuvallı Selda Minkarinin sahayı terk etmesine rağmen yenik sayıldı. Böylece de Selda Minkari şampiyonaya hükmî bir galibiyetle başlamış oldu. Ne yazık ki üçüncü maçında Minkari, Çuval elbisesi ile gerçekten çuvalladı ve turnuvadan elendi. Tek kadınlar finalinde İzmirli Sevim Barulay, son yılların gedikli şampiyonu İstanbullu İfakat Mergeni de hemen bütün rakipleri gibi rahatça eleyerek şampiyonluğu aldı. Gülle ve disk atmadan sonra tenisde de bir birincilik böylece İzmirlilere gitmiş oldu.

Tek erkekler finalinde de Nazini Bari, Behbut Cayanşiri peş peşine üç Bette rahatça yendi. Gerçi son set Naemi Bariyi bir hayli terletti ama, bu kurt oyuncu gene de büyük bir zorlukla , karşılaştı denemezdi. Çift erkeklerde ise Bari ile Cevanşir, Engin Balaş ve Cihat Özgenel çiftini yenerek şampiyon oldular. Karışıklarda ise şampiyonluk Engin Balaş, Mürvet Erdoğan çiftine nazaran çok hâkim bir oyun çıkaran Cihat Özgenel, Sevim Barulay çiftine kısmet oldu.

Atletizm

Rekorların rekoru

Geçen ay içinde Stockholm'de yapılan Avrupa Atletizm Şampiyonasında, rakiplerini geçerek birinci olan Alman atleti Harry, ipi göğüslediği zaman kronometreler 10,3/10 u göstermekteydi. Halbuki, aynı atlet daha önce 10.1/10 koşarak Avrupa rekorunu yenilemişti. Harry Stockholm'de derecesi daha düşük olmasına rağmen, ne de olsa bir birincilik elde etmiş ve takımına bir altın madalya kazandırmıştı. Ancak otoriteler bu gençden çok şey umduklarım gizleyememekteydiler. 19 yaşındaki Alman atletinin çok yalcın bir gelecekte dünya rekorunu yenileyeceği söyleniyorduk Nitekim, Stockholm'den 20 gün sonra bekle» nen oldu. Harry, kendi memleketinde yapılan bir yarışmada 100 metrenin varışında ipi göğüslediği zaman üç kronometreden ikisi net 10 saniyeyi, birisi de 9,9/10 u göstermekteydi. Bil ulaşılması imkânsız gibi görünen bir derecedir. Genç Alman atleti, muntazam çalışma ve azmi sayesinde imkânsız gibi görünen bazı şeylerin mümkün olduğunu dünya efkârı Önünde ispat etmiştir.

Futbol

Kabahati gelin etmişler!

Pazar günü Mithatpaşa Stadını dolduran binlerce spor meraklısı oynanacak maçın neticesini merakla bekliyordu. Karşılaşacak takımlardan biri, genç ve iyi elemanlara sahip olmasına, rağmen bir türlü beklenen randımanı vermeyen Vefa, diğeri de ilk iki.haftada galibiyet alamayan geçen yılın şampiyonu Galatasaraydı. İstanbulspor karşısında gol çıkaramadığı gibi, iki golle mağlûp olan şampiyon takım, ikinci hafta da Beykoz karşısında bocalayıp, golsüz berabere kalarak 1 puanı zor kazanmıştı. Bu itibarla, birkaç şöhretin biraraya geldiği Galatasaray hücum hattının, Vefa karşısında alacağı netice hakikaten merak edilmeye değerdi. Zira müdafaası pek tatminkar görünmeyen Vefanın kalesini koruyan Markuçoya da pek güvenilmiyordu, Özcanın boş bıraktığı kalede Markuço pek hafif kalıyor ve hatalı gollerle takımının mağlûbiyetine sebep oluyordu. İşte geçen pazar günü Galatasaray taraftarlarını ümitlendiren de bu oldu.

Fakat 90 dakikalık maç sonunda bütün ümitler boşa. çıkmış, sabık şampiyon. Vefaya da bir puan kaptırmıştır. Esasen 90 dakika futboldan başka her şeye benzeyen şuursuzca bir mücadelenin neticesi de, başka türlü olamazdı. Mithatpaşa Stadını üzgün terkeden" Galatasaray taraftarları, bu işe kara kara bir çare düşünüyorlardı. Ne yapmak lâzımdı? İdare Heyetini mi düşürmeliydi. Yoksa Dick'i mi azletmeliydi ?

Maç dönüşü bir hayli kalabalık bir grup Galatasaray Kulübü önünde toplandı ve idareciler aleyhindi tezahüratta bulundu. Ancak, ne idarecilerde ne de antrenörde kaba hat vardır. Kabahat futbolcularda dır.

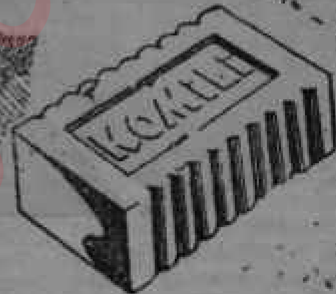

VATAN

Kıbrısta çarpışmalar oluyor

Cilt güzelliğinizi
temin edecek
yegâne sabun

KOMİLİ

NECMİ KOMİLİ - İSTANBUL TEL: 27 31 18